

Travel & Trading

ZAPRASZA DO

NOWEGO BIURA

W MISSISSAUGA

35 King St. E., Unit 15

(w pobliżu Dundas i Hurontario)

TRAVEL

279-4331

- Bilety lotnicze
- Wakacje, sanatoria
- Hotele, samochody
- Ubezpieczenia
- Konta dewizowe
- Przekazy pieniężne
- Paczki

TRADING

279-3665

Każdy klient nowego biura bierze udział
w losowaniu cennych nagród

(szczegóły na miejscu)

NO. 198 • SEPTEMBER 26, 1991

\$1.75 (\$ 1.64 + 11 CENTS GST)

ECHO

NIEZALEŻNY TYGODNIK POLSKI

- POWRÓT
ZE ŚMIERCI
o bestsellerze
"Bliżej Światła"
- DIASPORY
- Żydzi
- Cyganie
- Azjaci
- I MY?
- Pieniądz:
RYZYKUJ
Z ZYSKIEM

POLONIA LATA LOTem

Informacje i rezerwacje

TORONTO TEL. 236-4242
1-800-668-5928

MONTREAL TEL. 844-2674
1-800-361-9071

ZAPRASZAMY DO KLASY BUSINESS
W NASZYCH SAMOLOTACH

BOEING 767

POLSKIE LINIE LOTNICZE

LOT

ECHO

NIEZALEŻNY TYGODNIK POLSKI

WYDAWCY: Grażyna i Zbigniew Farmus

Redaktor naczelny: Grażyna Farmus

REDAKTORZY:

Zbigniew Farmus - Świat, Kanada, Polska
Leszek Szaruga - Z dystansu
(Niemcy)
Karolina Jankowska - Lektury nieobojętne
Hania Sokolska - Imigracja
dr Krzysztof Ostaszewski - Pokochać kapitalizm
(USA)
dr Lidia Dobosz - Zdrowie
Halina Baranowska - Życie nie umierać
Elżbieta Wolska - Polak nie zginie
Janusz Pietrus - Film

WSPÓLPRACUJĄ:

Wiesława Czapińska (Polska), Jan Rulewski (Polska),
Ryszard Łada (Polska), Andrzej Kobos, Andrzej Sta-
wicki, Stanisław Siekanowicz, Nina Geysztor-Zawirska,
Wacław Liebert, Andrzej Werbel, Stanisław Dubiski,
Miłosz Aleksander F., Adam Tomaszewski, Iwona Ma-
jewska, A. Nike Mineyko, Wojciech Wojnarowicz, Jerzy
Zieleniewski (ZSSR), Krystyna Niepokólczycka-Weber
(Austria, Europa Zach.), Kazimierz Wodziński (Bliski
Wschód), Jerzy Skoryna (Meksyk, Ameryka Łacińska),
Marek Janik (RPA, Afryka)
Skład łamanie: Olimpia Orlewicz
Przedstawiciel działu reklamy: Krzysztof Drożdż
Druk: Związkowiec. Okładka: Futura Graphics

ECHO schodzi do druku w środę przed południem. Numer za-
mknięty jest we wtorek o godz. 5 po poł. Pismo ukazuje się
w sklepach w środę i w czwartek. Regularnie dostarczane na
pocztę do wydziału II klasy pocztowej po selekcji, w czwartek.
Opóźnienia w dostawach prenumeraty nie wynikają z naszej
winy. Wszystkie reklamacje, zmiany adresów i zamówienia
prenumerat przyjmujemy na piśmie. Inne informacje -
maszyna. Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść
ogłoszeń i komunikatów. Materiałów nie odsyłamy.

ADRES

51A Thistle Down Blvd., Rexdale, Ont. M9V 4A6, Canada

POCZTOWY:

TEL. (416) 747-6034, FAX: (416) 748 8046

ADVERTISEMENTS:

\$7 per column, Special: minimum 3 months' display (12 issues) 1 col. - 1 1/2 inch.
\$75.00, 2 col. - 1 1/2 inches \$150.00, 2 col. - 3 inches \$290.00, photo extra \$5.00.

GST

R120882998

Full page special rate \$200.00; half page \$130.00, back cover \$450.00, in. cover \$250
Add 7% GST to all prices.

SUBSCRIPTION

Półroczna \$32 + 7% GST \$2.24 = \$34.24, roczna \$56 + 7% GST \$3.92 = \$59.92,

PRENUMERATA:

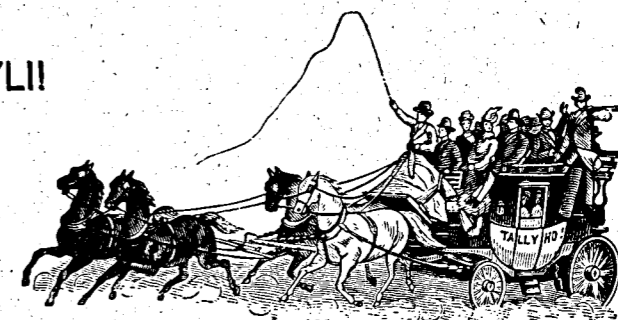
dla nowo przybyłych bezpłatnych 12 numerów.

Zagraniczna półroczna \$35 US, roczna \$60 US, lotnicza 100% więcej.

Prenumerata dostarczana na pocztę w każdy czwartek.

Publications Mail Registration No. 7631

UWAGA NOWO PRZYBYLI!

BEZPŁATNA, 3-MIESIĘCZNA PRENUMERATA NA ZAGOSPODAROWANIE DLA KAŻDEGO NOWO PRZYBYŁEGO

(obecnie przyjmujemy zgłoszenia osób przebywających do 2 lat w Kanadzie, które nigdy nie otrzymały
bezpłatnej prenumeraty ECHA)

Zgłoszenia przyjmujemy wyłącznie listownie. Proszę podać imię, nazwisko, adres wraz
z kodem pocztowym oraz czas pobytu w Kanadzie.

Okres oczekiwania na bezpłatną prenumeratę według kolejności zgłoszeń.

TADEUSZ PRUSS

Rozterki Posiadacza Kanadyjskiego Paszportu

FAXEM Z VANCOUVER

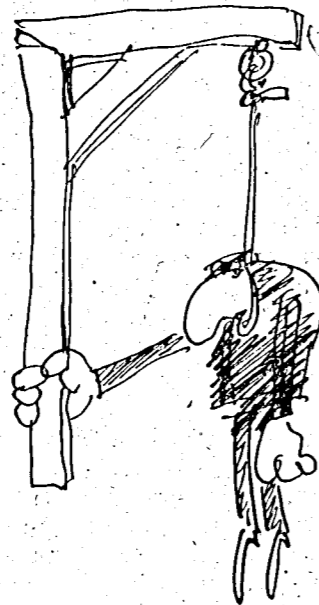
Zmartwienia dzisiejszej Kanady dla lwiej części Ziemian wydawać się mogą niesmacznym dowcipem. Wielu życzyłoby swoim dzieciom rozwiązywać w przyszłości nic innego, tylko kanadyjskie problemy. Punkt widzenia mieszkańca tej krainy jest jednak odmienny. Jest to perspektywa przyzwyczajonego do bezpieczeństwa, ustabilizowanego materialnie i przez dziesiątki lat - ustami kolejnych premierów - zapewnianego o dalszym wzroście dobrobytu, Posiadacza Kanadyjskiego Paszportu. Który coraz częściej przeciera swoje oczy. Ze zdziwienia i aż do łez.

Nie dziwny się. Współczujemy. Jak tu zachować równowagę psychiczną gdy brak pewności w kwestiach tak podstawowych jak chociażby poczucie własnej tożsamości narodowej? Czy jesteś English-Canadian, Polish-Canadian, Quebecois, Asian-Canadian lub Afro-Canadian? Czy też Anglikiem, Polakiem, Francuzem, Chińczykiem czy Afrykańczykiem? Na dodatek nawarstwia się tutaj problem tożsamości państwowej. Swój schizofrenii, która każe nam coraz częściej pomyśleć dwa razy nim się człowiek przyporządkuje do Quebecu, Anglo-Kanady, Reszty-Kanady czy też Kanady.

Sytuację komplikuje partyjno-ideologiczne upolitycznienie autorytetów. W CBC i w większości prasy trudno o pomoc, o czym przy innej okazji. W efekcie, zależnie od preferencji politycznych, definiuje się istotę kanadyjskości raz jako określo-

ny system świadczeń społecznych (sic!), zaś innym razem jako negację systemu i stylu życia południowego sąsiada. Są i tacy, którzy widzą unikalność i szansę naszego społeczeństwa (społeczeństw?) w jego wielości, definiowanej jako wielokulturowość. Ta iluzja jest obecnie testowana boleśnie na oczach całego świata w tym co dawniej było Związkiem Sowieckim. Tymczasem my ciągle finansujemy nasz własny eksperyment społeczny - wieloetnicznej kawalkady folklorów - wielomilionowymi rządowymi grantami.

Od analogii ze Związkiem Sowieckim aż włos się jeży. Wystarczy wziąć do ręki "Time'a", "Newsweeka", "Le Figaro" czy "Stern" i już ziarno niepewności zasiane. Powstają pytania. Czy aspiracje byłych sowiec-

kich republik bałtyckich są tożsame z aspiracjami narodowymi Quebecu? Czy sytuacja przed referendum niepodległościowym na Ukrainie przypomina także w Quebecu? Czy wreszcie brak samowystarczalności ekonomicznej byłych republik sowieckich rokuje jakiegokolwiek nadzieję "suwerennym prowincjom" Kanady?

Dołączmy do tego codzienną lekturę mnożących się przykładów ucieczki biznesu do Stanów Zjednoczonych. Upolitycznienia żądań związków zawodowych z paraliżem podstawowych służb społecznych. Ekonomicznego faktu konieczności zakupów za południową granicą i w Europie. Coraz częstszych przypadków szukania pomocy medycznej w Stanach. Pomocy medycznej, która ma być podobno jednym z gwarantów odrębności Kanady jako państwa. I jako taka, w najnowszej koncepcji premiera Ontario Rae, wprowadzona powinna być jako osobny rozdział do konstytucji. Niestety socjaliści ontaryjscy zapominają tu, że na bezpłatne usługi w nieograniczonej ilości popyt społeczny jest również nieograniczony. W rezultacie najpierw jakość usługi się pogarsza (musi wszak starczyć jej dla wszystkich), aby następnie zasoby wyczerpały się zupełnie.

Wyobraźmy sobie bezrobotnego. Naładowanego emocjami unionistów ze związku transportowców, żądających pełnoetatowego zatrudnienia dla tych, co czasowo zastępują urlopowiczów. Bezrobotnego manewrują-

cego dziesiątkami kilometrów na rowerze w spalinach, wypełniających pustkę po strajkującej komunikacji torontońskiej, bez czeku na życie z powodu strajku urzędników państwowych. Który nie dostaje odpowiedzi na swoje podania o pracę z powodu strajku poczty. Ów Posiadacz Kanadyjskiego Paszportu nie potrzebuje już wiele, aby zwątpić. I jedynie sklepy zaopatrzone, jak na razie, w podstawowe dla życia artykuły odróżniają mu ten krajobraz od tego, co zostało w Moskwie po rozpadzie imperium sowieckiego.

Dożyliśmy więc ciekawych czasów również w Kanadzie. A przecież wszystkie oznaki zdają się wskazywać, że to dopiero początek. Wresztniowy numer magazynu "Omni" przytacza prognozy dwóch wybitnych futurologów amerykańskich zapowiadających, że po secesji Quebecu, prawdopodobnie w 1996 roku, cztery wschodnie prowincje Kanady przyłączą się w 2004 roku do Stanów Zjednoczonych. Zachodnie prowincje - według tej samej przepowiedni - podążą ich śladem z sześciolatnim opóźnieniem.

Dla przeciętnego Posiadacza Paszportu Kanadyjskiego scenariusz rozkładu Kanady wydaje się być wciąż odległy. Pamiętajmy jednak, że do bardzo niedawna dezintegracja Związku Sowieckiego i Jugosławii wydawały się nie do pomyślenia. My w Kanadzie mamy też swoich dyktatorów. Demon nie jest tu scentralizowany tak jak było to na Wschodzie. Demon jest zdecentralizowany. Flagę kanadyjską szarpią więc na kawałki odśrodkowe interesy prowincjonalne, grup etnicznych i językowych oraz związków zawodowych. Nie mówiąc już o ciągłym kompleksie winy wobec Indian.

O paradoksie, z wszystkich tych presji - jeśli decentralizację logicznie prowadzić do końca - powinno wynikać więcej praw i wolności jednostki. Tymczasem jednak wygląda, że w Kanadzie zaczyna być odwrotnie. Prawa kolektywu zaczynają brać górę nad jednostką. Oczywiście w imię tak zwanego Wyższego Dobra. Gdzie to już słyszeliśmy? Deja vu?

Prymas Polski w USA

Prymas Polski Józef kardynał Glemp przebywa z 18-dniową wizytą oficjalną w Stanach Zjednoczonych. Prymasowi towarzyszy biskup Stefan Wesoly. Program wizyty jest bardzo bogaty. Przewiduje m.in. wiele spotkań z Polonią m.in. w Waszyngtonie, Brooklynie, Bostonie, Hartfordzie, Albany, Cleveland, New Yorku, Scranton, Doylestown, Pitsburghu, Metuchen, Newarku i Chicago.

Przed odlotem do USA Prymas wyraził nadzieję, że wizyta "przyczyni się do poszerzenia dialogu ekumenicznego ze społecznościami żydowskimi oraz do wyciszenia wszelkiego rodzaju niesłusznych oskarżeń i pomówień". Odmówił jednak przeproszenia środowisk żydowskich, gdyż jak zaznaczył, nie ma on "poczucia naruszenia prawa".

Tuż przed wizytą prymasa Polski kardynała Józefa Glempla w Stanach Zjednoczonych rabin Avraham Weiss z Nowego Jorku oznajmił w liście otwartym do prymasa, że pozwie go do amerykańskiego sądu o zniesławienie i w czasie trwania wizyty zorganizuje "spokojne protesty". Rabin zapowiedział, że jest gotów odstąpić od swojego zamiaru, o ile prymas "wyraźnie odetnie się" od swej "złośliwej homilii antysemitki" z 26 sierpnia 1989 roku.

Prymas Glemp skrytykował w tej homilii demonstrację rabina Weiss'a i kierowanej przez niego grupy w byłym obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu domagającego się w ten sposób przeniesienia z terenu przyobozowego klasztoru Karmelitanek.

Prymas Glemp podkreślił jesienią 1989 roku, że niektóre zdania homilii interpretuje się opacznie i wyzwał, by zapoznać się z całością wystąpienia, poświęconego "potrzebie przyjaznego dialogu między katolikami i Żydami".

Arcybiskup Detroit Adam J. Malda oświadczył, "że podczas całego pobytu kardynał Glemp dążył będzie do zintensyfikowania i umocnienia stosunków pomiędzy Kościołem w Polsce i Stanach Zjednoczonych. Współpraca obu społeczeństw nabrała szczególnego znaczenia od czasu, kiedy Polska stopniowo zaczyna stawać się krajem Zachodu ze wszystkimi tego wadami i zaletami".

Podczas wizyty dojdzie do spotkania Prymasa z przedstawicielami społeczności żydowskiej w USA. Na znak protestu przeciwko tym spotkaniom do dymisji podał się przewodniczący International Jews Committee Reish twierdząc, że żaden z przywódców żydowskich nie powinien się spotykać z Prymasem Polski dopóki nie odwoła on publicznie słów wypowiedzianych w homilii z 26 sierpnia 1989 roku, którą Reish i wielu innych przywódców żydowskich uznało za otwarcie antysemitką. Do Międzynarodowego Komitetu Żydów należą czołowe organizacje żydowskie z całego świata m.in. Amerykański Kongres Żydów, Światowy Kongres Żydów i Rada Synagog Amerykańskich. Krajowy dyrektor ds. międzyreligijnych Amerykańskiego Kongresu Żydów rabin James Rudin przed przybyciem Prymasa Polski do USA wyraził nadzieję, że wizyta ta pomoże zamknąć bolesny rozdział w historii katolicko-żydowskich stosunków przyczyniając się jednocześnie do zmniejszenia napięcia pomiędzy obiema społecznościami oraz będzie pozytywnym i potrzebnym wkładem w proces umacniania wzajemnego zaufania i budowy porozumienia pomiędzy katolikami i Żydami, mieszkającymi zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Polsce.

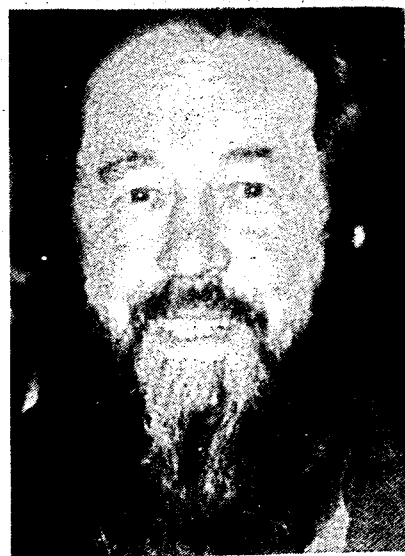

• W Jugosławii podpisuje się rozejm za rozejmem, ale walki trwają, a szanse na zawarcie w najbliższym czasie pokoju są małe. Na terytorium Chorwacji przybyło około tysiąca czołgów i transporterów opancerzonych armii federalnej (zdominowanej przez Serbów). Minister obrony Jugosławii Kadujevic powiedział, że armia nie ma ambicji politycznych, ale w związku z tym, że prezydent Jugosławii Mesic oraz premier federalny Markovic utracili kontrolę nad sytuacją i doprowadzili do chaosu, wojsko musi zapobiec anarchii i zapewnić pokój. Premier Markovic zdysmisjonował Kadujevica, ale ten nie posłuchał premiera podkreślając, że ma całkowite poparcie dowódców armii, które samo będzie decydowało, kto będzie ministrem. Jednostki federalne wkroczyły także do Bośni i Hercegowiny. Władze republiki ogłosiły mobilizację około 20 tys. rezerwistów republikańskiej policji. Premier Markovic domaga się, aby EWG nie zważając na dotychczasowe niepowodzenia dalej kontynuowała wysiłki negocjacyjne. EWG postanowiła nie wysłać sił rozjemczych do Jugosławii. Francja zaproponowała zwołanie Rady Bezpieczeństwa ONZ w celu omówienia kryzysu w Jugosławii. Szef dyplomacji niemieckiej Genscher stwierdził, że jedyną instancją mogącą zażegnać konflikt w Jugosławii jest ONZ. Genscher zauważył, że Rada Bezpieczeństwa mogłaby nałożyć na Jugosławię sankcje gospodarcze oraz odizolować ją politycznie. Natomiast sekretarz generalny ONZ J.P. de Cuellar powiedział, że konflikt w Jugosławii jest sprawą wewnętrzną. Wiadomo także, że stanowisko to podziela co najmniej jeden stały

członek Rady Bezpieczeństwa - ChRL oraz co najmniej czterech niestałych: Ekwador, Indie, Kuba i Rumunia. W Watykanie Papież Jan Paweł II zapelował ponownie do polityków i społeczności międzynarodowej o podjęcie wysiłków w celu zakończenia rozlewu krwi w Jugosławii podkreślając, "że to, co się dzieje w Jugosławii, nie jest godne człowieka, nie jest godne Europy".

• Armenia stała się trzynastą republiką ZSSR, która ogłosiła niepodległość. Wcześniej w referendum dotyczącym niepodległości wzięło udział 95% wyborców (prawie 2 mln) - 99% opowiedziało się za niepodległością Armenii.

• Prokuratura sowiecka w Moskwie uznała decyzję Rady Najwyższej ZSSR o wydaleniu w 1974 roku z kraju Aleksandra Solżenicyna za bezpodstawną. Po otrzymaniu literackiej Nagrody Nobla autor "Archipelagu Gulag" został oskarżony o zdradę ojczyzny, a następnie pozbawiony obywatelstwa i wydalony ze Związku Sowieckiego. Prokuratura stwierdziła, że zbadała materiały postępowania karnego wobec Solżenicyna i nie znalazła żadnych dowodów świadczących o dokonaniu przez Solżenicyna jakiegokolwiek przestępstwa. Prokurator generalny ZSSR wysłał do Solżenicyna miesz-

Solżenicyn

kającego od lat w Cavedish w stanie Vermont w USA. telegram, w którym poinformował go o zdjęciu z ciężącego na nim zarzutu o zdradę ojczyzny i przeprosił. 72-letni Solżenicyn powiedział, że w obecnej sytuacji jest gotów powrócić do kraju, ale nie nastąpi to natychmiast, gdyż pragnie ukończyć książkę, którą pisze już od kilku lat. Jego żona Natalia dodała, że w pracy pisarskiej nic nie jest dla Solżenicyna tak ważne jak cisza (oraz dużo światła). W roku ub. Solżenicyn odrzucił ofertę przywrócenia mu obywatelstwa sowieckiego podkreślając zarazem, że nie wróci do ojczyzny, jeżeli nie zostaną odwołane postawione mu zarzuty o zdradę.

• Prezydent Francji Mitterand podczas oficjalnej wizyty w Niemczech powiedział, że Francja nie odepchnie od EWG żadnego europejskiego państwa demokratycznego, ale pod warunkiem, że przyjęcie do EWG nie odbędzie się na tyle pośpiesznie by zniszczyć Wspólnotę. Zdaniem Mitteranda przed przyjęciem nowych demokracji EWG powinna wzmocnić jedność co umożliwi przekształcenie jej w nieokreśloną strefę wolnościową.

• Prezydent USA Bush wezwał Kongres do odłożenia o 120 dni terminu zatwierdzenia ustawy przyznającej jeszcze w tym roku 10 mld dol. na pomoc rządowi Izraela w budowie nowych osiedli dla żydowskich imigrantów. Według Busha pożyczka ta może umożliwić osiągnięcie najważniejszych celów politycznych jego administracji na Bliskim Wschodzie, zwłaszcza może postawić pod znakiem zapytania planowaną dla tego regionu konferencję pokojową. Prezydent podkreślił, że ma świadomość ogromnych wysiłków podjętych na rzecz pożyczek dla Izraela oraz nacisków wywieranych na kongresmenów. Zaznaczył jednakże, że jeśli ustawa o gwarancjach pożyczkowych będzie w tym roku głosowana w Kongresie i trafi na jego biurko z całą pewnością postawi jej weto. Prezydent przypomniał, że to Stany Zjednoczone broniły Izraela przed atakami irackich rakiet Scud. Bush

zaznaczył, że do tej pory w obliczu przemożnych nacisków Waszyngton zachował umiarkowane milczenie, ale nadszedł czas, aby się głośno wypowiedzieć i zająć zdecydowane stanowisko. W Izraelu wystąpienie Busha spotkało się z negatywnymi reakcjami. Premier Szamir powiedział, że takie ujęcie nie przybliży pokoju, raczej go oddali. Jeden z ministrów w rządzie Szamira określił Busha mianem antysemitę.

• Oficerowie amerykańskiej I Dywizji Wojsk Zmechanizowanych ujawnili obecnie, że w operacji przełamania linii obronnych wojsk irackich w Kuwejcie przeprowadzonej z 24 na 25 lutego br. trzy brygady dywizji posłużyły się żołniami wyposażonymi w plugi zasypujące okopy i bunkry. Podczas akcji pogrzebano żywcem tysiące irackich żołnierzy. 2 tys. Irakijczyków oddało się do niewoli, pozostali - około 6 tys. zabitych i rannych - zostali pogrzebani pod zwalami piasku. "Oprócz wziętych do niewoli irackich jeńców po przejściu naszej brygady nikt nie pozostał na polu walki" - powiedział kapitan B. Williams, który za udział w tej akcji został wyróżniony orderem "Srebrnej Gwiazdy". Pułkownik A. Moreno, dowódca 2 Brygady I Dywizji podał, że jadąc zaraz za pierwszym rzutem swej brygady widział "jedynie przyspane piaskiem okopy irackie z wystającymi z nich rękami i częściami uzbrojenia. Wielu z tych żołnierzy zostało pochowanych żywcem". Pułkownik wyjaśnił, że zastosowano tę taktykę, aby zmniejszyć straty własne. Okazała się ona tak skuteczna, że podczas tej operacji nie zginął ani jeden żołnierz amerykański. O stosowanej przez I Dywizję taktyce Pentagon nic nie powiedział. Nie wspominał o niej także minister obrony Cheney, który niedawno przedstawił Kongresowi raport na temat przebiegu "Operacji Pustynna Burza".

• Nowy sowiecki minister obrony J. Szaposznikow, poprzednio dowódca sił powietrznych ZSSR, powiedział w Moskwie, że wraz z grupą lojalnych wobec Gorbaczowa wojsko-

wych opracował plan zbombardowania Kremla w razie ataku podlegających spiskowcom wojsk na budynek rosyjskiego parlamentu. "Gdyby Jazow, Kriuczukow czy Janajew wydali rozkaz napaści na parlament miałem udać się na Kreml osobiście i postawić ultimatum: albo odwołujecie akcję albo za 10 minut robimy nalot". Szaposznikow podkreślił, że opracowany plan zakładał zrównanie całego kompleksu z ziemią. Dodał także, że nadal ma więcej pytań niż odpowiedzi w sprawie przyczyn tak łatwego skruszenia puczu. Im dłużej się myśli tym bardziej zamach wydaje się niepoważny i nieprzemysłany, a jako taki tym bardziej niezrozumiały - zaznaczył minister.

• Prokuratura w Lipsku wszczęła śledztwo w sprawie nadużyć psychiatrii w byłej NRD. W szpitalu psychiatrycznym w Waldheim pod Lipskiem lekarze przeprowadzali na chorych psychicznie pacjentach bez ich zgody bądź bez zgody ich rodzin zabiegi sterylizacji i lobotomii (operacja przedniej części mózgu w przypadku niektórych zaburzeń psychicznych). Niektórych pacjentów operowano dlatego, że byli diagnozowani jako zbyt agresywni. Operacje te były aprobowane przez Ministerstwo Zdrowia. Natomiast prokuratura w Dreźnie wszczęła śledztwo w sprawie dziesiątek potajemnych egzekucji więźniów politycznych w byłej NRD. W latach 50 wschodni Niemcy dysydenci, którzy rzekomo umierali w więzieniach z powodów naturalnych, w rzeczywistości byli mordowani bądź przy użyciu gilotyny bądź też strzałem w tył głowy.

• Szef Francuskiej Partii Komunistycznej G. Marchais powiedział na nadzwyczajnym posiedzeniu komitetu centralnego partii w Paryżu, że nie zgadza się z pesymistycznymi prognozami zwolenników reform, którzy uważają, że partia zmierza ku skostnieniu i upadkowi. Zdaniem 70-letniego Marchais partia jest zdrowa, pełna wigoru i rozwija się. Wszelkie wezwania do reform partii po upadku komunizmu w ZSSR uznał za działalność likwidatorską, agenturalną i rozbijacką. Komitet centralny głosa-

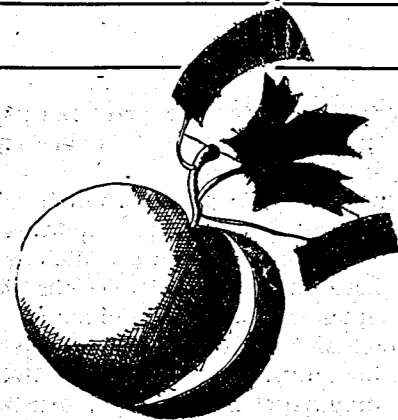
mi 128 do 13 opowiedział się za Marchais i przeciwko reformatorom.

• Rząd włoski polecił strażą graniczną, aby nie dopuściła do przedostania się do kraju nielegalnych uchodźców z Jugosławii. Władze włoskie twierdzą, że do Włoch przedostaje się coraz więcej obywateli Jugosławii uciekających przed walkami. Rzym obawia się masowego napływu uchodźców, podobnego do niedawnej fali 40 tys. Albańczyków.

• Rząd w Mongolii zapowiedział proces byłego premiera Sodnoma, byłego prezydenta Batmuncha i 10 innych wysokich funkcjonariuszy partyjnych i rządowych z okresu, gdy w Mongolii sprawowała władzę partia komunistyczna. Zarzuca się im sprzeniewierzenie milionów dolarów z funduszy państwowych.

• Parlament chiński przyjął ustawę zgodnie z którą za skłanianie kobiety do prostytucji lub prowadzenie domu publicznego grozi kara śmierci, a najniższa kara za te przestępstwa wynosi 10 lat więzienia. Agencja prasowa Nowe Chiny powołując się na dane Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego podała, że w czerwcu i lipcu milicja zatrzymała 30 tysięcy prostytutek i ich klientów w większych miastach kraju. Występowanie prostytucji w miastach zwiększyło się w lipcu o 75% w stosunku do lipca ub.r. i o 45% w okręgach wiejskich. Według MBP winę za drastyczny przyrost prostytucji w kraju ponosi osłabienie szkolenia ideologicznego.

• Francuski Instytut państwowy INSEE opublikował listę 100 największych miast na świecie. INSEE uznał za miasto obszar ciąglej zabudowy miejskiej, a nie jednostkę administracyjną. Według tego kryterium największym miastem świata jest Tokio - 24 mln mieszkańców. Następne miasta na liście: Nowy Jork - 23,9; Sao Paulo - 17; Mexico - 15,9; Seul - 15,3; Los Angeles - 13,5; Moskwa - 11,9; Kalkuta, Buenos Aires i Bombaj - po 11,6; Kair - 11,3; Rio de Janeiro, Dżakarta i Manila - po 10,9; Osaka - 10; Paryż - 9,3; Szanghaj - 9,2; Chicago - 9,1. W roku ub. w największych stu miastach świata mieszkało 10,9% światowej populacji. Miasta te zajmują zaledwie 0,002% obszaru lądowego Ziemi.

"SHAPING CANADA'S FUTURE TOGETHER"

Premier Kanady Brian Mulroney przedstawił w parlamencie projekt reform politycznych i gospodarczych zatytułowany "Shaping Canada's Future Together". Mulroney powitany stojącą, długotrwałą owacją powiedział, że 28 przedstawionych propozycji doprowadzi do odnowienia kanadyjskiej federacji. Kanadyjczycy, zdaniem premiera, pragną odnowy, a nie konfrontacji i podziału. Podstawowe propozycje przedstawione przez Mulroneya to:

- Quebec będzie uznany jako "distinct society" ze względu na swój język i kulturę, nie otrzyma jednakże takich nowych uprawnień, których nie posiadają bądź nie otrzymają pozostałe prowincje;

- Indianie do 10 lat będą mogli utworzyć swój własny rząd;

- Senat zostanie przekształcony w ciało wybieralne, większość mandatów w Senacie przypadnie dwóm najliczniejszym prowincjom Ontario i Quebecowi;

- wypracowane zostaną mechanizmy wzmocnienia ekonomicznej jedności Kanady, wyeliminowane zostaną międzyprovincialne bariery handlowe;

- do Karty Praw i Wolności zostanie wprowadzona poprawka gwarantująca jednostce prawo własności;

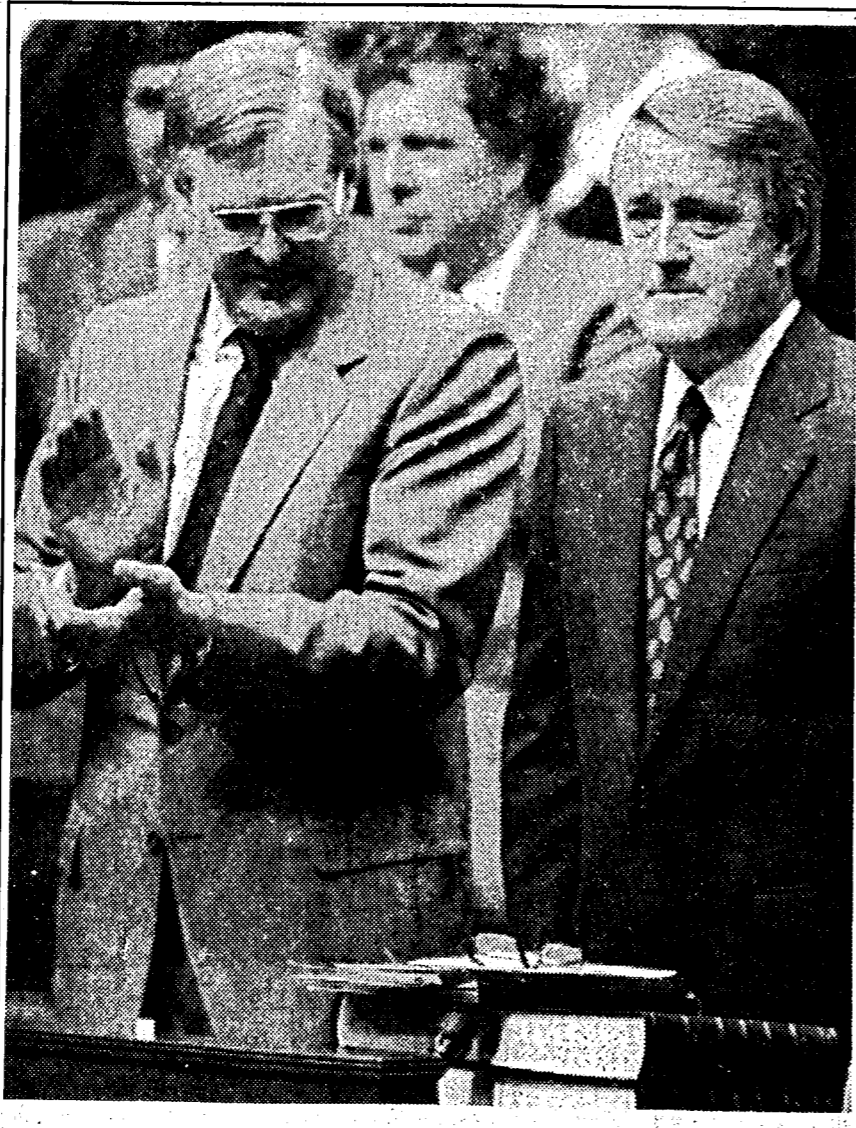
- powołana zostanie Rada Federacji, w skład której wejdą przedstawiciele rządu federalnego, rządów prowincjonalnych i terytoriów. Zadaniem Rady Federacji będzie ustalanie procentów udziałów poszczególnych rządów we wspólnych programach oraz określenie krajowych norm i standardów;

- prowincje będą miały prawo zabiegać o poszerzenie swej władzy w takich dziedzinach jak imigracja i kształcenie zawodowe;

- prowincje będą mogły negocjować z rządem federalnym sprawy z zakresu kultury, ale rząd federalny zachowa całkowitą odpowiedzialność za Canadian Broadcasting Corporation i Radio-Canada.

Premier zaapelował do Kanadyjczyków o rzetelne i sprawiedliwe rozpatrzenie propozycji, o odsunięciu na bok partykularnych intere-

sów, o spojrzenie na plan reform okiem wspaniałomyślnym i w duchu kompromisu. Mulroney podkreślił, że plan jest otwarty na zmiany, uzupełnienia i poprawki. W tym celu specjalny komitet złożony z członków Izby Gmin i Senatu przez 5 miesięcy będzie prowadził konsultacje publiczne. Rząd przedstawi swój ostateczny plan pod głosowanie dopiero po raporcie przedstawionym przez komitet. Premier zaznaczył, że wprowadzenie w życie planu nie będzie wymagało jednomyślnej ratyfi-

Premier przed krytycznym wystąpieniem w parlamencie (po lewej minister handlu Michael Wilson). Mulroney ma nadzieję, że zaproponowane reformy powstrzymają Quebec przed odejściem od Kanady, co może nastąpić już jesienią przyszłego roku. Co stanie się po secesji Quebecu? Nie brakuje prognoz, że poszczególne prowincje przyłączą się wówczas jedna po drugiej do Stanów Zjednoczonych.

kacji planu przez parlament federalny i wszystkie parlamenty prowincjonalne. Do akceptacji wystarczy ratyfikacja przez parlament federalny i przez parlamenty prowincjonalne siedmiu prowincji mających większość mieszkańców Kanady.

DUCH REFORM TAK, PROJEKT REFORM NIE

Przywódca opozycji Jean Chretien występując po przemówieniu premiera powiedział, że wita ducha reform, ale nie poparł przedstawionego projektu. Według Chretien plan reform wymaga znacznych zmian, zwłaszcza w zakresie podkreślenia prymatu kanadyjskiej konstytucji, stwierdzenia konieczności istnienia silnego rządu federalnego, oraz zaznaczenia konieczności rozwijania oficjalnej dwujęzyczności kraju oraz kulturowej różnorodności. Chretien wezwał Kanadyjczyków do odpowiedniego potraktowania nadchodzących miesięcy, kluczowych - jak się wyraził - dla przyszłości kraju. Podkreślił, że nie da premierowi wolnej ręki w budowaniu nowej Kanady, ale zaznaczył, że każdy sprzeciw będzie szczerzy i dobrze przemyślany, będzie wynikiem wyłącznie uwzględnienia interesu Kanady jako federacji, a nie po prostu wynikiem opozycyjnego sprzeciwu dla sprzeciwu. Separacja Quebecu powiedział Chretien byłaby niewątpliwie krokiem wstecz w historii Kanady, musimy starać się o lepsze rozwiązanie, ale aby je osiągnąć zarówno Quebec jak i reszta Kanady muszą uznać swoje uzasadnione potrzeby i tam gdzie nie będzie można ich pogodzić pójść na kompromis.

SOCJALISTKA ZA UPOWSZECHNIENIEM DYSKUSJI

Przywódca socjalistycznej Nowej Partii Demokratycznej Audrey McLaughlin powiedziała, że socjaliści skupią się na tym, ażeby dyskusja nad propozycją reform dotarła do zwyczajnych Kanadyjczyków. Byłoby niedobrze, gdyby powołany ko-

mitet parlamentarny propagował plan, a nie słuchał co mają Kanadyjczycy w tej sprawie do powiedzenia. McLaughlin podkreśliła, że nie podoba się jej propozycja wzmocnienia władzy ekonomicznej rządu federalnego. Zdaniem McLaughlin stwarza to niebezpieczeństwo dyktatu rządu nad społeczeństwem. Inny socjalista, rządzący w Ontario Bob Rae określił przedstawione przez Mulroneya propozycje jako jedynie start do reform.

ZWODOWANIE PLANU

Minister ds. konstytucyjnych Joe Clark powiedział w parlamencie, że on jak również wielu innych przedstawicieli rządu odbyli szereg konsultacji z czołowymi postaciami życia politycznego w kraju informując ich o zamiarach i podstawowych ujęciach planu reform. Zdaniem źródeł w Ottawie - rząd od razu zajął stanowisko, że przedstawione propozycje nie są doskonałe, że wymagają poprawek, udoskonalenia i zmian. Chodziło o to, aby plan zwodować, aby na samym początku na skutek negatywnych reakcji czołowych postaci sceny kanadyjskiej plan nie został po prostu ustrzelony, co mogłoby spowodować odrzucenie przez społeczeństwo planu, zanim by się ono faktycznie z nim zapoznało. Rząd i premier Mulroney są wyjątkowo niepopularni i niewiele potrzeba, aby Kanadyjczycy zlekceważyli propozycje reform tylko na tej zasadzie, że zostały przedstawione przez Ottawę.

KRÓTKO:

- Wybory prowincjonalne w Nowym Brunswiku wygrała rządząca Partia Liberalna zdobywając 46 mandatów w 58-osobowym parlamencie. Jej przywódca Frank McKenna będzie nadal premierem. Drugie miejsce zajęła niespodziewanie Konfederacja Regionów - partia walcząca o likwidację oficjalnej dwujęzyczności w prowincji. Konfederacja zdobyła 8 miejsc poselskich. Partia Postępowo-Konserwatywna wywalczyła 3 mandaty, 1 - zdobyła Nowa Partia De-

mokratyczna. W poprzednim parlamencie liberalowie posiadali wszystkie 58 mandatów.

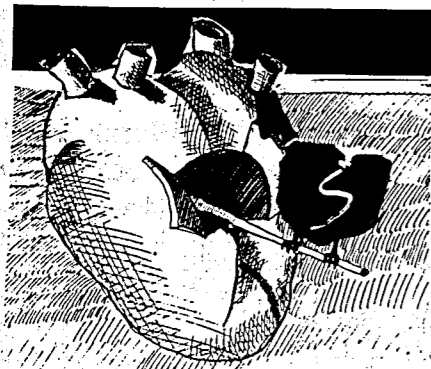
- Arcydiecezja Torontońska obchodzi 150 rocznicę powstania. W niedzielę w Katedrze św. Michała odbędzie się msza święta celebrowana przez arcybiskupa archidiecezji Alojzusa Ambrozica i 32 kanadyjskich biskupów. Przed 150 laty w 1841 r. archidiecezja liczyła 3 tys. katolików, z których większość była pochodzenia irlandzkiego. Obecnie archidiecezja liczy 1,1 mln wiernych, a msze odprawiane są w 20 językach.

- Rośnie liczba Kanadyjczyków udających się z jednodniową wizytą do USA. W lipcu było w USA 5,9 mln Kanadyjczyków o 9% więcej niż w lipcu poprzedniego roku. W czerwcu br. z jednodniową wizytą w USA było 5,28 mln Kanadyjczyków, w maju 5,24. Badania pokazują, że dla ponad 90% Kanadyjczyków krótkie podróże są po prostu wizytą do sklepów. Kanadyjczycy twierdzą, że zakupy są opłacalne, gdyż w Stanach Zjednoczonych prawie wszystko jest znacznie tańsze.

- Wizytę w Kanadzie złożył prezydent Ukrainy Leonid Krawczuk. Kanada i Ukraina podpisały umowę o politycznej i ekonomicznej współpracy. Krawczuk zapewnił, że nowa, demokratyczna Ukraina będzie utrzymywać silne związki z Kanadą.

- TTC - miejskie przedsiębiorstwo komunikacyjne w Toronto zakończyło strajk. Większość członków związku głosowała za przyjęciem nowej umowy zbiorowej. Pierwszego dnia po strajku TTC nie pobierało opłat za przewóz.

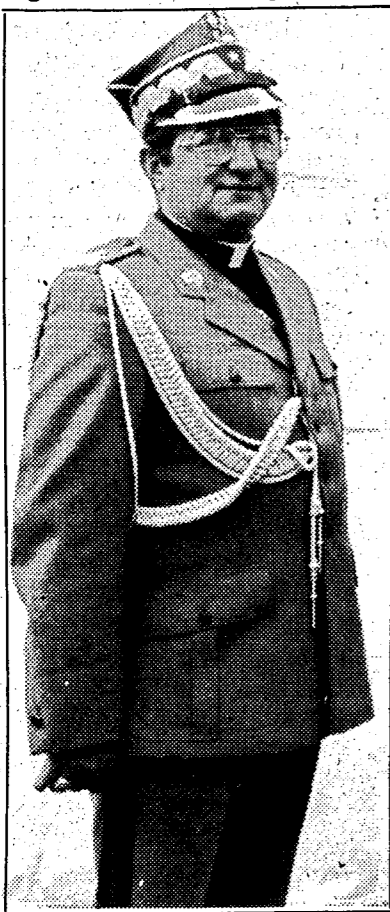
- Kanadyjski dolar stoi bardzo wysoko - 88 centów amerykańskich, a nawet wyżej. Eksporterzy domagają się obniżki kanadyjskiego dolara, gdyż wysoki dolar działa antyeksportowo - eksport staje się droższy i nabywcy amerykańscy przestają od nas kupować. Minister finansów Mazankowski twierdzi, że rząd nie jest w stanie wyznaczyć ceny kanadyjskiego dolara, gdyż ustalana ona jest na międzynarodowym rynku walut poprzez mechanizm wolnorynkowy.

POLITYKA

17 września 1939 -
wciąż więcej pytań
niż odpowiedzi

W 52 rocznicę agresji Związku Sowieckiego na Polskę w dniu 17 września 1939 roku kapelan Wojska Polskiego biskup generał Sławoj Leszek Głódź odprawił mszę świętą w katedrze polowej w Warszawie. "Po latach - powiedział biskup generał Głódź - stoimy wciąż przed odkrytymi grobami i wciąż zakrytą prawdą.

Ks. dr. S. L. Głódź, gen. bryg. W.P.
Foto: Jerzy Skwarek

Wciąż jeszcze jest więcej pytań niż odpowiedzi". Biskup Głódź poświęcił urny z prochami polskich oficerów pochowanych pod Charkowem i w Miednoje. Przypomnił zamordowanego przed dwoma laty w Warszawie księdza Stefana Niedzielaka, na którym, jak się wyraził, kończy się litania zbrodni katyńskiej. Ksiądz Niedzielak stworzył w swym warszawskim kościele sanktuarium poświęcone Polakom zamordowanym i poległym w Związku Sowieckim.

Gawronik zrezygnował
z Art-B

Aleksander Gawronik - zarządca Art-B - zrezygnował ze stanowiska. Dla uratowania Art-B konieczne jest, jego zdaniem, natychmiastowe wyprzedanie ogromnej liczby traktorów, które Art-B wlośną kupiła od Ursusa. Gawronik gotów byłby sprzedać je wszystkie po połowie ceny - co dałoby Art-B pewien dopływ pieniędzy, których firma ta bardzo potrzebuje, bo znaczna większość jej pieniędzy jest zablokowana w bankach w związku ze sprawą karną przeciwko poprzedniemu prezesom. Taka wyprzedaż zabiłaby jednak zakłady Ursusa - wysyciłaby rynek na kilka miesięcy. Gawronik nie chciałby po tej operacji zostać kozłem ofiarnym - "krwawym kapitalistą doprowadzającym do nędzy wiele tysięcy robotników Ursusa".

Gawronik zaproponował nawet odkupienie ciągników Ursusowi, ale jak stwierdził Jan Buczkowski, tymczasowy dyrektor Ursusa tego nie zrobi. "Okolo 6 tysięcy ciągników - wyjaśnił Buczkowski - stoi w magazynach Art-B, niektóre z nich od stycznia br. Nie eksploatowane niszczeją, co jest potencjalnym zagrożeniem dla Ursusa, gdyż to my udzielamy gwarancji na te ciągniki. Ciągnik sprzedany po tak długim postoju może być do tego stopnia niesprawny, że nasza fabryka będzie musiała zastąpić go nowym".

W każdym razie Gawronik i Buczkowski wezwali władze do pomocy podkreślając, że decyzja w sprawie Ursusa musi być podjęta na

najwyższym szczeblu. Gawronik na krótko przed rezygnacją skarżąc się, że jest mu coraz trudniej zarządzać spółką zasugerował, że władza udaje, iż nie ma problemu oraz podkreślił, że toczy się wokół Art-B gra polityczna. "Nie może być takiej sytuacji - zauważył - że za błędy właścicieli odpowiada firma; chyba że firma była przedmiotem przestępstwa. Nie może być tak, że bez nakazu prokuratora, bez wyroku sądowego blokuje się konta firmy, bez żadnego tematu podstawy prawnej. Prokurator nie podjął do dziś w tej sprawie żadnych kroków. Banki wiedzą, że bezprawnie blokuje się środki, ale nie pozwalają wykorzystywać własnych środków firmy na bieżącą jej działalność.

Jesteśmy świadomi nieprawdopodobnej nagonki na tę firmę; Art-B jest utożsamiana z jakimś ogromnym złem. Jest też na mnie personalnie ogromna nagonka. Bez przerwy mam kontrole: Izba Skarbowa, bank szukają dziury w całym. W ciągu ostatnich dwóch tygodni miałem cztery kontrole. Są na mój temat jakieś enuncjacje prasowe. Przecież jest to po prostu gra polityczna".

Tymczasem załoga Ursusa rozpoczęła akcję protestacyjną - domaga się szybkich decyzji co do przyszłości zakładu. Zapowiedziała bezterminowy strajk okupacyjny, jeśli w ciągu tygodnia sprawy nie zostaną wyjaśnione.

Niedawny prezes NBP
w areszcie

W Warszawie został zaaresztowany niedawny prezes Narodowego Banku Polskiego Grzegorz Wójtowicz. Prokuratura postawiła mu zarzut, że "mając świadomość luki w przepisach i działając w celu przysporzenia korzyści majątkowych Bogusławowi Bagiskowi oraz innym osobom nie podjął decyzji eliminujących nalicyzowanie wielokrotnego oprocentowania jednego kapitału przekazywanego między bankami w drodze operacji czekowej, czym naraził Skarb Państwa i banki na stratę 1.1 mld zł". Grozi mu kara do 5 lat więzienia.

Redukcja poboru

Ministerstwo Obrony Narodowej zdecydowało, że jesienny pobór do wojska zostanie zmniejszony o dwa dziesiąta tysięcy ludzi, czyli o 60%. Powodem są cięcia w budżecie ministerstwa.

Łoża masońska w Polsce

Wielki mistrz łoży francuskiej ujawnił niedawno, iż wolnomularstwo stworzyło swe łożo w Czechosłowacji (2), Rosji (1), na Węgrzech (2) i w Polsce - również dwie.

Delegacja
"Rotary International"
z Kanady w Belwederze

W imieniu prezydenta RP Lecha Wałęsy sekretarz stanu Andrzej Drzycki oraz wicedyrektor Gabinetu Prezydenta Andrzej Kozakiewicz przyjęli w Belwederze delegację "Rotary International District 707" z Kanady. Delegacji towarzyszył prezes Rady Koordynacyjnej Kongresu Polonii Świata Stanisław Orłowski. Przedstawiciele "Rotary Int." przyjechali do Polski z inicjatywą pomocy medycznej dzieciom gdańskim. Delegacja kanadyjskiego Rotary Club przeprowadziła w Gdańsku rozmowy na temat współpracy w utworzeniu diagnostycznego centrum medycznego dla dzieci. Ośrodek pod nazwą roboczą "Gdańsk Children Hospital", czynny całą dobę, zostałby wyposażony przez Kanadyjczyków w najnowszy sprzęt. Kadre medyczną ma zapewnić strona gdańska, a rotarianie zadają o jej dodatkowe przeszkolenie.

"Nasz Heimat"
z rozgłośni w Opolu

Rozgłosiła Polskiego Radia w Opolu rozpoczęła nadawanie cyklicznej audycji "Nasz Heimat", przeznaczonej dla mniejszości niemieckiej Śląska Opolskiego i zainteresowanych problematyką tego regionu.

Program redagowany po polsku, niemiecku i w gwarze śląskiej nadawany będzie raz w tygodniu.

Linia autobusowa
z Goerlitz do Zgorzelca

W Goerlitz uruchomiono pierwszą regularną linię autobusową przez granicę polsko-niemiecką do sąsiedniego Zgorzelca.

Jest to pierwsza regularna linia autobusowa przekraczająca zewnętrzną granicę EWG. Jej uruchomienie poprzedziły długie i żmudne rozmowy, do których włączone były nie tylko władze obu miast, lecz także służby graniczne i ministerstwa saksońskie w Dreźnie.

Odblokować archiwum KGB

Zastępca prokuratora generalnego RP Stefan Śnieżko powiedział po zakończeniu prac ekshumacyjnych pod Charkowem i Miednoje, że nie wiadomo, jak długo jeszcze potrwa śledztwo w tej sprawie. Prowadzi je sowiecka prokuratura wojskowa. Historycy i eksperci z Polski liczą na odblokowanie archiwum KGB, w których być może znajdują się dalsze dowody morderstwa popełnionego na polskich oficerach przez NKWD.

Śnieżko dodał, że nie może dziś odpowiedzieć na pytanie czy będzie proces w sprawie wymordowania polskich oficerów. Zaznaczył jednak, że każde śledztwo jest prowadzone po to, aby postawić w stan oskarżenia winnych. Nie zawsze jednak udaje się osiągnąć ten cel. Z zabezpieczonej przez sowieckich prokuratorów listy nagrodzonych za wykonanie tego zadania funkcjonariuszy NKWD wynika, że większość sprawców już nie żyje. Na 143 nazwiska z listy sprawdzono dotychczas ponad 100 i ustalono, że żyje do dziś tylko jedna osoba (Mitrofan Syromiatnikow). Wielu zginęło na wojnie, kilku w latach pięćdziesiątych popełniło samobójstwo.

Trudno też powiedzieć, czy podobna ekshumacja zostanie przeprowadzona w Katyniu. To zależy od toczącego się śledztwa. Natomiast w ramach czynności śledczych nie będzie się już wracać do ekshumacji pod Charkowem i w Miednoje.

Ciastoń i Piatek mieli
swoich mocodawców

Prokurator Andrzej Witkowski z departamentu prokuratury Ministerstwa Sprawiedliwości poinformował, że postępowanie przygotowawcze dostarczyło dowodów na to, że generałowie Władysław Ciastoń i Zenon Piatek również mieli swoich mocodawców.

Prokurator Witkowski, który prowadził postępowanie w sprawie o kierowanie zabójstwem ks. Jerzego Popiełuszki, podkreślił, że zakończy śledztwo wtedy, "kiedy wszyscy, którzy wzięli udział w tej zbrodni pociągnięci zostaną do odpowiedzialności karnej". Prokurator Witkowski zapowiedział, że wystąpi do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przedłużenie zastosowanego wobec obu generałów tymczasowego aresztowania. Przebywają oni w areszcie od 8 października ub.r.

Margaret Thatcher
odwiedzi Polskę

Na zaproszenie premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego w dniach 1-3 października przybędzie z wizytą do Polski b. premier Wielkiej Brytanii Margaret Thatcher. Po raz pierwszy do Polski M. Thatcher przybyła z oficjalną wizytą jako brytyjski premier w początku listopada 1988 r. Spotkała się wtedy w Gdańsku z Lechem Wałęsą.

Swój do swego

Mieczysław F. Rakowski, były premier PRL przebywał w Chinach z dwudniową "wizytą prywatną". Był on gościem Chińskiego Ludowego Instytutu Spraw Międzynarodowych, organizacji specjalizującej się w zapraszaniu znanych "emerytowanych" polityków zagranicznych.

Rakowski został przyjęty przez osobistość nr 3 w chińskiej hierarchii partyjnej, członka stałego komitetu Biura Politycznego KC KPCh Li Ruihuana na ponad godzinnej audyencji w charakterze "byłego premiera Polski i redaktora naczelnego miesięcznika "Dziś".

Migawki przedwyborcze

27 października odbędą się w Polsce wybory do Sejmu i Senatu. Do tego czasu będziemy przedstawiać krótkie informacje dotyczące wyborów.

Czego oczekują od nowego Sejmu? Prezydent Wałęsa: "Mam nadzieję, że nowy Sejm przestanie utrudniać i przyzna niezbędne kompetencje albo rządowi, albo prezydentowi. Wtedy to, co ten parlament i ten układ popsul - a dużo popsul - będzie naprawione".

Posłanka Józefa Hennelowa: "Jeżeli przyszły Sejm będzie się składał z tak wielu ludzi równie niefachowych jak ustępujący, to właściwie nie ma o czym mówić. Jeśli ktoś, kto nie odróżnia akcji od dywidendy i wygłasza tylko propagandowe tyrady, ma budować nowy ład gospodarczy i społeczny, to efekty są łatwe do przewidzenia. Sejm dyletantów jest moją najczarniejszą wizją".

Na kogo głosować? Odpowiada Episkopat (list pasterski odczytany w kościołach 22 września): "Nie opowiadamy się z imienia, po żadnej stronie. Nie wskażemy żadnych przedwyborczych list, które są nam bliskie lub dalekie. (...) Kiedy więc przed Polską staje szansa wolnych wyborów, trzeba bacznie wyostrzyć sumienie, bacznie otworzyć serce i oczy, bacznie badać raczej czyny niż deklaracje przeróżnych ugrupowań, aby nie przeoczyć czasu nawiedzenia i nie pobydlać. (...) Wystarczy przesłedzenie stosunku - ugrupowań lub jednostek do wielkiego problemu prawa do życia. Etyczna zasada, że człowiek odpowiada nie tylko za czyny, ale również za przewidywane skutki czynów, nie pozwala chrześcijaninowi głosować na tych, którzy godzą się lub choćby tylko dopuszczają prawo do aborcji czy eutanazji. Stosunek do człowieka - to również wymiar odpowiedzialności za respektowanie praw człowieka. (...) Ktokolwiek więc w kampanii wyborczej posługuje się pomówieniami i innych, oszczerstwami, nienawiścią do konkurenta - musi budzić moralny sprzeciw".

Kogo popiera prezydent? Po spotkaniu prezydenta z przywódcami Porozumienia Centrum szef PC Jarosław Kaczyński powiedział: "Jest to polityczne poparcie prezydenta dla naszej koalicji". Rzecznik prezydenta Andrzej Drzycimski: "Prezydent będzie się spotykał ze wszystkimi grupami, z których sam wyrósł. Nie oznacza to żadnego szczególnego poparcia".

Tymiński oskarża. Stanisław Tymiąński komentując orzeczenie utrzymania w mocy przez Sąd Wojewódzki w Warszawie decyzji Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie unieważniającej rejestrację listy kandydatów do parlamentu z Partii "X" z podpisami popierającymi kandydatury powiedział, że jest mu przykro, że Partia "X" jest poddawana tak ohydnej manipulacji. Tymiąński oskarżył Unię Demokratyczną o manipulację, która doprowadziła do odsunięcia jej partii od wyborów. Oskarżył też przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Andrzeja Zolla o stronniczość - zdaniem Partii "X", szczegółowo weryfikowane były jedynie listy popierające Partię "X". Partia "X" złożyła w warszawskiej prokuraturze doniesienie o przestępstwie dokonanym przez Okręgową Komisję Wyborczą nr 1 w Warszawie. Przestępstwo to, według partii, polegało na rozplecztowaniu paczek z listami podpisów ludzi popierających partię bez udziału jej pełnomocnika i wydaniu tych list osobom trzecim, poza lokal komisji. Według prokuratury "nie istnieje na razie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", co jest warunkiem wszczęcia postępowania karnego.

Przewodniczący PKW odrzuca zarzuty Partii "X". Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej prof. Andrzej Zoll, występując w Sejmie, kategorycznie odrzucił zarzuty postawione mu przez Partię "X" o naruszenie prawa. Odrzucił też zarzut nieobiektywnego potraktowania Partii "X". Następnie na konferencji prasowej Zoll określił jako "pomówienie" zarzuty Stanisława Tymiąńskiego co do swej domniemanej stron-

niczości w stosunku do Partii "X". Zoll zastrzegł, że w związku z tym pomówieniem na pewno nie podejmie żadnych kroków prawnych przed zakończeniem kampanii wyborczej.

Obecną kampanię rozpętaną przez Partię "X" Zoll nazwał żenującą. "Powstała sytuacja, że złapano kogoś na fałszerstwie i nie kwestionuje się samego faktu fałszerstwa, lecz prawo do wyciągnięcia z tego konsekwencji" - stwierdził.

Niewesołe refleksje o kulturze politycznej i prawnej polskiego społeczeństwa. Przewodniczący PKW Zoll podał, że okręgowe komisje wyborcze unieważniły wiele rejestracji list wyborczych po stwierdzeniu fałszerstw podpisów popierających je. Podpisy fałszowały: Partia "X", KPN, Centrum, SD, Sojusz Lewicy Demokratycznej, Partia Konserwatywno-Liberalna i kilka innych nieznanymi bliżej ugrupowań. Według Zolla fakt ten nasuwa "niewesołe refleksje o kulturze politycznej i prawnej polskiego społeczeństwa".

PKW zarejestrowała 29 ogólnopolskich list wyborczych. Ani jedno ugrupowanie polityczne, lub koalicja wyborcza nie pokusiły się o to, aby zarejestrować 460 kandydatów na posłów i 100 kandydatów na senatorów, czyli maksimum tego, na co zezwalała ordynacja wyborcza. Porozumienie Obywatelskie Centrum np. wystawi na swoich listach 366 kandydatów do Sejmu i 70 do Senatu.

Na czele listy Porozumienia Obywatelskiego Centrum znajdują się: Jarosław Kaczyński, Jan Olszewski i Adam Glapiński. W Unii Demokratycznej - Tadeusz Mazowiecki, Bronisław Geremek, Jacek Kuroń. W Kongresie Liberalno-Demokratycznym - Jan Krzysztof Bielecki, Donald Tusk i Janusz Lewandowski.

Kto wygra? Na ogół uważa się, że wybory do parlamentu wygra to ugrupowanie, które zdobędzie ponad 20% głosów. Przedstawiciele największych ugrupowań największe szanse dają Unii Demokratycznej.

GOSPODARKA

Prawo bankowe poprawione

Sejm znolizował prawo bankowe. Skarb państwa będzie gwarantował bezpieczeństwo oszczędności, także w bankach prywatyzowanych. Wprowadzono przepisy mające umożliwić korzystanie z wielokrotnego oprocentowania kapitału. Zaostrożono zasady udzielania gwarancji, oraz zasady tajemnicy bankowej. Wprowadzono sześciolletnią kadencję prezesa NBP, którego powołuje Sejm na wniosek prezydenta, a odwołać może tylko Trybunał Stanu.

Rośnie liczba bezrobotnych

W końcu sierpnia liczba bezrobotnych zarejestrowanych w biurach pracy wynosiła 1,854,000 osób, co stanowiło 9,8 proc. ogółu zawodowo czynnych - poinformował Główny Urząd Statystyczny. W porównaniu z lipcem liczba osób bez pracy zwiększyła się o 104,100 osób (tj. o 5,9 proc.).

Nadciąga denominacja złotych

Wiceprezes Narodowego Banku Polskiego Władysław Gołębiowski, zapytany o termin denominacji złotych stwierdził, że decyzji w tej sprawie można się spodziewać dopiero po powołaniu przez Sejm nowego prezesa NBP. Podobną opinię wyraził rzecznik prasowy NBP - przypominając jednocześnie - że denominacja może być przeprowadzona dopiero po przyjęciu przez Sejm odpowiedniej ustawy oraz, że społeczeństwo poinformowane zostanie o jej terminie pół roku wcześniej.

Rzecznik potwierdził opinię wyrażoną wcześniej przez Grzegorza Wójtowicza, byłego prezesa NBP (obecnie w areszcie), który powiedział, że przygotowania do przeprowadzenia denominacji są zaawansowane.

Unia Polityki Realnej Janusza Korwina-Mikke proponuje w swym programie ekonomicznym denomina-

cję złotych i wprowadzenie na jej miejsce nowej jednostki monetarnej - talara.

Polska i RPA w objęciach

Republika Południowej Afryki i Polska podpisały umowę handlową przyznając sobie nawzajem klauzulę najwyższego uprzywilejowania. Ministerstwo Współpracy Gospodarczej z Zagranicą szacuje, że obroty handlowe z RPA wzrosną w przyszłym roku kilkunastokrotnie.

Modernizacja Huty "Warszawa"

200 mln dol. na modernizację Huty "Warszawa", według wzorów obowiązujących w EWG, deklaruje w liście intencyjnym zrzeszająca 7 włoskich przedsiębiorstw metalurgicznych grupa Lucchini. Podpisanie listu nastąpiło w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. "Jest to pierwszy przypadek współpracy polskiego hutnictwa z kapitałem zachodnim" - stwierdził zgodnie dyrektor Huty Warszawa Zenon Banasiuk i wicedyrektor gabinetu ministra, rzecznik prasowy Jan Gołąb.

Fiat kupił bielską FSM bez przetargu

Komentując decyzję rządu o sprzedaży większościowego pakietu akcji bielskiej Fabryki Samochodów Małolitrażowych koncernowi "Fiata", minister przekształceń własnościowych, Janusz Lewandowski powiedział:

"Włosi nie mają w tej chwili realnych konkurentów. Mając na uwadze wieloletnie produkcyjno-finansowe powiązania koncernu z bielskim FSM rząd zdecydował się dać temu partnerowi wyłączność. Do 30 września chcemy zakończyć negocjacje i podpisać wstępne porozumienie o sprzedaży pakietu większościowego. Jego wielkość zostanie ustalona w trakcie rokowań".

Tak więc po raz drugi rząd skończył z uprawnieniami wynikającymi z ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i zrezygnował z poszukiwania partnera dla FSM drogą przetargu ofert. Wcześniej w ten sam sposób zadecydowano o sprzedaży

piłskiego "Polamu" koncernowi Philipsa.

Polonez z silnikiem Citroena

W FSO w Warszawie ruszyła produkcja pierwszej partii samochodów polonez "caro" z silnikiem diesla od Citroena. Jednostka ta o pojemności 1905 ccm pozwala na osiągnięcie prędkości maksymalnej 140 km/h. Niebawem do sprzedaży wejdzie także "caro" z wtryskiem paliwa kierowanym mikroprocesorem. Będzie to samochód spełniający europejskie normy czystości spalin.

\$18 mln na pomoc ekologiczną

18 mln dolarów - to wartość pomocy ekologicznej, jakiej udzielił Polsce, z przeznaczeniem dla regionów najbardziej zagrożonych: krakowskiego, katowickiego i legnickiego - Bank Światowy. Ekspert Banku Światowego przeprowadził w Krakowie dwudniowe spotkanie koordynacyjne i szkolenie w dziedzinie technik i procedur bankowych wymaganych przy nabywaniu dóbr i usług ze środków BS.

OPINIE

Co trzeci Polak chciałby znów żyć w realnym socjalizmie

Czy wolał(a) by Pan(i) żyć w realnym socjalizmie z roku 1989, czy w kapitalizmie i demokracji, jak w 1991 roku? - takie pytanie postawili 1186 osobom ankieterzy Instytutu Badania Opinii GfK Polonia w sierpniu tego roku. 32,2 proc. pytanych o to osób wolałoby żyć w warunkach realnego socjalizmu 1989 r., a 63,3 proc. opowiada się za kapitalizmem i demokracją 1991 roku. Tabela poniżej pokazuje w procentach jak Polacy oceniają obydwa okresy:

	Jest lepiej niż było	Jest gorzej niż było	Nic się nie zmieniło	Brak odpowiedzi
1. Gospodarka kraju	29,6	56,9	11,9	1,6
2. Warunki życia ludzi	16,0	71,3	11,4	1,3
3. Sposób sprawowania władzy	28,9	35,5	32,2	3,4
4. Rzeczność informacji w prasie, radiu, telewizji	51,2	14,8	31,8	2,2

WYBORY

DO SEJMU I SENATU ZA GRANICĄ

Za miesiąc 26 października w polskich placówkach dyplomatycznych w Kanadzie - w Ottawie, Montrealu i Toronto odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Podajemy najważniejsze informacje o wyborach za granicą.

GŁOSUJEMY W 57 KRAJACH W 163 OBWODACH

Zgodnie z regulami ustalonymi w ordynacjach wyborczych do Sejmu i Senatu wybory za granicą będą się odbywać w obwodach utworzonych przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą.

Minister spraw zagranicznych utworzy w 57 krajach obwody głosowania dla przebywających za granicą obywateli polskich. Możliwość uczestnictwa w wyborach będą mieli Polacy przebywający m.in. w Argentynie, Australii, Brazylii, Bangladeszu, Chinach, Izraelu, Iraku, Japonii, Libii, Nowej Zelandii, Tajlandii, Wenezueli, Zairze, w krajach zachodnich i w ZSSR.

22 obwody będą utworzone w Stanach Zjednoczonych, 20 w Czechosłowacji, 19 w ZSSR. W sumie obywatele polscy przebywający za granicą będą mieli do dyspozycji 163 obwody głosowania.

Wyberamy senatorów z list dla województwa warszawskiego i posłów z list dla Warszawy

Zgodnie z ordynacją wyborczą obywatele RP, przebywający za granicą, wybrać będą mogli senatorów, spośród kandydatów województwa warszawskiego i posłów z Warszawskiego Okręgu Wyborczego, obejmującego obszar miasta stołecznego Warszawa. Na województwo Warszawskie przypadają 3 mandaty senatorskie, na Warszawski Okręg Wyborczy - 17 mandatów poselskich.

GŁOSUJEMY JUŻ 26 PAŹDZIERNIKA

W kraju wybory odbędą się 27 października. Natomiast na półkuli zachodniej, a więc m.in. w Kanadzie i USA głosowanie odbędzie się dzień wcześniej - 26 października w godzinach 6 - 20 czasu lokalnego. Ordynacja wyborcza nie pozwala na kończenie głosowania w dniu następnym po głosowaniu w kraju.

Kto może głosować?

Warunkiem wzięcia udziału w głosowaniu za granicą będzie udokumentowanie obywatelstwa polskiego. Państwowa Komisja Wyborcza zdecydowała, że dokumentami stwier-

dżającymi obywatelstwo polskie, oprócz ważnego polskiego paszportu, mogą być jedynie:

1. nieważny polski paszport
2. dowód osobisty
3. zaświadczenie o posiadaniu obywatelstwa polskiego wystawione przez organ krajowy (wojewodę).

Polacy mieszkający na stałe za granicą, a pragnący głosować w kraju, będą musieli okazać obwodowej komisji wyborczej zaświadczenie odpowiedniego konsulatu o czynnym prawie wyborczym.

Placówki dyplomatyczne prowadzą spis wyborców

Spisy wyborców głosujących w obwodach utworzonych za granicą będą prowadzone przez placówki dyplomatyczne. Prawo do wpisania na listę wyborców będą miały wszystkie osoby z udokumentowanym obywatelstwem. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, pragnąc umożliwić udział w wyborach rodakom nie mającym stwierdzonego obywatelstwa polskiego, wprowadziło na okres przejściowy przyspieszoną procedurę kierowania wniosków o stwierdzenie obywatelstwa do właściwych urzędów wojewódzkich w Polsce. Zainteresowani powinni składać wnioski o stwierdzenie obywatelstwa

polskiego możliwie wcześniej. Generalnie MSZ pragnie stworzyć warunki umożliwiające udział w wyborach wszystkim obywatelom polskim przebywającym za granicą.

Obywatele polscy przebywający za granicą i chcący wziąć udział w głosowaniu powinni najpóźniej na 3 dni przed dniem wyborów zgłosić swój zamiar właściwemu konsulatowi. Zamiar może być zgłoszony: ustnie, pisemnie, telefonicznie, telegraficznie lub telefaksem. Zgłoszenie powinno zawierać nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, miejsce pobytu wyborcy oraz numer paszportu - jeśli się takowy posiada.

Jak głosujemy

26 października do obwodowej komisji wyborczej należy zabrać ze sobą dokument stwierdzający obywatelstwo polskie. Następnie wyborca podpisuje potwierdzenie odbioru karty do głosowania. Głosowanie po-

lega na postawieniu jednego znaku "x" na liście kandydatów do Sejmu. "X" stawiamy w kratce z lewej strony nazwiska jednego z kandydatów preferowanej przez wyborcę listy. W ten sposób głosujący udziela poparcia: 1. kandydatowi, którego nazwisko widnieje po prawej stronie od umieszczonego "x"; 2. gremlalnie kandydatom figurującym na tej samej liście, co wskazany "x"-em kandydat; 1 (jeśli jest to lista wystawiona nie tylko przez okręgowy, ale także ogólnopolski komitet wyborczy) 3. wyborca popiera tę ogólnopolską listę kandydatów, z której startuje poparty kandydat.

Rozdział 17 mandatów poselskich, przypadających na Warszawski Okręg Wyborczy opiera się w zasadzie na proporcjonalnej procedurze.

Natomiast na liście kandydatów do Senatu, gdzie rozdział 3 mandatów senatorskich opiera się w zasadzie o procedurę większościową stawiamy co najmniej jeden znak "x"

- co najwyżej trzy znaki "x" udzielając w ten sposób poparcia wskazanemu kandydatowi bądź kandydatom. Te same obwodowe komisje wyborcze będą przeprowadzać głosowanie na posłów i na senatorów.

Według wstępnych danych w wyborach do Sejmu wystartuje 7328 osób (o jeden mandat poselski będzie się ubiegać 16 osób), a do Senatu 607. Największą liczbę zarejestrowanych list - 37 odnotowano w Warszawie. Obejmują one 406 kandydatów.

Czeka nas lektura nad urną

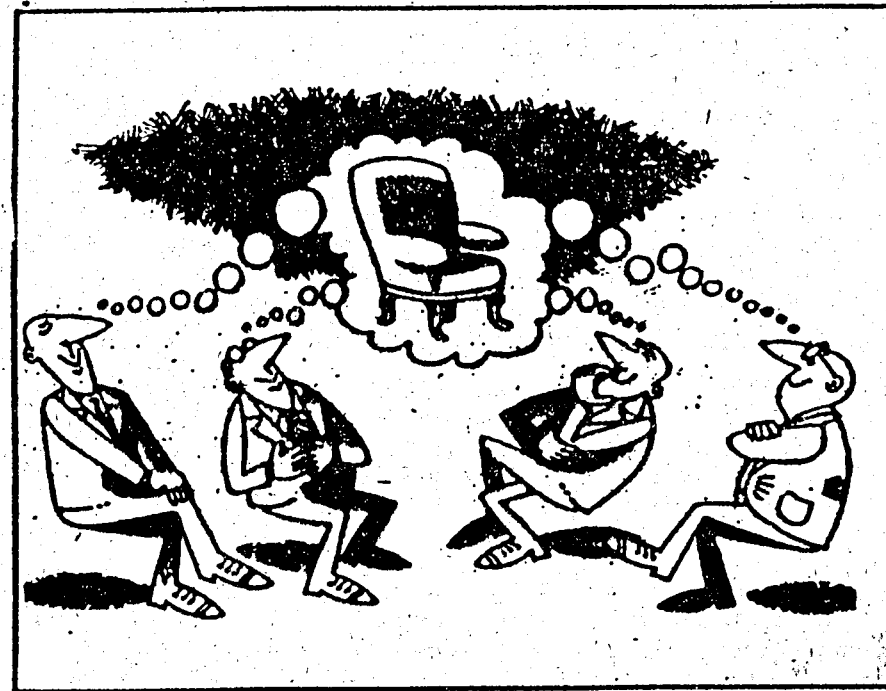
Państwowa Komisja Wyborcza opracowała wzór karty do głosowania. W wyborach do Sejmu karta do głosowania będzie broszurą o formacie A4 lub A5, w zależności od tego, ile w danym okręgu jest mandatów i jak dużo zarejestrowano w nim list. Prawdopodobnie na jednej karcie broszury umieszczone będą trzy listy kandydatów. Ponieważ ordynacja pozwala zadrukować kartę tylko po jednej stronie, to np. w Warszawie, gdzie zarejestrowanych jest 37 list, "broszura do głosowania" będzie miała kilkanaście stron.

Oprócz "broszury do głosowania", wyborca na osobnej karcie ma dostać spis treści broszury w postaci wykazu numeru list i ich nazw ze wskazaniem, na której stronie dana lista jest umieszczona. PKW wytypuje drukarnie, które będą drukowały broszury. Trzeba będzie również wykonać nowe urny wyborcze, bo stare nie pomieszczą broszur.

Andrzej Zoll, przewodniczący PKW przyznał, że nie zna państwa, w którym kartą do głosowania byłaby broszura.

W wyborach do Senatu karta do głosowania będzie miała tradycyjny wygląd, nazwiska kandydatów będą nadrukowane w dwóch kolumnach.

PKW ustaliła także, iż karty do głosowania w wyborach do Sejmu i Senatu będą się różnić kolorem: karty do Sejmu będą białe, karty do Senatu będą kremowe.

LESZEK SZARUGA

BLIŻEJ NIEMIEC

(1)

Gdy po raz pierwszy zacząłem czytać przypadkowo wybrany podręcznik historii Niemiec, byłem lekko zaszokowany. Okazało się, że w historii kraju, który odegrał w losach Polski ogromną - przynajmniej w ciągu ostatnich 200 lat - rolę, sprawy związane z Polską zajmują miejsce dość podrzędne. Przypuszczam, że wiedza przeciętnego maturzysty niemieckiego na temat naszego kraju i stosunków niemiecko-polskich jest dokładnie taka, jak maturzysty polskiego na temat Czech i Słowacji. Okazuje się, że historia zaczyna być ważna dopiero wtedy, gdy nabiera dramatyzmu, gdy leje się krew, odbywają bitwy, rozgrywają wojny. Historia łagodna, historia zwykłego sąsiedztwa jest nieatrakcyjna. Przynajmniej na razie - miejmy nadzieję, że z czasem to się zmieni.

W historii Niemiec od stosunków z Polską ważniejsze - i to o wiele - są sprawy wiążące ten kraj z Francją czy Anglią, później zaś, gdy podzielono Polskę, także z Rosją. Przyznam, że denerwuje mnie powtarzające się w wypowiedziach wielu niemieckich polityków doby dzisiejszej sformułowanie mówiące o "dobrosąsiedzkich stosunkach ze Związkiem Sowieckim" - wyraźna pozostałość niezbyt przyjemnej dla Polaków rzeczywistości najnowszych dziejów, schemat językowy, który musi budzić uzasadnione obawy. Natomiast nieobecność - czy słaba obecność - Polski w zapisanej na kartach podręczników historii Niemiec zupełnie mnie nie dziwi. Z naszej strony Niemcom w zasadzie nigdy nie groziło niebezpieczeństwo, zaś do XVIII wieku przez całe 400 lat w tysiącletnich dziejach naszego sąsiedztwa granicą polsko-niemiecka była jedyną spokojną granicą w Europie. Ale też warto

może sobie przypomnieć fakty w Polsce mniej znane, a ważne dla naszych wspólnych stosunków. Przede wszystkim to, że "Niemcy" jako pojęcie polityczne to swego rodzaju nadużycie: państwo niemieckie jako scentralizowany i w miarę zjednoczony politycznie organizm ma historię stosunkowo krótką, zaś decentralistyczne tendencje widoczne są do dzisiaj w idei federalnego połączenia poszczególnych Landów posiadających dość dużą samodzielność. Tak było zawsze: co innego więc oznaczały nasze stosunki z Prusami, co innego z odległymi Nadrenią czy Bawarią, co innego wreszcie z Saksonią, z którą, wedle ułożonych przez twórców Konstytucji 3 Maja planów miała nas połączyć unia personalna - przewidywano bowiem, że właśnie dynastia tego kraju będzie sprawować w Rzeczypospolitej władzę królewską.

W gruncie rzeczy jeszcze dziś trudno powiedzieć, kto jest "Niemcem" - wiele dzieli mieszkańca Monachium od mieszkańca Bremy: od różnic religijnych między południowym katolicyzmem i północnym protestantyzmem, poprzez stosunek do urzędów demokratycznych, aż po spore różnice mentalności. To się, oczywiście, zaciera, zaś młoda demokracja niemiecka - dopiero wkraczająca na tereny byłej NRD, gdzie od 1933 roku bez przerwy panował system totalitarny - wciąż jeszcze jest w stanie formowania własnych zasad, dopasowywania do siebie poszczególnych Landów, kształtowania wspólnej niemieckiej tożsamości. Nie znaczy to, oczywiście, że Niemcy w ogóle nie mają poczucia wspólnoty, lecz jest ono zupełnie inne niż w Polsce, zaś równie ważne jak budowanie jedności jest kultywowa-

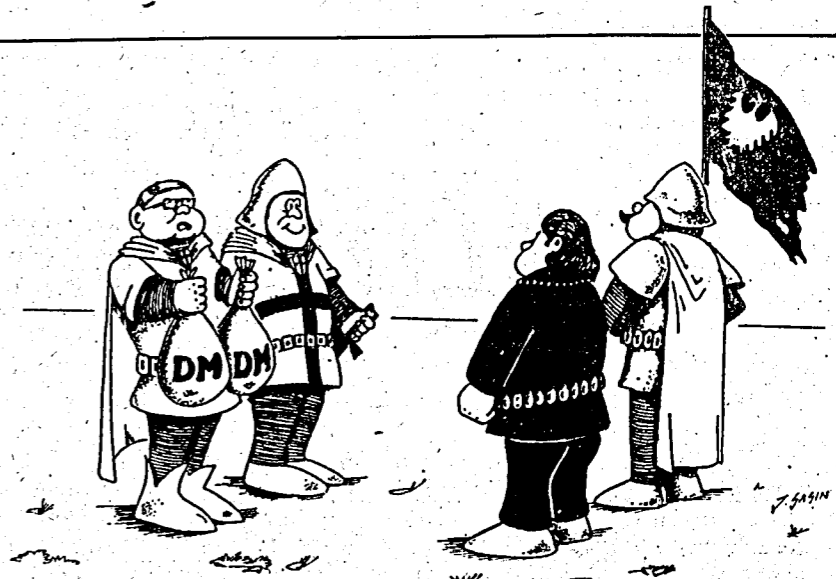
nie różnic poszczególnych krajów niemieckich. Widać to choćby w programach szkolnej historii poszczególnych Landów, bardzo się niekiedy od siebie różniących i kładących nacisk nie tylko na trwające od setek lat na terenach niemieckich procesy zjednoczeniowe, ale też na specyfikę dziejów poszczególnych niemieckich regionów. Gdy więc mówimy "Niemcy", dokonujemy pewnego uproszczenia - o tyle uzasadnionego, że z naszej perspektywy historycznej i politycznej różnice dzielące poszczególne części składowe współczesnej Republiki Federalnej wydają się zupełnie nieistotne. Tyle, że to uproszczenie zafalszowuje obraz.

Warto może w tym kontekście przypomnieć, że po zawarciu pierwszych politycznych traktatów z Niemcami zachodnimi w 1970 roku nastąpiła - na skutek interwencji strony niemieckiej - zmiana w oficjalnie w Polsce używanej nazwie tego kraju. Do czasu tych porozumień posługiwano się utworzoną - na wzór nazwy "Niemiecka Republika Demokratyczna" - nazwą "Niemiecka Republika Federalna" (NRF). Nie była to sprawa zupełnie niewinna. Te formuły nazewnicze miały utrwalić wśród Polaków przekonanie o istnieniu dwóch różnych i wzajemnie sobie przeciwnych, jednolitych państw niemieckich: "nowych Niemiec", przyjaznych wobec Polski, pokojowych (komunizm z definicji był przecież pokojowy) oraz złych, kapitalistycznych (a więc tym samym nastawionych wojennie) Niemiec dziedziczących spadek Hitlera, od którego NRD faktem należała do "naszego obozu" została uwolniona. Zaczęto używać zgodnej z politycznymi i demokratycznymi zasadami panującymi w zachodniej części

Niemiec terminu "Republika Federalna Niemiec" (RFN), nazwy, która siłą rzeczy eksponowała właśnie federalny charakter niemieckiej demokracji, dziś obowiązujący także w części wschodniej.

Historia Niemiec to historia poszczególnych państw, królestw i księstw istniejących na ziemi niemieckiej i tak prawdę mówiąc w Nadrenii-Palatynacie to, co się działo w Prusach jest stosunkowo mało istotne. Bawarczyk z całą pewnością nie czuje się spadkobiercą - przynajmniej, gdy chodzi o historię dawniejszą - tego, co się działo na wschodzie niemieckiego terytorium. Cała rzecz się zmienia w ciągu ostatnich 150 lat, szczególnie zaś w wieku XX, po załamaniu się krótkotrwałej, rozdzieranej wewnątrz sprzecznościami, kruchej demokracji Republiki Weimarskiej i po powstaniu III Rzeszy. Totalny charakter II wojny światowej, w wyniku której Niemcy jako całość, jako pewna wspólnota istniejąca niezależnie od dzielących ją różnic, obciążone zostały winą ludobójstwa, a także dotknięte utratą wschodnich prowincji scalił niemiecką historię. W oczywisty sposób po tych doświadczeniach Polska i stosunki polsko-niemieckie musiały stać się problemem jeśli nie dominującym, to w każdym razie istotnym. Ułożenie stosunków z Polską i Polakami stało się jednym z ważnych - choć zapewne nie najważniejszych - zadań polityki niemieckiej: tej, która nie została podporządkowana ideologicznemu dyktatowi Sowietów, a więc kształtowanej w RFN. Nie przypadkiem Konrad Adenauer powiedział, że jednym z najważniejszych problemów, przed którymi stanęły powojenne Niemcy jest poświęcenie uwagi trzem narodom: Żydom, Francuzom i Polakom. I jest chyba oczywiste, że uzyskanie zaufania do Niemiec właśnie wśród tych trzech nacji jest podstawowym warunkiem pełnego uznania zbudowanej po wojnie niemieckiej demokracji.

Sprawy z Polakami nie ułatwiał fakt, iż - pomijając doświadczenia wojenne - nasz kraj nie mógł ani prowadzić samodzielnej polityki między narodowej, ani publikować wypowiedzi, które by jakiegokolwiek

Niemcami ułatwiali. Zapewne najbardziej znanymi nazwiskami niemieckich polityków w Polsce były w ostatnich dziesięcioleciach nazwiska panów Hupki i Czaji, które stanowiły niezmienny element propagandy komunistycznej przekonującej Polaków o tym, że istnienie "obozu socjalistycznego" jest jedynym gwarantem utrzymania przez Polskę nowych terenów na zachodzie kraju. Najmniejsze nawet przechodzących z biegiem czasu na coraz węższy margines życia politycznego w RFN inicjatywy zachodniemieckich związków wypędzonych ważniejsze były dla komunistycznej propagandy od oznak kształtowania w Niemczech struktur polityki europejskiej, odrzucającej rewanżyzm, otwartej na współpracę. Inna sprawa, że nastawiona na połączenie podzielonych Niemiec polityka RFN posiadała meandry dla Polaków niezrozumiałe czy nawet nie do przyjęcia: wśród nich wspomnieć należy choćby "taktowne" zachowanie się polityków niemieckich wobec stanu wojennego w Polsce czy odmowa spotkania wizytującego PRL Brandta z Lechem Wałęsą wówczas, gdy czynili to niemal wszyscy zachodni politycy przyjeżdżający do Polski. Z pewnością także właśnie postępowanie stawało się, paradoksalnie, wsparciem, wzmocnieniem udzielanym przez polityków zachodniemieckich - w szczególności socjaldemokratów, lecz przeciwnie i F.J. Straussa - propagandzie komunistycznej. Do tej sprawy przyjdzie mi jeszcze wrócić, gdyż jest ona związana z pewnym typem in-

stytucjonalizacji życia politycznego w Niemczech, który dla Polaków trudny jest do zaakceptowania: nie przypadkiem niemieckie słowo "Realpolitik" jest w Polsce używane z odcieniem bez wątpienia negatywnym.

Nie ulega wątpliwości, że w tej sytuacji perspektywa zjednoczenia Niemiec była dla przeważającej większości społeczeństwa polskiego pewnym zagrożeniem. Doświadczenia wojenne wzmocnione przez komunistyczną propagandę potęgowane były przez lojalistyczną wobec komunistów postawę polityki zachodniemieckiej. Z całą pewnością też ten lojalizm odbierany był przez wielu Polaków jako kolejny wyraz niemieckiej arogancji politycznej nie liczącej się ani z odczuciami, ani z aspiracjami społecznymi w naszym kraju. Z drugiej jednak strony nie należy zapominać o tym, że niemieccy politycy uprawiali - także w Polsce - politykę niemiecką, dla której wewnętrzne interesy ważniejsze były niż czyjekolwiek inne. O tym, że była to polityka w istocie swej krótkowzroczna i pozbawiona wyobraźni, niech świadczą fakt, że owi politycy nie podejmowali też po wojnie żadnych poważnych rozmów z przedstawicielami polskiej emigracji politycznej, a w ostatnim okresie także z tymi środowiskami opozycji, które - podobnie jak część emigrantów - stały na stanowisku, że przewyższenie skutków Jalty w oczywisty sposób zakłada przewyższenie podziału Niemiec.

LESZEK SZARUGA

NARODY W ROZPROSZENIU

Nie ma na świecie narodu, który żyłby wyłącznie na ziemi ojców. Żądza przygód, kataklizmy, przemoc, pragnienie poprawy warunków życia, wyganiały z rodzinnych siedzib miliony ludzi. Od Australii po Kazachstan i Chicago Polacy to tylko jedna z wielu diaspor.

Samo pojęcie diaspor - znaczącej w języku greckim rozproszenie (najczęściej kojarzy się z Żydami). Po raz pierwszy użyto to słowo w Biblii (list Jakuba Apostaty) właśnie dla określenia losu tego narodu.

Redakcja

Ponad jedna czwarta Polaków żyje poza granicami kraju. Stanowi pod względem liczebności czwartą diasporę w świecie. A jak kształtuje się rozproszenie innych narodów?

Spośród 13 mln Żydów, w Izraelu - ich biblijnej ojczyźnie - żyje zaledwie 3,5 mln. Reszta jest rozproszona niemal po wszystkich krajach świata. Najliczniejsze społeczności żydowskie żyją w USA - 6 mln, ZSSR blisko 1,8 mln i we Francji ponad 550 tys.

Mimo rozproszenia i asymilowania się Żydzi ponad 2 tysiące lat zachowali może już nie tylko poczucie odrębności, co wzięli. Spośród wszystkich diaspor są najlepiej zorganizowani i jako jedyny naród posiadają kilkadziesiąt własnych organizacji międzynarodowych (w rejestrze Unii Stowarzyszeń Międzynarodowych umieszczono ich 20).

Socjolog H.Zuckermann obliczył, że 19 proc. wszystkich i 25 proc. amerykańskich laureatów Nagrody Nobla było pochodzenia żydowskiego. Jest to odsetek niewiarygodnie wysoki; zważywszy, że Żydzi stano-

wią 2-3 proc. populacji Stanów Zjednoczonych i 8 proc. działających tam naukowców. Tylko 2 proc. społeczności żydowskiej w USA i Europie Zachodniej to robotnicy.

Nie wszystkim diasporom przypadł w udziale szczęśliwy los. Spośród 20 mln Kurdów, jedna czwarta, a niektórzy sądzą, że nawet jedna trzecia żyje na emigracji w Europie Zachodniej, Australii, Libanie, Afganistanie, Turkmenii i Kazachstanie. Mało kto wie, że spora część pracujących, zwłaszcza w Niemczech Turków to w rzeczywistości Kurdowie z Anatolii. Ostatnio do rzeszy uchodźców dołączyli niemal dwa miliony uciekinierów z Iraku, którzy schronili się w Turcji i Iranie. Ale te dwa państwa są po części ich ojczyzną. Rdzenny Kurdistan rozciąga się bowiem właśnie na tych terytoriach. Dramat Kurdów rozpoczął się wraz z wybuchem I wojny światowej i rozpadem imperium otomańskiego. Próbując ratować jego resztki, przywódca Turcji (z legendarnym Atatürkiem na czele) zaczęli adaptować zachodnie wzorce podbojów. W ten sposób na Bliski

Wschód trafił nacjonalizm i wszystkie wynikające z niego skutki.

Inną ofiarą I wojny i rozpadu potęgi tureckiej stali się Ormlanie. Rosja, próbująca wykorzystać ich do własnych celów, mamila wizją niepodległego państwa. By do tego nie dopuścić, Turcja przystąpiła do masowych wysiedleń, co skończyło się eksterminacją. Historycy szacują liczbę zmarłych i zamordowanych wówczas Ormian na 600-800 tys.

Liczbę wszystkich Ormian szacuje się na 6 mln, z czego jedna trzecia żyje w sowieckiej Armenii. Największym ich zagranicznym skupiskiem są Stany Zjednoczone - 600 tys.

Trzecie i czwarte pokolenie emigrantów jest bardzo zasymilowane; na ogół nie zna języka przodków, nie zachowuje tradycji.

O powrocie czy utworzeniu własnego państwa nawet nie myślą członkowie innej, powszechnie znanej i cieszącej się jak najgorszą sławą diaspory. Mowa o Cyganach. W czasie II wojny światowej Niemcy traktowali ich identycznie jak Żydów, ścigając i mordując (ponad 500 tys. ofiar). Dziś, według danych przedstawionych na II Kongresie Cyganów w Genewie, jest ich na całym świecie ok. 12 mln. Tylko 1/3 prowadzi koczowniczy tryb życia. Nie wiadomo, czym kierowali się w średniowieczu wybierając drogi swych wędrówek. Dziś w każdym bądź razie podążają jak wszyscy - na Zachód. W

państwach EWG jest ich już ponad półtora miliona. Wiele z tych, którzy docierają także do Polski, traktuje kraj jak stację przesiadkową w marszu za Odrę.

Byli to Amerykanie pochodzenia japońskiego, hinduskiego, filipińskiego i chińskiego.

Tygodnik "Times" podał przed dwoma laty, że co ósmy absolwent średniej szkoły w Kalifornii kwalifikuje się, na podstawie uzyskanych stopni, na studia w ekskluzywnych uczelniach. Wśród uczniów pochodzenia azjatyckiego - aż dwóch na pięciu. I tak zaczynają wyglądać proporcje na elitarnych uczelniach. Psycholog Harold Stevenson z uniwersytetu w Michigan ustalił, że przeciętny Amerykanin przeznacz na naukę podstawowych przedmiotów 19,6 godz. tygodniowo. Japończyk - 32,6 godz., a Chińczyk - 40. W sobotę dzieci amerykańskie uczą

się przez siedem minut, spiesząc się na boisko lub do telewizora, natomiast ich chińscy koledzy 83 minuty.

W rozproszeniu żyją też Rosjanie, Ukraińcy, Włosi, Niemcy, Wietnamczycy i dziesiątki innych narodowości. Dla jednych diaspora jest przekleństwem, dla innych szansą, jednym pomaga, innym zubaża. Najlepiej dzieje się tym narodom, które mają i własne państwo, i swoją diasporę, a ponadto - potrafią ułożyć między nimi dobre stosunki.

ZBIGNIEW RÓŻAŃSKI

CZY POLACY POTRAFIĄ CZERPAĆ KORZYŚCI Z ŻYCIA W DIASPORZE? CZYTAJ⇒

FIRST TOUR IN USA & CANADA

After great successes in Europe & Asia...

AMERICAN ARTS presents

THE REPRESENTATIVE

POLISH ARMY

SONG & DANCE COMPANY

KALENDARZYK WYSTĘPÓW

CZWARTEK, 3 października 1991 - 8:00 PM - MONTREAL, Salle Claude-Champagne • Université de Montreal, 220 Avenue Vincent-d'Indy, Outremont Metro-Stop Edouard Montpetit

Bilety: Tatra Travel, 3628 St. Laurent Blvd. - 849-3451; Cracovie Restaurant, 1246 Stanley St. - 866-2195; Poltours Travel, 2436 Frontenac St. - 521-9910. Po informacji proszę dzwonić: Z.Zurowska - Tel. 766-9747

PIĄTEK, 4 października 1991 - 8:00 PM - HAMILTON, Hamilton Place Theatre, 50 Main Street West.

Bilety: \$25.50, \$20.50, \$16.50 w sprzedaży: Hamilton Place & Copps Coliseum Box Offices and all Ticketmaster Outlets.

SOBOTA, 5 października 1991 - 8:00 PM, NIEDZIELA, 6 października 1991 - 3:00 i 7:00 PM, TORONTO

Metro Toronto Convention Centre, 255 Front Street West, Toronto, Ontario

Bilety: \$25.00, \$20.00 i \$15.00 w sprzedaży: Solarski Pharmacy, 149 Roncesvalles Avenue - Tel.: (416) 536-5452.

Po informacji proszę dzwonić: W. Kopowski - Tel. (416) 259-0649.

Gdy ten tekst ukazał się w Gazecie Wyborczej w Polsce wywołał oburzenie w różnych kołach amerykańskiej Polonii. Zawiera on jednak obok bardzo krytycznych opinii szereg bardzo trafnych obserwacji, pozwalających Polonii nie tylko amerykańskiej odnaleźć swoje miejsce a przynajmniej zadać pytania - czy powinniśmy zacząć uprawiać politykę mniejszości w krajach osiedlenia, czy pójść drogą diasporę? Uważając, że tekst ten nie powinien zniknąć bez echa, pozwoliliśmy go sobie w ECHU przedrukować.

Perspektywy polskiej diasporę w Ameryce

POLISH LOBBY? WHAT IS IT?

Pozycję suwerennego państwa, poza wydolnością gospodarczą i obliczem moralnym społeczeństwa, określa zazwyczaj zdolność do prowadzenia skutecznej polityki międzynarodowej. Realizacja takiej polityki opiera się na trzech filarach: instytucjach krajowych, służbie zagranicznej oraz diasporze, czyli zorganizowanej grupie etnicznej mieszkającej poza macierzą, a działającej w szeroko rozumianym interesie kraju pochodzenia.

Diaspory nie są obcymi agendami w kraju osiedlenia. Nie są też częścią społeczeństwa, z którego się wywodzą. Członkowie diasporę są lojalnymi obywatelami nowego kraju i dążą do tego, by aktywnie korzystać z praw obywatelskich i politycznych.

Diaspora to jednak wyraźnie dająca się wyodrębnić grupa etniczna, która swoją tożsamość określa przez więzy z kulturą i przeszłością kraju pochodzenia, i która stara się, aby ta kultura miała poczesne miejsce w nowym kraju.

Oczywiście, istnienie diasporę i akceptacja ich działania są możliwe tylko w warunkach kulturowego i politycznego pluralizmu i tolerancji. Porządek monocentryczny czy też dominacja nacjonalizmu miejsca dla istnienia diasporę nie czyni.

Obecność poprzez diasporę w życiu i polityce innego państwa i społeczeństwa staje się szczególnie atrakcyjna dla krajów małych. Diaspory w USA mają znaczenie szczególnie, bo polityki tego kraju nie może lekceważyć żadne państwo, małe czy duże.

Prawdę tę odkryły stosunkowo wcześniej rozmaite grupy etniczne - Włosi, Grecy, Żydzi i, przede wszystkim, Irlandczycy, którzy utworzyli tu znaczące organizacje i ugrupowania, zyskując dzięki temu dostęp do instytucji politycznych, wpływ na obsadę stanowisk federalnych i stanowych, zwłaszcza zaś na politykę kraju gościnnego w stosunku do macierzy. Nie ma prawie miasta w Ameryce, nie ma stanu i nie ma takiej administracji federalnej, w której Irlandzka grupa etniczna nie miałaby swoich przedstawicieli na najwyższych stanowiskach. Podobnie jest z Grekami. Wystarczy wspomnieć, że po gubernatorze Dukakisie następnym syn greckiego imigranta, senator Tsongas, zgłosił obecnie swoją kandydaturę na urząd prezydencki w wyborach 1992 roku.

WSZYSTKIE BARWY CZAROWNIC

Czy w Stanach Zjednoczonych istnieje polska diaspora?

Sięgam do wydawanego w Chicago "Dziennika Związkowego" z 29 marca 1991 r. Znajduję tam znamieny list Edwarda Moskala, prezesa Związku Narodowego Polskiego i Kongresu Polonii Amerykańskiej, do Lecha Wałęsy. Prezes najważniejszych dwóch polonijnych organizacji w USA uskarża się prezydentowi, że stosunki pomiędzy starą a nową grupą Polonii są złe.

Sięgam dalej. "Dziennik Chicagowski" z 5 kwietnia br. donosi o porażce aldermana Romana Pucińskiego, który przez wiele lat był jednym z najbardziej wpływowych polityków na chicagowskim firmamen-

cie. Sonda, przeprowadzona głównie wśród nowej Polonii, ukazuje środowisko spolaryzowane wewnątrz, krytyczne wobec własnych polityków i chłodno kalkulujące konsekwencje ograniczenia światopoglądowego polonijnych kandydatów.

I na koniec tygodnik "Relax". W numerze z 30 marca br. "w obliczu obserwowanego rozłamu w środowisku polonijnym" ogłasza konkurs "Jaka powinna być organizacja Polonii?". Skłócona o przeszłe zasługi i podzielona na frakcje polityczne, niezdolna do skonkretyzowania programu, żyjąca oskarżeniami i polowaniami na czarownice białe, czarne i czerwone - taka grupa diasporę nie jest. Pokażna liczebnie polska grupa narodowa przeżywa rozłam i kryzys tożsamości.

Czyżby więc zmiany polityczne w Polsce odjęły podstawy bytu polskiej diasporę? Kiedy u schyłku 1989 r. zwrócił się do mnie grecki rządowy ośrodek badań politycznych, abym przygotował ekspertyzę na temat przyczyn nieobecności polskiej diasporę w Ameryce, przystąpiłem do tego przedsięwzięcia z takim właśnie przekonaniem. Znamienne było zresztą, że to nie polski rząd interesował się pozycją polskiej emigracji w Ameryce. Grecy wyjaśnili mi, że pragną się uczyć na sukcesach Żydów i na błędach Polaków.

Na spotkaniu z ówczesnym premierem Tadeuszem Mazowieckim w konsulacie w Chicago, zapytałem prezesa Moskala o opinię o polskim lobby. Odpowiedział mi po angielsku: "Polish Lobby? What is it?". Dopiero po przeczytaniu jego listu do Prezydenta RP doceniłem powagę tego stwierdzenia.

Kształtowanie się polskiej grupy etnicznej w Ameryce było zawsze ubocznym produktem procesów ekonomicznych, historycznych i politycznych, wypadkową uprzedzeń i handicapów kulturowych, a nie rezultatem świadomej i mądrej działalności w kraju i za granicą. Obecność polska w Ameryce nie miała charakteru politycznego; obecne były jednostki, a nie grupy (...)

ETNICZNE ARCHAIZMY

Pierwszą falę stanowili głównie chłopci. Donald Pienkos w fundamentalnej monografii Związku Narodowego Polskiego wskazuje, że emigrant polski miał osobowość defensywną, skoncentrowaną na ochronie religii, języka i dziedzictwa kulturowego. Ujmując rzecz lapidarnie, raptowna zmiana, jakiej doznawali emigranci, prowadziła do "zamrożenia" elementów kultury lokalnej, która ani nie podążała za ewolucją kultury w Polsce, ani też nie zapożyczała elementów kultury amerykańskiej. "Polonia - pisze Pienkos - nie była nigdy ani kompletnie amerykańska, ani polska, istniała ona jako swoista hybryda" na peryferiach obu społeczeństw.

Helena Lopata podkreśla inną jeszcze cechę tej migracji, wyniesioną z "kultury włoskiej" - rywalizację o pozycję społeczną. Rywalizacja o status ukierunkowywała Polaków na dążenie do osiągnięcia tego, czego w polskim systemie wartości zazdrościliby im włoskowi współmieszkańcy. Głównym celem było więc wzbogacenie się, a zewnętrznym symbolem statusu - ciężko okupiony własny domek.

Dominujący typ polskiego emigranta cechowały niską ruchliwość społeczną, wynikającą z niskiego pochodzenia, niski poziom wykształcenia i niska nim zainteresowanie. Izolacja kulturowa i polityczna, i niechęć do rywalizowania z Amerykanami prowadziły do rywalizacji o status w łonie własnej grupy etnicznej. W społeczności etnicznej odtworzyły się archaiczne, polskie podziały klasowe, nie mające nic wspólnego z klasami w społeczeństwie amerykańskim. Nadto, w działaniu polonijnych organizacji funkcje finansowe przeważały nad politycznymi.

Podziały wewnętrzne, spory i nieumiejętność konsolidacji politycznej oraz dominacja ogólnych wizji politycznych (szczególnie wolnej Polski) nad szczegółowymi planami ich urzeczywistnienia dopełniały obrazu Polonii.

Politykę lokalną, głównie w Chicago, cechował brak spójnej reprezentacji, mnożenie wzajemnych

oskarżeń, tradycyjna zależność polityczna od partii demokratycznej i nieumiejętność prowadzenia gry interesów. Sam fakt, że w mieście, w którym mieszka ok. 700 tys. Polaków, nie było nigdy polskiego burmistrza, wskazuje na słabość polityczną pierwszej fali emigracyjnej, którą dzisiaj określa się mianem starej Polonii.

Staropolonijne organizacje społeczne odzwierciedlały cechy polskiego emigranta. Życie starej Polonii wyznaczały do niedawna parafie polskie, prasa polska oraz stowarzyszenia. Parafie odtwarzały cechy społeczności regionalnej i włoskowskiej, a więc tego czynnika, który zaważył negatywnie na pozycji społecznej Polonii. Prasa polska, która w 1930 r. miała 129 tytułów i łączny nakład ok. 1,3 miliona egzemplarzy, stopniała w latach 70 do jednej czwartej. Stowarzyszenia polskie i ich organizacje, na przykład Insty-

tut Pilsudskiego, od zawsze cierpiały na kłopoty finansowe.

Nowa fala polskiej emigracji nie przyczyniła się w większym stopniu do przewyższenia problemów reprezentacji interesów Polaków w USA. Według ostrożnych szacunków, Polskę opuściło przed i po stanie wojennym blisko ćwierć miliona osób z wyższym wykształceniem. Wykształcenie oraz fakt, że większość z nich była swoitymi "wyrzutkami systemu komunistycznego", ludźmi o dążeniach i wartościach odmiennych od tych, jakie rozpowszechniał komunizm państwowy, ułatwiły im integrację ze społeczeństwem amerykańskim.

KONFLIKT:

STARZY I NOWI

Teresa Polzin w pracy o najnowszych polskich emigrantach pisze, że ich wjazd do Ameryki spowodował

PROFESURA HISTORII POLSKI NA UNIWERSYTECIE TORONTOŃSKIM

Od 1985 r. nie ma wykładów historii Polski na Uniwersytecie Torontońskim.

Kongres Polonii Kanadyjskiej i Departament Historii Uniwersytetu Torontońskiego zawarły już umowę, by wznowić profesurę historii Polski z funduszu uzyskanego od polskokanadyjskiej społeczności, w celu:

- dania szansy młodzieży kanadyjskiej poznania bogactwa historii Polski,

- stworzenia Centrum przechowywania historii Polski,

- utworzenia naukowego ośrodka badawczego polskiego dziedzictwa dla przyszłych naukowców,

- przekazywania polskiej kultury przyszłym pokoleniom w Kanadzie.

Celem kampanii prowadzonej przez Komitet Profesury Historii Polski, przy Zarządzie Głównym KPK jest zebranie \$750.000, z czego \$450.000 jest potrzebne, by zaangażować profesora, reszta zaś utworzy wieczysty fundusz badawczy historii Polski. Zebrano \$400.000.

W 1991 roku obchodzimy 200 rocznicę uchwalenia polskiej konstytucji 3 Maja, najstarszej konstytucji na kontynencie europejskim. Uczcijmy tą rocznicę zebraniem w tym roku co najmniej kwoty \$50.000, brakującej do ufundowania profesury polskiej historii.

Oflarodawcy otrzymają pokwitowania upoważniające do zniżek podatku dochodowego.

Zapisy testamentowe są jednym ze sposobów wsparcia tego funduszu. Czeki wystawiane na "Polish History Professorship" można adresować do:

Canadian Polish Congress
288 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. M6R 2M4
lub wpłacać w biurach
St. Stanislaus - St. Casimir's Credit Union na konto 42261.

**KOMITET PROFESURY
HISTORII POLSKI
CANADIAN POLISH CONGRESS**

dla starej emigracji "niemile przebudzenie". Nowi przybysze odgradzili się od polskiej społeczności włoskiej. Polska wspólnota etniczna, która przeżyła sto lat w izolacji kulturowej i przegrała szansę artykulacji interesów w skali miejskiej lub narodowej, poczuła się zagrożona przez młodszą, ambitniejszą i - w myśl niemodnych standardów - pozbawioną skrupułów nową grupę emigracyjną. Ktoś powiedział, że antagonizm między starą i nową emigracją polega na tym, iż dawna emigracja robiła wszystko co można, aby opóźnić swą asymilację, nowa zaś usiłuje ją ze wszech miar przyspieszyć.

Można więc powiedzieć, że polska grupa etniczna w USA nigdy nie miała szans stać się diasporą. Zaważyły na tym czynniki demograficzne, kulturowe i polityczne. Biorąc pod uwagę specyfikę polskiego chłopca, trudności jego adaptacji do społeczeństwa przemysłowego oraz tradycyjną nieumiejętność demokratycznego współdziałania grup o rozbieżnych programach, fakt istnienia przez stulecie Związku Narodowego Polskiego jest już sam w sobie sukcesem. Trzeba bowiem zdać sobie sprawę, że Związek nigdy nie usiłował i nie umiał być diasporą. Nowa fala migracyjna natomiast nie była zainteresowana w tworzeniu własnej grupy nacisku, lecz w możliwie szybkim wtopieniu się w amerykańskie społeczeństwo.

Dla nowych przybyszów oferta ubezpieczeniowa Związku Narodowego Polskiego tzw. fraternal insurance organizations, jest mizerna, jeżeli nie śmieszna. To, co miało pewną wartość dla zdeorganizowanego miejskiego robotnika - ubezpieczenie na życie i starość - dla człowieka o wyraźnej pozycji zawodowej (tzw. professional) jest bez znaczenia, bowiem pracodawca zapewnił zabezpieczenie socjalne znacznie bardziej kompleksowe. Ta właśnie rozbieżność interesów pomiędzy starą i nową emigracją wpływa konserwująco na organizację Polaków w Ameryce.

Kierownictwo Związku Narodowego wybierane jest przez regionalnych elektorów, których liczba jest

wypadkową liczby polis ubezpieczeniowych uzyskiwanych przez reprezentantów w poszczególnych okręgach. Obecna kampania wyborcza Związku rozgrywa się więc wokół "zorganizowania" odpowiedniej liczby polis ubezpieczeniowych, a nie wokół sformułowania programu działania wobec Polski czy władz amerykańskich.

Kiedy mówi się o Kongresie Polonii i Związku Narodowym, Polacy w kraju mają wrażenie, że w Chicago operuje swoiste Biuro Polityczne, grupa polityków mająca za cel określenie strategii działania wobec sprawy polskiej. Tymczasem natura kasy zapomogowej w gruncie rzeczy faworyzuje mentalność buchalteryjną raczej niż polityczną. Gdy Grecy, Żydzi, Włosi czy Irlandczycy zapisują majątki na rzecz fundacji, uczelni i instytucji propagujących dobre imię ich dawnego kraju, Polacy inwestują w coś bardziej namacalnego: stocznice w Gdańsku czy rzeźnię w Starachowicach.

KSIĘGOWI ZAMIĄST POLITYKÓW

Na perspektywach polskiej diaspory zaważyły także czynniki czysto polityczne: nad diasporą trzeba bowiem pracować i trzeba pracować z nią. W komunistycznej Polsce, poza posłem Edmundem Osmańczykiem, niewielu było polityków tę prawdę rozumiejących. Przez 45 lat główną formą oddziaływania macierzy na diasporę były pieśni i tańce zespołu Mazowsze. Towarzystwo "Polonia" niezbyt dobrze ukrywało kompromitujące funkcje polityczne i nie było nigdy dla Polaków na świecie ani partnerem, ani ostoją, ani źródłem inspiracji i pomocy finansowej. Nawet i dzisiaj zainteresowanie parlamentu polskiego i Ministerstwa Spraw Zagranicznych sprawami diaspory jest nikłe. Etaty w tzw. działach polonijnych polskich konsulatów najszybciej podlegają likwidacji, bowiem współpraca z diasporą w oczach dzisiejszych decydentów nie przynosi wymiernych rezultatów.

Przez wiele lat Polonia była głównie rezerwuarem nadzwyczajnych środków finansowych i tę

funkcję Związek Narodowy spełniał dobrze i wiernie. Wystarczy wspomnieć zbiórki na lekarstwa dla Polski w latach 80, czy pomoc w kampanii wyborczej w 1989 r.

Można zaryzykować hipotezę, że dla powstania polskiej diaspory konieczna jest zmiana nastawienia i oczekiwań społeczeństwa i rządu w stosunku do własnego pochodzstwa. Jak długo kraj będzie stał z wyciągniętą ręką, tak długo przewodzić Polonii będą księżkowi, a nie utalentowani politycy. Jak długo krajowi politycy raczej proszą, by właściciele obcego kapitału zechcieli zrobić interes w Polsce, aniżeli namawiają ich, by zainwestowali w obraz Polski za granicą, organizacje polonijne utrzymają swój dotychczasowy, anachroniczny charakter.

PAKIET POLSKICH INTERESÓW

Grecy, Żydzi, Armeńczycy czy Irlandczycy stworzyli sieć szkół średnich, wyższych i finansują szereg narodowych placówek badawczych w USA (na przykład Centrum Kultury Helleńskiej w Sacramento, Kalifornia), zajmujących się formułowaniem wniosków dla polityków (tzw. think tanks). Powołali system fundacji i stypendiów, dzięki któremu kolejne pokolenia mogą studiować w krajach rodziców i dziadków. System etnicznej solidarności, nie znany Polakom, pozwala tym grupom wysuwać własnych kandydatów na urzędy polityczne, a ich pozycja materialna umożliwia finansowanie kampanii wyborczych: Wiele uczelni w Ameryce ma wyraźny etniczny profil; są uniwersytety, na które rodziny żydowskie z zaufaniem posyłają swoje dzieci, są szkoły profesjonalne (medyczne czy prawnicze), w których gros kadry wywodzi się z diaspory. Uniwersytety korzystają też z darowizn zamożnych przemysłowców, którzy fundują katedry (tzw. chairs), mające zajmować się promowaniem narodowej kultury, polityki, literatury itp. Istnieją więc stanowiska profesorskie, przyznawane wybitnym emigrantom, by mogli kontynuować swoją działalność.

Macierzyste rządy zabiegają o obecność w Ameryce znacznie bardziej poprzez takich właśnie wybitnych przedstawicieli, aniżeli poprzez faworyzowanie blur wysyłających paczki do macierzy.

W krajach pochodzenia istnieją współpracujące z diasporami specjalistyczne placówki, których zadaniem jest budowanie pomostu pomiędzy społeczeństwem macierzy a diasporą. Grecja po prostu finansuje pobyty amerykańskich Greków w ojczyźnie. W Izraelu stosunki z żydowską diasporą na świecie koordynuje placówka kierowana przez prof. Sheffera, dysponująca przyznawanymi na ten cel odpowiednimi funduszami.

Wszystko to brzmi jak nierealna opowieść. Poza skompromitowanym przez wieloletnią współpracę z komunistycznymi agendami i agentami Centrum Badań Polskich, nie ma w USA fundowanej katedry studiów nad społeczeństwem i kulturą polską. Wspomniany wcześniej Instytut Pilsudskiego nie jest w stanie pełnić funkcji politycznych ani doradczych, nie ma też uznanej pozycji intelektualnej. Ani w Chicago, gdzie jest największe skupisko Polonii, ani w Waszyngtonie, gdzie zaangażowani politycznie polscy emigranci byłiby najbardziej potrzebni, nie istnieje, o ile mi wiadomo, ani jedno stanowisko profesorskie, ani jeden instytut czy choćby ośrodek półkomercyjny, propagujący znajomość współczesnej Polski.

Tymczasem stara Polonia rozpaczliwie broni się przed krytyką ze strony nowej emigracji, ta jednak nie czyni nic, by stworzyć organizację lepszą i mądrzejszą, obie zaś poprzez rozszerzenie konfliktu ograniczają możliwość powstania polskiej diaspory.

Polska ma w Ameryce szereg perspektywicznych interesów. Jednym z nich, może ciągle jeszcze nie docenianym, jest stworzenie możliwości migracyjnych dla tych, których w Polsce utrzymać się i tak nie da. Na rynku imigracyjnym jest dzisiaj ogromna konkurencja, właśnie dołączyli do niego Rosjanie, są już na nim inne nacje wschod-

nieuropejskie, są rzesze Azjatów, Latynosów. To nie kto inny, tylko właśnie zamerykanizowani Meksykanie zainicjowali takie zmiany w prawie imigracyjnym, które pozwoliły na zalegalizowanie pobytu w USA blisko dwóch milionów meksykańskich robotników rolnych.

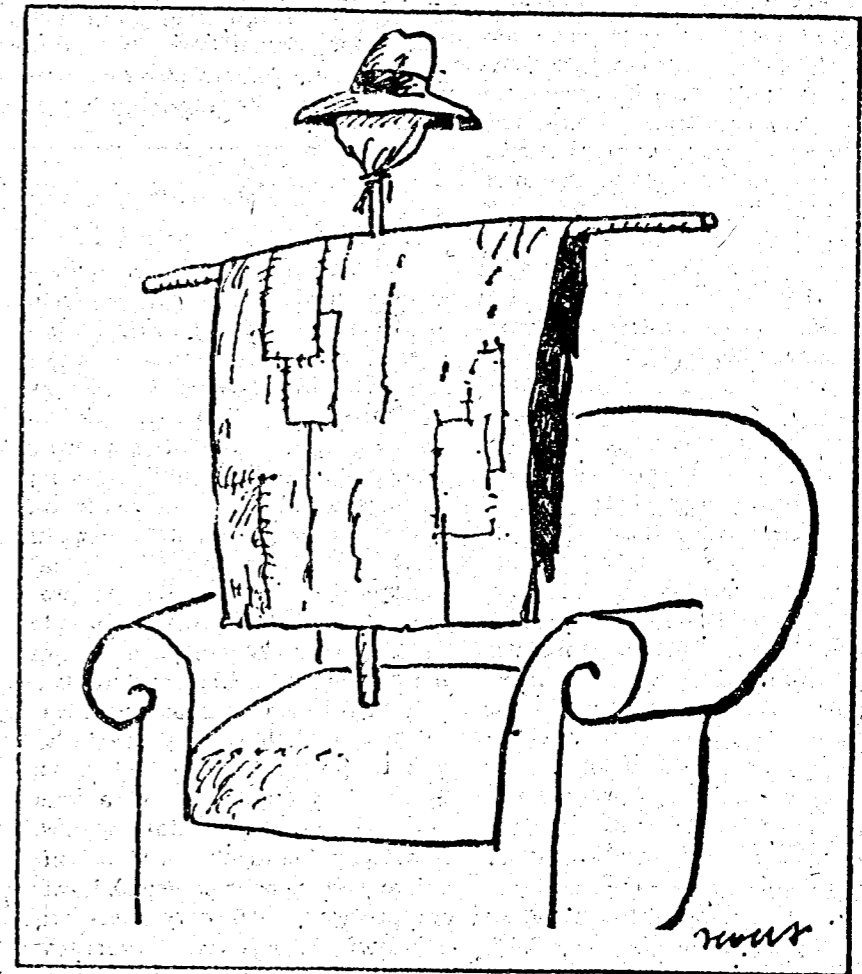
Innym polskim interesem w Ameryce jest stwarzanie możliwości szkolenia własnych obywateli: ekonomistów, bankierów, związkowców, inżynierów, strategów wojskowych, itp.

Kolejnym, dzisiaj bodajże pierwszoplanowym, jest przyciągnięcie kapitału i inwestycji. Jak jednak

przekonać mogą do inwestycji w swoim kraju ludzie, którzy nie potrafili dojść do porozumienia same ze sobą?

Zadnego z tych celów nie da się zrealizować, gdy infrastruktury intelektualnej brakuje na równi z finansową, gdy osierocenie instytucjonalne i brak partnerstwa w kraju eliminują szanse na stworzenie diaspory.

BRONISŁAW MISZTAŁ
Profesor socjologii w Uniwersytecie Indiana w Fort Wayne, do stycznia 1982 r. docent w PAN.

SALETA NADAL MISTRZEM ŚWIATA

Przemysław Saleta obronił na ringu w Sosnowcu tytuł zawodowego mistrza świata w kickboxingu w wadze do 85 kg. Saleta pokonał w 12-rundowej walce jednogłośnie na punkty Amerykanina Longo. Polak wyższy o głowę od Longo miał przewagę w każdej rundzie. Niezmiernie odporny na ciosy Amerykanin nie dał się jednak znokautować. Przypomnijmy, że Saleta próbuje także swych sił w boksie zawodowym. Niedawno w Miami na Florydzie pod okiem słynnego trenera boksu zawodowego Angelo Dundee (opiekował się m.in. Muhammadem Ali i Rayem Sugar Leonardem) stoczył swą pierwszą walkę bokserską nokautując w pierwszej rundzie Amerykanina Picadillo. Po tym pojedynku Dundee powiedział, że Saleta już za 1,5 roku ma szansę ubiegać się o tytuł zawo-

dowego mistrza świata w boksie w kategorii lekkociężkiej.

12 października br. odbędzie się w Warszawie na Torwarze druga walka w zawodowej karierze bokserskiej Przemysława Salety. Przeciwnikiem Polaka będzie reprezentant Wielkiej Brytanii Ian Bulloch (zajmuje 12 miejsce na liście najlepszych pięściarzy Europy w wadze do 87 kg).

Ze względu na wynik Saleta dostanie za walkę 100 mln zł, zaś Bulloch znacznie mniej - 2000 funtów (ok. 38 mln zł). Walka została zakontraktowana na osiem rund. Sekundantem Salety będzie sam Jerzy Kulej. Pojedynek będzie sędziował jeden z najlepszych arbitrow boksu zawodowego Larry O'Connell. Ceny biletów: 150, 100 i 70 tys. złotych.

W europejskich pucharach remisowo

W Europie rozpoczęła się nowa

edycja europejskich pucharów w piłce nożnej. W pierwszych meczach pierwszej rundy drużyny polskie wypadły remisowo: 1 zwycięstwo, 1 remis i 1 porażka. Wygrali piłkarze GKS Katowice w Pucharze Zdobywców Pucharów pokonując u siebie szkocką drużynę Motherwell 2:0 (1:0). Bramki zdobyli: w 42 min. z rzutu wolnego obrońca Roman Szewczyk, w 79 min. Dariusz Wolny. Zremisowali piłkarze Górnika Zabrze na wyjeździe z Hamburger SV 1:1 (0:0). Dla Górnika bramkę strzelił w 49 min. Piotr Jegor. Piłkarze zabrańscy zagrali nadspodziewanie dobrze umożliwiając realizację przepowiedni o zwycięstwie Hamburger SV dwóch grających w nim piłkarzy polskich: Jana Furtoka i Waldemara Matysiaka, którzy przed meczem powiedzieli: "Przepraszamy, ale wygramy 2:0". Przegrał natomiast mistrz Polski Zagłębie Lubin w pojedynku w Kopenhadze z mistrzem Danii IF Broendby

W pierwszym meczu półfinałowym piłkarskich mistrzostw Kanady North York Rockets przegrali u siebie z Toronto Blizzard 0:2. Na zdjęciu bramkarz Rockets Paolo Ceccarelli puszcza w 25 minucie rzut karny strzelony przez Dale'a Mitchella. Drugą bramkę dla Blizzard strzelił w 34 minucie Ted Eck. Mecz obejrzało 2650 widzów. W drugim spotkaniu półfinałowym obrońca tytułu Vancouver 86ers zremisował w Hamiltonie z Hamilton Steelers 1:1. Rewanże w Toronto i Vancouver odbędą się 29 września. Finał rozegrany zostanie 6 października. CSL (Canadian Soccer League) toczy rozgrywki w obecnej postaci od 1987. Vancouver 86ers zdobyli tytuł trzy razy z rzędu od 1988 roku pokonując za każdym razem w finale Hamilton Steelers. W 1987 r. Steelers byli również w finale, ale ulegli wówczas nie istniejącej już drużynie z Calgary.

0:3 (0:0). Duńscy piłkarze górowali wyraźnie nad Zagłębiem, a od wyższej porażki lubinianie uchronili się dzięki świetnej grze bramkarza Koszarskiego.

W pierwszej kolejce nie odnotowano sensacji. Faworyci wygrali gładko bądź uzyskali wyniki pozwalające im spokojnie czekać na mecze rewanżowe.

WYNIKI 10 kolejki I LIGI:

Śląsk - GKS	2:1
Motor - Stal M.	0:1
LKS - Pegrotour	0:0
Hutnik - Górnik	1:2
Olimpia - Lech	1:2
Legia - Zagłębie L.	0:0
Zagłębie S. - Wisła	1:0
Zawisza - Widzew	3:0
Ruch - Stal St.W.	2:0

TABELA I LIGI:

1. Lech	15	21:10
2. Zawisza	13	18:12
3. Ruch	13	15:11
4. Śląsk	12	15:9
Widzew	12	15:9
6. Wisła	12	14:8
7. Górnik	11	18:13
8. GKS	11	12:9
9. Zagłębie L.	11	9:10
10. Legia	10	10:10
11. LKS	10	9:9
12. Hutnik	9	15:15
13. Motor	9	6:6
14. Zagłębie S.	8	9:13
15. Stal M.	7	4:10
16. Stal S.W.	6	4:11
17. Olimpia	5	10:18
18. Pegrotour	4	3:24

W II lidze po 10 kolejkach w grupie I prowadzi Lechia Gdańsk - 15 pkt przed Miedzią Legnica, Szombierkami Bytom i Polonią Bytom po 13 pkt. W grupie II prowadzi Chemik Bydgoszcz przed Startką Tarnobrzeg po 15 pkt oraz Błękitnymi Kielce, Polonią Warszawa i GKS Bełchatów po 12 pkt.

MIESZANKA AGENCYJNA:

Tytuł drużynowego mistrza Polski na żużlu zdobył Morawski Zielona Góra. Wicemistrzem został Motor Lublin, trzecie miejsce zdobył Apator Toruń. Do I ligi awansowały bezpośrednio Stal Rzeszów i Włókniarz Częstochowa. Barażowe pojedynki o I ligę rozegrają Unia Leszno (przedostatnie miejsce w I lidze) ze Spartą ASPRO Wrocław (czwarte miejsce w II lidze)

oraz ROW Rybnik (ostatnie miejsce w I lidze) z Wybrzeżem Gdańsk (trzecie miejsce w II lidze).

Polscy juniorzy zdobyli w Barcelonie na mistrzostwach świata w pięcioboju srebrny medal. Drużyna w składzie Andrzej Giżyński, Andrzej Stefanek i Piotr Mąkowski zdobyła 15 685 pkt i uległa tylko ZSSR - 16148. W klasyfikacji indywidualnej wygrał Swatkowski (ZSSR) - 5553. Najlepszy z Polaków - Giżyński zajął jedenaste miejsce - 5277.

Drużynowe mistrzostwo świata na żużlu na torze w Vojens (Dania) wywalczyli Duńczycy - 51 pkt. Drugie miejsce zajęła Szwecja - 30, a trzecie USA - 28 pkt.

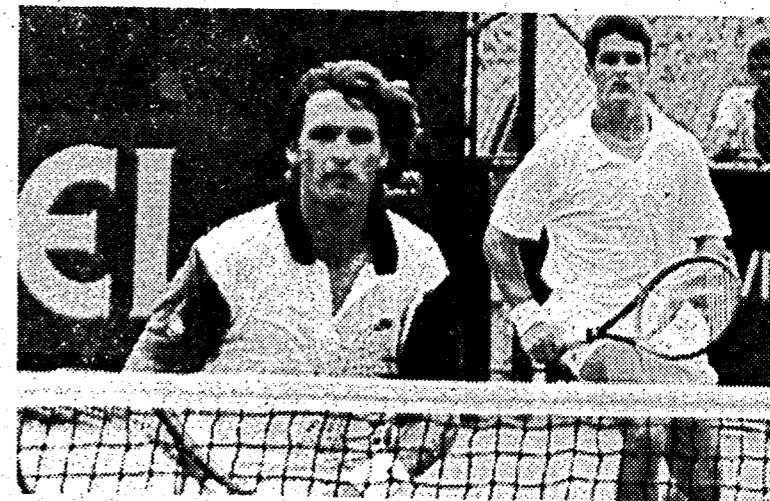
Mistrzem Polski w hokeju na trawie mężczyzn został zespół Pocztownca Poznań, który w rundzie rewanżowej nie odniósł ani jednej porażki. Ubiegłoroczny triumfator, Pomorzanie Toruń, ukończył na trzecim miejscu, wyprzedzony jeszcze przez Grunwald.

Tytuł żeglarskiego mistrza Polski w

klasie olimpijskiej Finn wywalczył w Gdańsku Włodzimierz Radwaniecki. W klasie 470 triumfowali Marek Chocian i Zdzisław Stanful. Na Jeziorze Kierskim w Poznaniu tytuł żeglarskich mistrzów Polski w klasie Latający Holender wywalczyła obsada Andrzeja Iwińskiego i Henryk Błaszka.

W Polanicy Zdroju na XXVIII Szachowym Memoriale Akiby Rubinstejna były mistrz Polski Robert Kuczyński zdobywając 7 pkt podzielił się drugim miejscem z Romaniszynem (ZSSR) i wypełnił normę arcymistrzowską. Memoriał wygrał Francuz Cautier - 7,5 pkt.

W półfinałach meczów pretendentów do tytułu szachowego mistrza świata zmierzą się: Anatolij Karpow (ZSSR) z Nigelem Shortem (W. Brytania) i Artur Jusupow (Estonia) z Ianem Timmanem (Holandia). Wyniki pojedynków ćwierćfinałowych: Korcznoj (Szwajcaria) - Timman 2,5:4,5; Gelfand (ZSSR) - Short 3:5; Anand (Indie) - Karpow 3,5:4,5; Jusupow - Iwańczuk (ZSSR) 4:4 (w dogrywce 1,5:0,5 dla Jusupowa).

Tenisiści kanadyjscy w eliminacyjnym meczu o Puchar Davisa pokonali w Hawanie Kubę 3:2. Zwycięstwo oznacza, że w edycji 1992 Kanada będzie grała w liczącej 16 reprezentacji Grupie Światowej walczącej bezpośrednio o Puchar Davisa. Kuba pozostanie w strefie amerykańskiej. Bohaterem spotkania był Grant Connel z Vancouver (na zdjęciu po lewej), który wygrał swe obydwa single: z Pino 7:6 (7:2), 6:3, 6:2 i Tabaresem 6:1, 6:3, 6:4 oraz w parze z 18-letnim Sebastienem Lareau z Montrealu (na zdjęciu po prawej), pokonał debel kubański Tabares-Pino 6:4, 7:6 (7:4), 4:6, 4:6, 6:4. Andrew Sznajder z Toronto przegrał z Tabaresem 6:3, 2:6, 3:6, 6:3, 8:6 oraz z Pino 6:3, 6:1. Do fiantu tegorocznej edycji Pucharu Davisa zakwalifikowały się USA pokonując Niemcy 3:2 i Francja wygrywając z Jugosławią 5:0.

Nie opuszczaj kraju przed przeczytaniem tego ogłoszenia

Z dniem 1-go października będziesz potrzebować dodatkowego ubezpieczenia by korzystać z opieki lekarskiej poza granicami Kanady. Większość kosztów zagranicznej opieki lekarskiej zostanie pokryta przez Ontario tylko w wysokości kosztów podobnej opieki w Ontario. Dotyczy to także pobytu w szpitalu.

Niezależnie od tego czy podróżujesz w interesach, celem odbycia studiów za granicą, czy dla przyjemności – jeśli wyjeżdżasz z Kanady choć na jeden dzień, *powinieneś wykupić dodatkowe ubezpieczenie.*

Dlaczego zachodzi ta zmiana?

Głównym powodem zaprowadzenia zmian jest to, że Ontario obecnie wypłaca instytucjom opieki zdrowia w Stanach Zjednoczonych ponad dwadzieścia milionów dolarów rocznie. Jest to wynikiem ponad podwójnego wzrostu kosztów tego typu na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Dzięki wprowadzonym zmianom, część zaoszczędzonych pieniędzy będzie użyta do rozwoju opieki zdrowotnej w Ontario – co zapewni, że mieszkańcy Ontario nadal będą korzystać z jednego z najlepszych systemów opieki zdrowotnej na świecie.

Celem uzyskania dalszych informacji, prosimy dzwonić nieodpłatnie (rozmowa po angielsku lub po francusku) pod numer **1-800-268-1154**.

Czy wyjeżdżasz na pół dnia, czy pół roku – zapytaj swego agenta ubezpieczeniowego, gdzie możesz uzyskać dodatkowe ubezpieczenie od kosztów opieki zdrowotnej.

Ministry of Health
 Ontario
 Ministère de la Santé

POWRÓT DO ŻYCIA

Minęło 12 lat od słynnej książki Raymonda Moody "Life After Life". W Polsce ukazała się pod tytułem "Życie po życiu". Pozostawiła niezatarte wrażenie. Moody przekonał wielu, że istnieje wspólne dla różnych ludzi przeżycie śmierci. Opisał doświadczenie przedśmiertne. Osoby, które przywrócono do życia po śmierci klinicznej opisywały swą wędrówkę nad kotłowniami, tunelami ku światłu. Przeżycia pełne uniesienia, błogości i spokoju.

Książka przyniosła klucz dla tych, którzy obcowali z umierającymi i dla tych wybranych, którym dane było powrócić z doświadczeniem bliskości śmierci. Niektórzy nie potrafili go zrozumieć, wielu uznało je za wytwór fantazji, działania leków, czy stresu. Inni zaczęli mówić i dzielić się swymi doświadczeniami.

Książka wstrząsnęła światem medycznym. Pielęgniarki i lekarze uważniej wysłuchiwali relacji pacjentów. W niektórych ośrodkach rozpoczęto badania nad przywróceniu do życia ze stanu śmierci klinicznej.

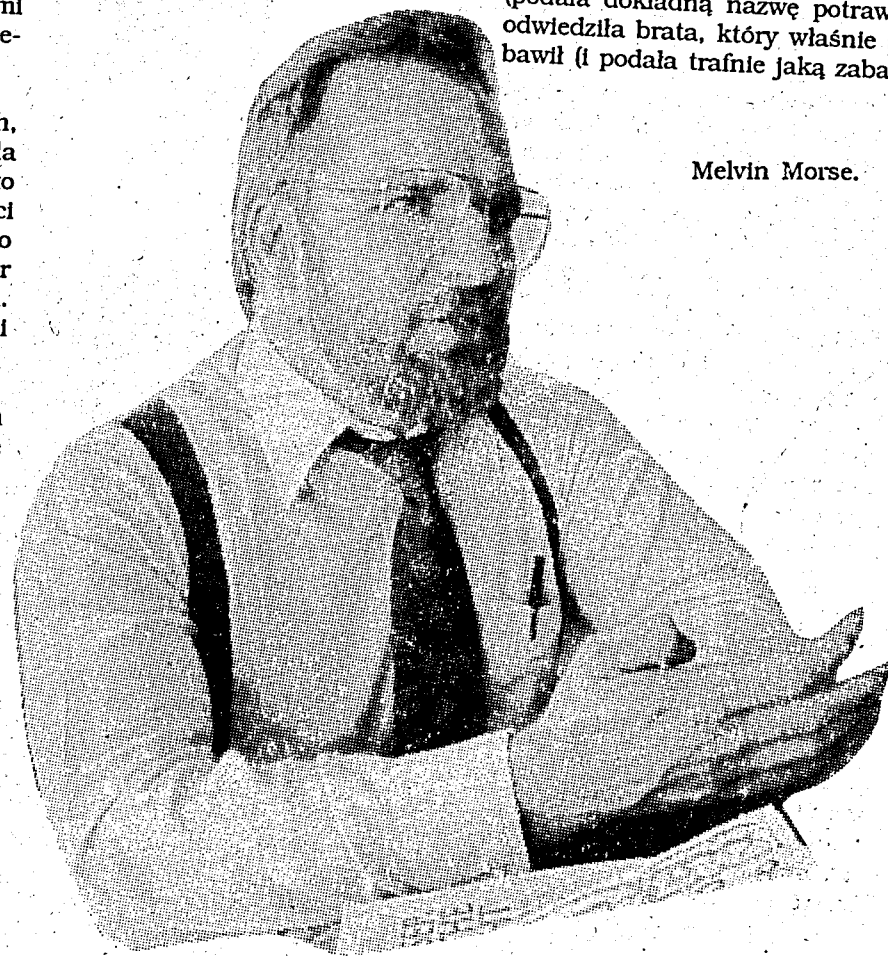
Jednym z takich lekarzy był pediatra z Seattle - Melvin Morse. Dzięki opisom "near-death experiences" nie zlekceważył opowieści swej małej pacjentki Katie. Przeciwnie. Postanowił zweryfikować jej prawdziwość. Był wstrząśnięty zarówno tym co powiedziała, jak i tym jak wiele szczegółów w jej opowieści znalazło potwierdzenie w rzeczywistości.

10 lat temu 9-letnia Katie utonąła w basenie w Seattle. Wyciągnięto ją nieprzytomną. Miała rozszerzone niereagujące na światło źrenice. Odwieziono ją jednak do szpitala i podłączono do aparatury. Po trzech dniach odżyła.

Już w pierwszym dniu powiedziała lekarzowi, że wędrowała ze swym

aniołem stróżem o żeńskim imieniu Elizabeth po długim tunelu w kierunku pięknego jasnego światła. Twierdziła, że dotarła do Boga.

Dziewczynka opowiadała jak unosząc się nad swym ciałem mogła wpiérw obserwować akcję ratunkową, jak pofrunęła do domu, by zobaczyć tam matkę gotującą obiad (podała dokładną nazwę potrawy), odwiedziła brata, który właśnie się bawił (i podała trafnie jaką zabaw-

Melvin Morse.

ką). Opisała też, gdzie podczas tej krótkiej niedostrzeżonej przez nikogo wizyty znajdował się jej ojciec i siostrzyczka, bawiąca się lalką. Nagle zjawił się anioł o złotych włosach, który zaprowadził dziewczynkę przez długi tunel do jej zmarłych dziadków i do nieznanych jej dzieci. Mała Katie upierała się, że dzieci te czekały w niebie na swe narodziny. Zapamiętała ich twarze i imiona. Miały być tutaj jej towarzyszami zabaw. Nazywali się Andy i Mark. Anioł zaprowadził ją do Jezusa i Ojca. Bóg Ojciec zapytał czy chciałaby wrócić do domu. Katie rozplakała się. Chciała zostać. Wówczas Jezus przypomniał jej o matce i siostrze. Zapytał, czy chce ich zobaczyć. Z chwilą, gdy przytaknęła, znalazła się z powrotem w swym ciele.

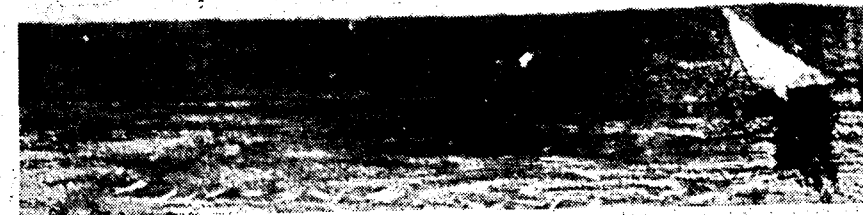
• • •

Morse zaczął zbierać informacje o innych przypadkach.

8-letnia Michelle była w agonii spowodowanej stanem cukrzycowej śpiączki. Gdy otworzyła oczy opowiedziała matce o dziwnym śnie, który wydawał się tak realny jak jawa: Nagle poczuła się dobrze i wreszcie mogła zobaczyć co z nią robią. Widziała, że włożą ją do pokoju intensive care, że robią to lekarki. Potem straciła z nimi kontakt. Pojawiły się koło niej świetliste osoby, które pokazały jej tabliczkę z dwoma guzikami w kolorze zielonym i czerwonym. Domagały się by nacisnęła czerwony guzik, a wówczas pójdzie z nimi. Dziewczynka odmówiła ich prośbie, naciskając zielony guzik. W tym momencie poczuła, że powróciła do swego ciała.

10-letni Chris dostał zapaści podczas operacji. Jego serce przestało bić. Lekarzom udało się go jednak odratować. Kiedy odzyskał przytomność powiedział matce, że był na drodze do nieba. Wszedł po długich schodach, gdy w pewnym momencie uświadomił sobie, że jest bardzo potrzebny rodzicom. Był jedynakiem. Jego brat zmarł niedawno. Zawrócił.

• • •

Dr Melvin Morse jest trzeźwym, spokojnym lekarzem w średnim wieku. Chciał specjalizować się w neurologii. Spotkanie z Katie zmieniło jego życie. Zaczął zbierać relacje dzieci, które przeżyły swą śmierć. Z 12, które przeżyły zatrzymanie akcji serca aż 8 miało podobne do Katie przeżycia. W grupie kontrolnej 120 dzieci niegdyś ciężko chorych, ale nie w stanie agonalnym, nie znalazł podobnych przypadków.

Swoje badania opisał w książce "Closer To The Light". Książka uka-

zała się w wydawnictwie Random House i jest bestsellerem na rynku amerykańskim. Jest już także w Kanadzie. Na pewno warto ją przeczytać.

Dr Morse wygłasza wykłady, występuje w telewizji (m.innymi w programie Oprah) i nie boi się etykiety szarlatana. Uważa, że świat medyczny powinien bardziej zainteresować się takimi przypadkami, jak również zmienić swe podejście do umierającego i jego rodziny.

KOMUNIKATY

ZDROWIE POLSKIEJ SPOLECZNOŚCI

Polish Canadian Community Services zaprasza wszystkich zainteresowanych na następujące prelekcje i warsztaty:

JAK ZWYKLE W SOBOTE, godz. 10:00 Public Howard School, I piętro, 30 Marmeduke St., koło Roncesvalles Ave. Wstęp wolny.

28.09.1991

Stefan KRASOWSKI:

JAK LUDZIE MOGĄ WYKORZYSTAĆ TAJEMNICE PIRAMID DLA SWOICH POTRZEB? Tajemnica, która ostrzy zyletki, zabija bakterie, zmienia smak potraw! Mięsożerne zwierzęta w tajemniczy sposób stają się jęczkami! Odkrywczy piramid zginęli na nieznaną nam chorobę! Budowali piramidy ludzie (?) z innych cywilizacji? Czy my możemy dzisiaj bezpiecznie medytować w piramidzie? Czy warto organizować wypożyczalnie różnych piramid, poprawiających ducha, ciało, nastrój, harmonię rodzinną?

Polsko-Kanadyjska Wszechnica Naukowa

przy Polish Canadian Community Services zaprasza na następujące

Zarząd Polskiego Funduszu Wydawniczego w Kanadzie zawiadamia, iż Jury KONKURSU na nagrodę pamięci Wojciecha i Witolda Stanisławskich za lata 1988/1989 w składzie Wacław Iwanuk, Bronisława Stanisławska i Stanisław Wcisło przyznało dwie równorzędne nagrody potysiąc dolarów (kan.) każda za prace następujących Autorów:

Seweryna Gabriela, Izrael, pt.: **"W RUINACH WARSZAWY"**
i Macieja Morawskiego, Kanada, pt.: **"JEDEN Z WIELU"**

Za Zarząd:
Dr. S. WCISŁO

warsztaty do sali nr 226 w szkole Bishop Marrocco, 1515 Bloor St. W. Koło stacji Dundas West, zawsze o 6:30 PM: (wstęp bezpłatny).

PIĄTKI (rozpoczynając od 20.IX.) **SZKOŁA ODDYCHANIA, RELAKSU, MASAŻU I YOGI**

Uczestnicy przynoszą ze sobą ubranie, w którym można wygodnie ćwiczyć i kocyki.

POLSKI INSTYTUT NAUKOWY W KANADZIE I BIBLIOTEKA POLSKA W MONTREALU zapraszają Państwa na odczyt pt.:

"Samospalenie Ryszarda Siwca jako wołanie o wolność cudzą i własną"

8 września 1968 r., w 17 dni po inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację, w formie protestu podpalił się 59-letni Ryszard Siwiec z Przemysła. Odkrył się to podczas uroczystości Dożynek na Stadionie X-lecia w Warszawie, w obecności tysięcy ludzi z całej Polski oraz członków rządu PRL z Władysławem Gomułką na czele. W wyniku odniesionych poparzeń, R. Siwiec zmarł po 4 dniach w szpitalu. Te demonstracyjne samospalenie zostało sfilmowane przez Polską Kronikę Filmową.

Odczyt wygłosi syn bohatera, Wit Siwiec, który przedstawi przebieg tragicznych wydarzeń na podstawie materiałów zachowanych w pamięci rodziny, jak również na podstawie materiałów archiwalnych m.in. filmu "Usłyszcie mój głos".

Spotkanie odbędzie się dnia 27 września 1991 roku (piątek) o godz. 19:30 na Uniwersytecie McGill, sala 232 Leacock Building.

O Ryszardzie Siwcu można będzie przeczytać w kolejnym numerze.

EMIGRACJA DO USA

NAJSTARSZE POLONIJNE BIURO PORAD IMIGRACYJNYCH
Lech W. Prusiński

Pomoże Tobie lub Twojej Rodzinie w uzyskaniu stałego pobytu w USA w ramach programu AA-1 (loterii wizowej).
Twoje podanie (wysłane z USA) dotrze w terminie wyznaczonym na losowanie przez departament stanu USA.

TEL.: (416) 588-1659
194 GARDEN AVE. TORONTO, ONT. M6R 1H7
(prosimy o telefoniczne umawianie wizyt)

Lech Prusiński
NAJSTARSZE POLONIJNE BIURO POMOCY IMIGRACYJNEJ

W związku ze zmianami kanadyjskich przepisów imigracyjnych zawiadamiamy wszystkie osoby pragnące uzyskać stały pobyt w Kanadzie —niezależnie od ich obecnego statusu— że nasze biuro udziela bezpłatnie porad we wtorki w godzinach 12-7 wieczór
194 Garden Avenue
Tel. 588-1659

PIENIĄDZ ROBI PIENIĄDZ

RYZYZYK - FIZYK

Cykl nasz stworzyliśmy po to, aby zbudować plan finansowy, który umożliwi realizowanie postawionych celów finansowych, zmaksymalizuje oszczędności na podatkach i zapewni wzrost oszczędności w krótkim okresie czasu. Poza tym uważamy, że inwestowanie z czasem może stać się interesującym hobby i przynieść dużo satysfakcji.

Wielu z nas potrafi oszczędzać, ale nie wie jak inwestować. Dlatego też preferujemy trzymanie pieniędzy na kontach oszczędnościowych ("saving account") w Credit Union, Trust Company lub banku. Czy robimy tak dlatego, że bezwzględnie potrzebujemy stuprocentowego bezpieczeństwa i łatwego dostępu do zdeponowanych pieniędzy, czy też obawa przed nieznanym i brak informacji ograniczają nasze inwestycyjne możliwości? Inwestowanie nie jest hazardem czy spekulacją. Nikt z nas nie chce stracić ciężko zarobionych pieniędzy. Przeciwnie chcemy lokować je tak, aby osiągnąć jak największe zyski.

Przeświadczeni o tym, że każdy powinien zabezpieczać swój kapitał przed inflacją, a jednocześnie szukać zysków relatywnych do ryzyka, które podejmuje, w dzisiejszym odcinku omówimy charakterystyczne cechy każdej inwestycji, które musimy dokładnie zrozumieć i stosować szukając optymalnych dla nas rozwiązań inwestycyjnych.

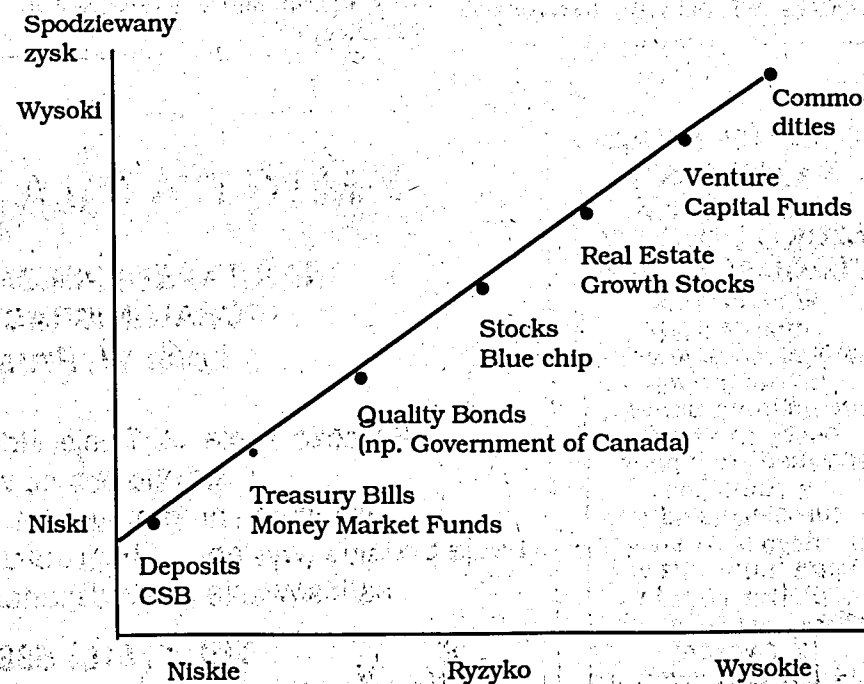
Oto cechy szczególnie istotne dla inwestora:

1. Sprzężenie zwrotne między ryzykiem i zwrotem (the risk/return trade-off).
2. Płynność (liquidity).

3. Łatwość sprzedaży (marketability).
4. Horyzont czasowy (term).
5. Potrzeba indywidualnego zaangażowania (Personal management effort).
6. Konsekwencje podatkowe (tax consideration).

1. Każdy inwestor pragnie wysokich zysków przy minimalnym ryzyku. W praktyce nie ma inwestycji wolnych od ryzyka (zawsze istnieje możliwość straty części kapitału, siły nabywczej pieniądza lub otrzymanie zysku niższego niż został założony). Fakt, że nie jesteśmy w stanie przewidzieć w 100% przyszłych warunków ekonomicznych (poziomu inflacji, cen domów, cen akcji na giełdzie, itd.) powoduje, że każda dzisiejsza decyzja inwestycyjna ma w sobie element ryzyka. Jak wynika z poniższej ilustracji ryzyko i zysk są do siebie wprost proporcjonalne. Oznacza to, że przy założonym poziomie ryzyka spodziewać się musisz określonego zysku i zwiększenie tego zysku możliwe jest tylko przy zaakceptowaniu wyższego ryzyka. Dzielać swój portfel zabezpieczamy kapitał ponieważ unikamy jego koncentracji w jednym miejscu. Czy znasz poziom ryzyka, który możesz zaakceptować? Czy wybierasz gwarantowane 6%, czy też wolisz ponieść ryzyko i mieć szansę na 20% zysk?

ZALEŻNOŚĆ MIĘDZY RYZYKIEM A ZYSKIEM

2. Płynność oznacza możliwość szybkiej sprzedaży inwestycji. Najbardziej płynnymi aktywami są: gotówka i konto oszczędnościowe. Płynne, ale w trochę mniejszym stopniu są np. Canada Savings Bonds, ponieważ możesz zamienić je na gotówkę tylko w godzinach otwarcia banków. Niskim poziomem płynności charakteryzują się nieruchomości. (Potrzebujesz często parę miesięcy żeby sprzedać dom, a zmuszony do szybkiej jego sprzedaży często musisz zgodzić się na niższą cenę). W teorii płynność jest odwrotnie proporcjonalna do wysokości zysku. Jeżeli zdecydowałeś się na utrzymanie oszczędności na koncie oszczędnościowym wybrałeś wysoką płynność i niski zysk, natomiast kupując dom masz mało płynny aktyw z potencjalnie wyższym zyskiem.

3. Łatwość sprzedaży wynika z popytu na dany produkt. Produkt, na który jest duże zapotrzebowanie jest łatwy do sprzedania. Dla przykładu akcje Bell Canada posiada tysiące Kanadyjczyków i wymiana ich (kupno, sprzedaż) jest łatwa, natomiast akcje małych korporacji często posiadanych tylko przez rodzinę właściciela i grono znajomych trudno sprzedać.

4. Na rynku istnieje miejsce dla pieniędzy bez względu na to czy inwestujesz na miesiąc czy na kilkadziesiąt lat. Cel i czas, w którym ma być osiągnięty zysk decydują o wyborze inwestycji. Istnieje wprost proporcjonalna zależność między czasem i wysokością zysku: im dłuższy okres zamrożenia pieniędzy tym wyższy, wymagany procent zysku i odwrotnie. Jednakże są wyjątki od tej reguły np. w roku 1990 oprocentowanie 90-dniowych weksli skarbowych (treasury bills) było o około 2% wyższe od oprocentowania 5-letnich obligacji rządowych (bonds).

5. Jak dużo czasu i uwagi jesteś w stanie poświęcić swoim inwestycjom? Jeżeli nie jesteś przygotowany na codzienne analizy rynku finansowego wybierz inwestycje, które wymagają minimalnej uwagi np.: zainwestuj w "mutual fund" zamiast w akcje, bowiem inwestując w "mutual fund" profesjonalista dopilnuje Twoich inwestycji. Relacja pomiędzy

czasem poświęconym zarządzaniu inwestycjami a zyskiem jest proporcjonalna: ci, którzy chcą uzyskać wyższy zysk muszą poświęcić temu więcej czasu.

6. Prawo podatkowe pośrednio wpływa na wybór inwestycji. Przez fakt, że różne dochody inwestycyjne są różnie opodatkowane, wybór in-

westycji dokonujemy w oparciu porównania zysków po zapłaceniu podatku (czemu poświęciliśmy poprzedni odcinek).

Każdy rodzaj inwestycji ma swoje specyficzne cechy. Porównajmy dla przykładu konta oszczędnościowe z akcjami kanadyjskich przedsiębiorstw:

	Konto oszczędnościowe	Akcje
Bezpieczeństwo	wysokie	niskie
Płynność	wysoka	średnia
Rodzaj dochodu	procent	dywidenda/cap. gains
Zaangażowanie	niskie	wysokie
Ochrona przed inflacją	żadna	wysoka w długim okresie
Konsekwencje podatkowe	zysk w pełni	zysk częściowo

Oceniając inwestycje według powyższych kryteriów nie jesteśmy w stanie powiedzieć, które z nich są najlepsze. Na taką ocenę wpływają inne czynniki, które określają nie inwestycje, a inwestora np. osobiste preferencje (akceptowany stopień ryzyka, stopień osobistego zaangażowania w zarządzanie inwestycjami) oraz wiek, wysokość dochodu, status rodzinny, itp. Powyższe czynniki wpływają na to, że inwestycja optymalna dla jednych jest całkowicie nie do zaakceptowania dla innych.

Zwykle etap życia jest czynnikiem

Wiek	Konta oszczędnościowe money market fund	Wzrost w zależności od wieku.	
		Bonds Preferred shares	Common shares Real estate
20	40-50%	20-30%	20-35%
30	10-20	10-20	60-80
40	5-10	10-15	70-90
50	5-10	15-20	55-70
60	25-35	25-35	25-35

Powtórzmy: Płynność to konta oszczędnościowe, money market fund. Dochód bieżący to bonds, preferred shares. Wzrost majątku to common stock, real estate

Sugerowana strategia nie w pełni znajduje zastosowanie w przypadku emigrantów. Niezależnie od wieku w jakim przybywamy do Kanady wszyscy zaczynamy od tzw. "zera" i jesteśmy w pozycji 20-latka z powyższej tabeli, który zaczyna produkcyjną część swojego życia. Dodatkowo, brak dobrej znajomości języka angielskiego na początku powoduje, że wchodzenie po szczeblach zawodowej kariery przebiega wolniej niż byśmy sobie tego życzyli. Tylko ciężką pracą, oszczędzaniem, a przede

decydującym w wyborze strategii inwestycyjnej. Bezpieczeństwo i płynność są ważne, gdy jesteś młody i zainteresowany w nabyciu samochodu czy wyposażeniu mieszkania. Z czasem podnosząc swoje dochody i mając dodatkowe pieniądze na inwestycje szukanie maksymalnego zysku i oszczędności podatkowych zaczyna być najważniejsze. Zbliżając się do emerytury znowu preferujesz inwestycje bezpieczne z elementem protekcji przeciwko inflacji jak i stałym dochodem.

Poniższa tabela sugeruje procentowy udział różnych typów inwestycji

Wzrost w zależności od wieku.	Bonds	Preferred shares	Common shares	Real estate
20-30%	20-30%	10-20	10-15	15-20
10-20	10-20	10-15	15-20	25-35
60-80	70-90	55-70	25-35	

wszystkim mądrym inwestowaniem naszych oszczędności jesteśmy w stanie nadrobić stracony czas.

Przedstawiony sposób patrzenia na inwestycje, powinien ułatwić nam analizowanie inwestycyjnych produktów z naszej piramidy inwestycyjnych priorytetów w następujących odcinkach. Za tydzień o Treasure Bills, Chequing and Savings Accounts, CSB, GIC, Money Market Accounts, Cash Surrender.

**RYSZARD BIERYLO
MAREK KAWKA**

Recepta na ożywienie gospodarki w Polsce

Jak podaje "The Globe & Mail" z dnia 20 września br., Związek Sowiecki wystąpił w Brukseli z prośbą o pomoc żywnościową w wysokości 14.7 miliarda dolarów. Przewodniczący Komisji do spraw zagranicznych Wspólnoty Europejskiej Frans Andriessen powiedział, że widzi "... ogromne trudności w organizacji dystrybucji, nawet dużo mniejszej kwoty 300 milionów dolarów..."

Inaczej mówiąc, kraje zachodnie będą musiały wydać ogromne pieniądze

na pomoc Sowiecom, w tym 2.2 mld dol. bezzwrotnie.

Z drugiej strony Polska też musi płacić grube miliardy dolarów, ale Zachodowi. Z tym, że Zachód nie chce kupować polskich produktów rolno-przetwórczych, więc skąd brać te dolary (vide ostatnie spotkanie w Paryżu).

Wydaje mi się, że rozwiązaniem dobrym dla wszystkich zainteresowanych stron (Zachód-Sowieci-Polska) byłaby sprzedaż polskich produktów bezpośrednio do Sowieców, finansowana w 100% z polskich długów. Znaczący to, że dług Polski byłby umniejszany o wartość sprzedanych produktów wg cen światowych. Jednakże umniejszany byłby nie dług jako całość, lecz wartość oryginalnej pożyczki, czyli tzw. principal, a nie procenty (co wg mnie może być istotnym elementem do wygrywania sprawy redukcji długu w terminie

późniejszym).

Zyski dla Zachodu - praktyczna spłata długu, pomoc z terenu Polski byłaby tańsza przez krótsze drogi transportu.

Zyski dla Sowieców - szybka pomoc, która mogłaby być uruchomiona natychmiast z chwilą wyrażenia zgody przez kraje zachodnie.

Zyski dla Polski - sprzedaż nadwyżek produktów rolnych, częściowa spłata długu.

Powyższy temat można "rozplisywać na głosy", mnie chodzi tylko o wskazanie sposobu na ożywienie eksportu niektórych polskich produktów. Detale powinny być rozpracowane przez upoważnioną Specjalną Komisję Rządową d/s Bratniej Pomocy Doraźnej.

(Oni w nas kamieniem - my w nich chlebem!).

JERZY S. STRÓŻYK, P.Eng.

RYSZARD BIERYLO MAREK KAWKA
Niezależni brokerzy

• **PODATKI** • **MUTUAL FUNDS** • **RRSP**
• **UBEZPIECZENIA** • **SCHOLARSHIPS**

- współpracujemy z wieloma instytucjami finansowymi;
- nieustannie poszukujemy wartościowych produktów i nowych strategii inwestycyjnych;
- tylko te, które spełniają nasze wysokie wymagania uznajemy za godne polecenia naszym Klientom.

**PROFESJONALNA PORADA NIE KOSZTUJE, A POMOŻE CI
ZAOSZCZĘDZIĆ TYSIĄCE !!!**

TEL. 891-5322 lub 748-0786

Ja też Imię i nazwisko telefon

chcę oszczędzić na:

- podatkach ubezpieczeniach
 inwestycjach programach edukacyjnych dla dzieci

Wypełnij i wyślij pod adres:

Box 543 PT. CREDIT P.O., 31 L.S.R.E. MISS., ONT. L5G 4M2

BABIE LATO

Federacja Polek
Ogniwo Nr. 11
urządza **ZABAWĘ TANECZNĄ**
w dniu

19 października (sobota)

1991 r. o godz. 8 do 1 w nocy
w sali parafialnej

Kościół św. Kazimierza
przy 156 Roncesvalles Ave.

Do tańca przygrywa najpopularniejsza orkiestra w Polsce
znakomity zespół "Echo"
z Brantford

Bilety w cenie \$13.00 do nabycia w
Cepelii, 139 Roncesvalles Ave.,
oraz przy wejściu.

W cenie biletu
kanapki, ciasto, kawa.

2.9.16X

ŻEGNAJ TWÓRCO CZERWONYCH MAKÓW

"Uśmiechnijmy się do tego Żołnierza - Artysty - Tulacza, który dawał nam uśmiechy i wzruszenia, Żaloba bowiem nie boli się uśmiechów, jak śmierć nie boli się kwiatów".

12 września w szpitalu Weteranów w Chicago po długich i ciężkich cierpieniach, spowodowanych chorobą nowotworową zmarł twórca "Czerwonych maków na Monte Cassino", pieśni wszystkich Polaków.

Kompozytor, poeta, bard, autor sztuk teatralnych, skeczy i lwowskiej satyry, twórca sceny polskiej w kraju, na emigracji i w marszu bojowym FELIKS KONARSKI "Ref-Ren" - tworzył i występował na scenach polskich przez 60 lat. Jeszcze niedawno Jego koncert w SPK w Toronto zgromadził setki wielbicieli.

Urodzony 9 stycznia 1907 roku na ziemi wileńskiej porucznik Polskich Sił Zbrojnych, oficer służby czynnej w 2-gim Korpusie gen. Andersa przeszedł szlak bojowy od Tatiszczewa przez Monte Cassino do Bolonii. Na tej drodze stworzył zespół "Polish Parade" i tam powstała pieśń, która stała się hymnem pamięci o żołnierzach Andersa.

Odnaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta, Krzyżem Cavalleri Corona D'Italia, Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Monte Cassino, Krzyżami SPK.

Pogrzeb odbył się we wtorek, 17 września 1991 roku na cmentarzu Maryhill. Pochowano "Ref-Rena" na kwaterze komatanckiej pod gwiazdzistym i biało-czerwonym sztandarem.

W pożegnaniu artysty i piewcy wolnej Polski wzięło udział kilka tysięcy osób. Zarówno towarzyszy broni, jak młodych emigrantów, którzy znali tylko tą jedną jedyną pa-

triotyczną piosenkę "Ref-Rena", którą wolno było śpiewać w PRL.

Zegnały Konarskiego oficjalnie KPA, środowiska weterańsko-komatanckie, władze RP i przedstawiciele gubernatora stanu Illinois, Klub Obywatelski, Klub Przyjaciół Warszawy, Związek Narodowy, harcerstwo, Podhalanie, aktorzy.

Z Londynu przybyła żona generała W. Andersa Renata Bogdańska, która złożyła u stóp trumny szkatułkę z ziemią spod Monte Cassino.

Na pożegnanie pisano:

"Cieniom Lechonia, Wierzyńskiego, Baczyńskiego, Jastrzębskiego, Hemara i tylu innych piewców chwały oręża polskiego, przybył towarzyszy wiecznego snu.

Jak ów "dobasz biegnący obok szeregu i znany takt wybijający pałeczkami", tak Jego twórczość towarzyszyła polskiemu żołnierzowi-tulaczowi od straszliwych łagrów "nie-ludzkiej ziemi", poprzez Bliski Wschód, pola bitewne słonecznej Italii, by następnie przez pół wieku krzepić ducha i podtrzymywać nadzieję wśród rzesz żołnierskich zamienionych anglosaską zdradą w Jalcie w tłum pozbawionych ojczyzny tulaczy".

"Okrutna historia nie zwyciężyła więc ideałów wolności i potęgę poezji..."

"Każdy Jego występ u nas uczył, bawił i wzruszał, a "Wiersze" Jego "Sercem Pisane" pozostaną dla nas i dla przyszłych pokoleń wielką lekcją historii Wychodźstwa Polskiego".

"Jego "czerwone maki" szły z nami ku tej niepodległej Polsce, którą tak bardzo chciał po latach zobaczyć, i której już nie pozna - ale Polska Go zna i będzie pamiętać. Jego pieśni i piosenki zawsze tam były i będą".

Choroba udaremniła Mu wizyte w Polsce, na którą z wielką radością czekała polska publiczność. Miał wystąpić w Sali Kongresowej.

Wojciech Młynarski napisał na Jego powitanie wiersz, który w dniu śmierci "Ref-Rena" odczytała w programie "Na serio" Adrianna Godlewska, kończąc recytację słowami Warszawa żegna "Ref-Rena". Oto fragment:

"Piosenkarzu Drugiego Korpusu Jest w poezji Twojej ducha niezłomność

Humor lwowskich batiarów i warszawskich andrusów

Ludzie nigdy Twoich strof nie zapomną

Bo piosenki Twe ileż to razy Wymienione w cenzorskich

zapisach

Potrafiły najstroższe wyminąć zakazy

I przyfrunąć do Kraju. A dzisiaj..."

Na pogrzeb przybył z Kanady strażeniec "Ref-Rena" inż. Lech Hałko. Żegnał Go jako sławę pogody i optymizmu. Wspomnił setki piosenek (w tym popularną "Pięciu chłopców z Albatrosa"), które śpiewała cała Polska, choć nie znano jej autora, choć On nigdy jej nie opuścił, służąc jej wiernie, z oddaniem i miłością.

"Ref-Ren" tęsknił do Ojczyzny, ale i bał się tego spotkania. Podczas ostatniego spotkania w Kanadzie, gdy mówili o przygotowaniach na Jego powitanie na Zamku Królewskim, w Łazienkach, powiedział, że gdy postawi stopę na polskiej ziemi "chyba mu serce pęknie".

Powrócił cieniem drogą nie zastawioną granicznym szlabanem. Pozostał tym, czym był dla Polaków od lat - pieśnią.

FELIKS KONARSKI wziął udział w Światowym Zjeździe Żołnierzy, ochotniczek i junaków z okazji 50 rocznicy

powstania Armii Polskiej na wschodzie, który odbył się w Orchard Lake w stanie Michigan, USA, 14 czerwca 1991 roku.

Ze Zjazdu tego pochodzi jedno z jego ostatnich zdjęć oraz wpis do księgi pamiątkowej.

Miałem ogromną przyjemność i satysfakcję - ze spotkania przyjaciół z dawnych czasów - 50 lat temu - a my wciąż tu dziś!

*Konarski R.K.R.
1991*

Laprasza

Scenografia:
Ilona Biernot
i Jerzy Kopczewski

Muzyka:
Jerzy Kowalski

Adaptacja i Wykonanie:
Jerzy Kopczewski-Buleczka
-Piwnica-Kraków

Sala SPK 206 Beverley St.
27. Wrzesień. Piątek,
Godz. 8:00 wieczór

FUNDACJA INICJATYW KULTURALNYCH-TORONTO

BILETY W CENIE \$10.00. TELEFONICZNA REZERWACJA BILETOW - TEL. 760-8383

Nigdy przedtem nie było tak ważnego spotkania w historii brytyjskiej Ameryki. Można powiedzieć, że tutaj na małej Wyspie Księcia Edwarda stworzono Związek, który dał początek jednemu z najwspanialszych narodów...

*Thomas Heath Haviland
w przemówieniu do delegatów na konferencję
w Charlottetown. W trzy lata później 1 lipca 1867
utworzone zostało Dominium Kanady.*

TRZEŹWOŚĆ PIJANEGO WIDU

Książę Kentu Edward nie był najwybitniejszą postacią monarchicznej Anglii, ale akurat w 1798 roku dowodził brytyjskimi oddziałami w Halifaxie i trzeba mu się było podliżać. Była to też okazja, by zatrzeć ślady francuskie w Ile Saint Jean,

tym bardziej, że z angielska St. John Island brzmiało jak miasto w Nowym Brunswiku bądź w Nowej Fundlandii. Ktoś rzucił chytrą myśl, by nazwać wyspę Nową Irlandią. Zapachniało Fenianami. Dziś już niewielu pamięta co to za jedni. Były to czasy, gdy

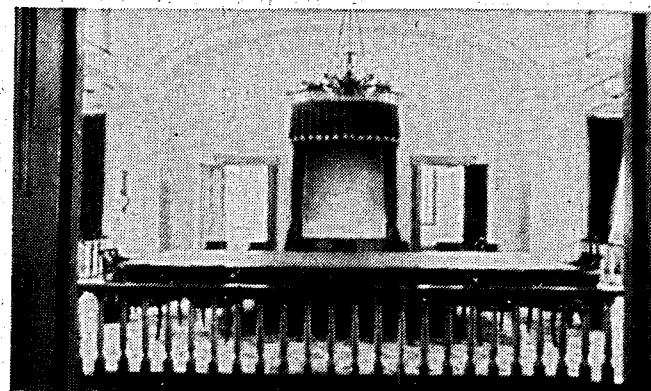
Irlandzcy Amerykanie stworzyli feniańską organizację militarną. Planowali zdobywanie irlandzkich kolonii w Ameryce i przehandlowanie ich potem Anglii w zamian za pełną swobodę dla ojczyzny Irlandii. Brytyjczycy woleli jednak zaznaczyć swą obecność na kontynencie bez pośredników. Irlandię uważali zresztą już za swoją i nie myśleli popuścić. Ciupasem więc, nazwano dawną indiańską kołyskę fal Wyspę Księcia Edwarda. Ale i tak wyszło na indiańskie. Z kołyski zrobiła się kolebka. I dziś każde kanadyjskie dziecko wie, że Wyspa Księcia Edwarda to kolebka dzisiejszej Kanady. Charlottetown to taka kanadyjska Magdalenka - miejsce pierwszej namowy. 25 delegatów z kolonii, świadomych; że mącetka brytyjska nie chce już żyć na ich utrzymanie i zdobycze wystraszonych rosnącymi aspiracjami Fenian, a jeszcze bardziej potęgą Stanów Zjednoczonych postanowiło się dogadać. Interesy w tworzeniu konfederacji były niły wspólne - obecność wrogich sił. Nie było ich zrazu widać. Dogadano się wbrew oporom i całkiem innym planom.

W 1864 roku 1 września 15 delegatów z Wyspy, Nowego Brunswiku i Nowej Szkocji spotkało się w prowincjonalnym ratuszu w Charlottetown, by uradzić związek prowincji atlantyckich. I mieli w tym

*Miejsce,
w którym
narodziła się
myśl o
zjednoczeniu
kolonii -
Provincial
House
w Charlottetown
stolicy Wyspy
Księcia Edwarda.*

*Sala
burzliwych
obrad nad
jednością
przyszłej
Kanady,
później
parlament
prowincji
na 16 krzesel.
Pośrodku
baldachym
tronowy, pod
którym nigdy
nie
zasiadł król.*

typowo hanzeatycki interes portowo-handlowych miast. O ich zamiarach zwiędzieli się jakoś politycy Zachodniej i Wschodniej Kanady i wprosił się na konferencję w charakterze czegoś w rodzaju obserwatorów.

Atlantycy na wieść o ich nieuchronnym przybyciu pośpiesznie rozpoczęli obrady, licząc że zdążą zanim przyjadą drodzy goście. Nie zdążyli nic uchwalić. Goście wbrew przeszkodom i lodowatemu przyjęciu zjawili się w ośmiuosobowym komplecie, dowodzeni i przygotowani na batalię przez Sir A. Macdonalda.

Określenie lodowate przyjęcie nie jest chyba przesadą, gdy wyjaśnimy, że na nabrzeżu nie czekały na nich powitania. Jedynie energiczny i jak się okazuje dalekowzroczny polityk wyspiarski W.H. Pope podpłynął pod parowiec Queen Victoria szalupą i załadowawszy gości wraz z baryłką mąki i dwoma słoikami melasy wysadził ich w porcie. Gospodarze nie zarezerwowali miejsc w hotelu, może umyślnie, a może komicznym zbiegiem okoliczności. Właśnie w

mieście po raz pierwszy od 21 lat gościł cyrk i wydarzenie to nie tylko przysłoniło doniosłość narodzin Kanady. Cyrk zajął wszystkie możliwe miejsca w tym zadupiu jakim wówczas było Charlottetown. Nie chcemy nikogo obrażać, ale wyobraźmy sobie portowe miasteczko tonące w błocie, z jednym jedynym wyższym nieco murowanym budynkiem państwowym, zaprojektowanym w mało odkrywczym neoklasycyżnym stylu, przed którym wrzeszcza przekupnie wałęsa się drób i psy. No jak to nazwać?

Niezbyt ochoczo proszeni goście znaleźli sobie jakiegoś tam lokum wśród znajomych i dobrych dusz. Wyobrażam sobie nastrój pierwszych godzin obrad nad wielką konfederacją kanadyjską. I miny gospodarzy, gdy wbrew wszystkiemu zjawili się mili goście i to tak wcześnie. Trudno pojąć jak przy takim starciu mogło dojść do porozumienia, a tym bardziej nie rozumiem dlaczego we wspomnianej szalupie mówi się o baryłce z mąką. Jak świat światem w baryłce przewodził się whiskey. Czyż-

by pruderyjni Anglosasi jak zwykle próbowali polać brązem swą historię? Tymczasem baryłka ta może być kamieniem węgielnym kanadyjskiej historii i kluczem do radykalnej zmiany planów Atlantyków, tajemnicy przełamania lodów i ogólnego kochajmy się przy końcu obrad. Stawiam tezę, iż baryłkę mąki wypróżniono w ciągu 5 dni do końca, chociaż niekoniecznie od niej rozpoczęto rozmowy. Jeden z delegatów George Brown wspominał o swym płomiennym przemówieniu i szampanie, którym wznowiono obrady po przerwie. Chwalił się ów Brown sukcesem w prywatnym liście. Z pierwszego spotkania ojców konfederacji nie zachował się o dziwo żaden oficjalny protokół ani nawet notatka, tylko liściki. Byłoby to więc może i Magdalenka, gdyby nie skacowane miny niektórych delegatów, a już bez najmniejszych wątpliwości czcigodnego sir Macdonalda, przyszłego pierwszego premiera Kanady. Tego stanu ducha i ciała nie

*Umęczeni długimi
i wyczerpującymi obradami
ojcowie Konfederacji.
(lewe skrzydło oryginalnego
zdjęcia), pierwszy z prawej
Sir John Alexander Macdonald.*

jest w stanie ukryć nawet stary brązowy dagerotyp. Owa, skądinąd odkrywca, hipotezę, że Kanada została zrobiona po pijaku próbując weryfikować w budynku w Charlottetown, gdzie przed 130 laty dwudziestu pięciu mężczyzn przez pięć dni zmieniło kierunek historii.

Dyżurująca przewodniczka opowiada jak tu oto w oparach dymu do białego rana ojcowie konfederacji klócili się i godzili wokół pryncypiów. Publiczność jest wzruszona. Ja też, bo historyczne budynki mają tę atmosferę i zapach, które poruszają wyobraźnię. Widzę Lwy Albionu ze wspaniałymi bokobrodami zapięte pod szyją perorują o państwie, które może powstać. W sąsiednim pokoju rana otomanie, wśród porzuconych płaszczy i cylindrów, ktoś tam próbuje oddzielić dłuższe sprawozdanie. Znudzeni gładzeniem mówcy rozglądali się może po tych ścianach, patrzyli na tron królewski, na którym nigdy nie miała zasiąść podczas sesji parlamentu koronowana głowa. Słyszę prawie tych potwornych nudziarzy i tych szalonych entuzjastów, którzy "przekreśli" całą tę konferencję. Muszę jednak trzymać się mojej hipotezy. Nie ukrywając wzruszenia, na hasło czy są pytania, drżącym głosem pytam: "Was alcohol involved?". Po chwili zaskoczenia z nieco rozbawioną miną przewodniczka odpowiada: "Owszem! Sir Macdonald znany był z tego, iż trunkiem nie gardził". Kustosze dodaje, że owszem z zapisów wynika, że w owych czasach hm... oczywiście z umiarem, ale pan rozumie... rozmowy nie były łatwe. Obrady przeływały bankiety i nieformalne, nieoficjalne lunche.

Było i oficjalnie. Kiedy się wszystko skończyło, odbył się w tej samej sali bal. W blasku gazowych lamp z orkiestrą na galerii, z pierwszymi damami Charlottetown w białych sukniach podpiętych błękitnymi, czerwonymi i różowymi kokardami. Jedna miejscowa gazeta napisała o szatańskim cyrku i grzesznej wystawności, a druga o największej feacie jakiej Charlottetown oglądało w swej historii. I tak dzisiaj na to patrzymy. Po kilkudniowych obradach zdecy-

Uliczka portowa zwana dzisiaj Great George Street. To po niej z oblędem w oku latali przyszli ojcowie Kanady w poszukiwaniu noclegu.

Po prawej: jedyny przytomny z gospodarzy - W.H. Pope, który wielokrotnie wypływał szalupą na powitanie gości przybyłych na parowcu Queen Victoria, ale wcześniej także na Heather Belle i Prince of Wales. Powinien za to być powszechnie czczony w kanadyjskiej historii.

dowano się powołać naród, nadać mu konstytucję, nawet udało się ustalić jej zasadniczy rys. Potem w Quebec City i Londynie to była tylko formalność. Duch jedności narodził się tutaj w tym małym prowincjonalnym w wielu znaczeniach pomieszczeniu.

W chwili Konfederacji Zjednoczona Kanada była największą i najbardziej zaludnioną przez przybyszów brytyjską kolonią. Liczyła aż (!) 2 1/2 miliona mieszkańców. Dziś tak często odmawiamy liczebniejszym narodom prawa istnienia. Nie te czasy? Delegaci w Charlottetown spotkali się w z pozoru przypadkowym, ale jakże dobrze wybranym momencie. Dostrzegli szansę w trwającym wokół chaosie. W osłabieniu Wielkiej Brytanii. W straszakach irlandzkich i w sąsiedztwie. Potrafili dostrzec kompromis między lojalnością wobec korony i interesem wolności. Mieli chłopcy jednak mocną głowę! Pozazdrościć.

Zanim opuścimy budynek możemy w piwnicach obejrzeć film dokumentalny o jednoczeniu Kanady. Przyspieszony kurs obywatelstwa trwa kilkanaście minut.

Zwiedzamy muzeum Konfederacji i opuszczając budynek wpadamy do małego sklepiku. Na półce stoją sobie, zakurzone już nieco, wyczerpane już w całym kraju czerwone 4 tomy encyklopedii kanadyjskiej Hurliga. I to w cenie 120 dol., jakby tu rynek przysnął niby śpiącą królową. Sklepik jest państwowy, a może nawet i państwowotwórczy, jak przystało na kolebkę państwa. Nabywamy encyklopedię w pośpiechu, by się ktoś nie rozmyślił. Ostatecznie jeśli ten kraj ma się rozpaść musimy mieć po nim jakąś trwałą pamiątkę.

I po tej wyprawie w nieodległą historię wypada nam jeszcze złożyć wizytę u Ani z Zielonego Wzgórza, o czym wkrótce.

NACZELNA

W ubiegłym tygodniu rozpoczęły się zapisy do szkół polskich. Nauka jest bezpłatna. Zajęcia trwają zwykle raz w tygodniu, przeważnie w soboty około 3 godzin. Oto

SPIS POLSKICH SZKÓŁ METROPOLII TORONTO Separate Board of Education

Szkoła	Kierownik		
Polska Szkoła im. Jana Pawła II St. Stephen School 55 Golfdown Dr. Rexdale, Ont. (wtorki - 6 godz.)	T.Szmitko 8 Benjamin Boake Trail Downsview, Ont. M3J 3B4 Tel. 635-9652	Polska Szkoła im. M.Kopernika St. Thomas More School 3270 Tomken Rd. Mississauga, Ont. L4Y 2Y7	J.Dub 3490 Burningoak Cr. Mississauga, Ont. L4Y 3L5 Tel. 279-5856
Polska Szkoła im. M.Kopernika St. Antoine Daniel 160 Finch Ave. Willowdale, Ont.	Maryna Jędrzejak 6030 Bathurst St. Apt. 1112 Willowdale, Ont. M2R 1Z9 Tel. 661-4216	Holy Angels Jutland Rd. Etobicoke, Ont.	Mariola Frąckowiak 11 Summerhill Rd. Apt. 412 Etobicoke, Ont. M8V 1R9 Tel. 253-0663
Polska Szkoła im. M.Konopnickiej St. Pius X 71 Jane St. Toronto, Ont.	Elżbieta Klimkowska 1300 Islington Ave. Apt. 708 Toronto, Ont. M9A 5C4 Tel. 234-0527	Polska Szkoła im. S.Staszica Cardinal Newman H.S. 2675 Kingston Rd. Scarborough, Ont. M1M 1M2	Stanisław Hawryszko 80 Mornelle Court Apt. 212 Scarborough, Ont. M1E 4P8 Tel. szkoła 393-5519 (prosić Stana); dom: 439-0505
Polska Szkoła im. L.Wałęsy All Saints School 1435 Royal York Rd. Etobicoke, Ont.	Krystyna Nelken 320 Dixon Rd. Apt. 1214 Weston, Ont. M9R 1S8 Tel. 246-0839	Polska Szkoła im. Kwiatów Polskich St. Thomas More School 2300 Ellesmere Rd. Scarborough, Ont.	Jolanta Kawnik 600 Middlefield Rd. Scarborough, Ont. Unit 55 M1V 2Z1
Lekcje j.polskiego w czasie zajęć szkolnych St.Maurice Catholic School 45 Kingsview Blvd. Weston, Ont.	Krystyna Nelken adres jak wyżej	St. Augustine School 98 Shorham Drive North of Finch/west of Jane	Violetta Martek Separate Board of Education W szkole przed lekcjami.
Polska Szkoła św. Kazimierza 156 Roncesvalles Ave. Toronto, Ont. M6R 2L4	Rev. Zygmunt Musielski OMI 156 Roncesvalles Ave. Toronto, Ont. M6R 2L4 Tel. 532-2822	Szkoła Polska (zajęcia po lekcjach) Howard Park School Howard, Toronto, Ont.	Kontaktować się z panią Krystyną Mularczyk 787 Indian Rd. Toronto, Ont. M6P 2E4 Tel. 604-0423
Polska Szkoła im. J.Brzechwy John XIII Catholic School 175 Grenoble Dr. Don Mills, Ont.	Blizsze informacje w Separate Board of Education Tel. 222-8282, ext. 2595	Język polski w klasach artystycznych (w soboty) (taniec, rytmika, muzyka, teatrzyk, poezja) Howard Park School	Informacje - jak wyżej
Polska Szkoła św. Stanisława St.Stanislaus Kostka School 12 Denison Ave. Toronto, Ont.	S.Maria Teresa Mielech 25 Augusta Ave. Toronto, Ont. M5T 2K7 Tel. 368-5217	Klasa języka polskiego Fern School Toronto, Ont.	Informacje - jak wyżej
Polska Szkoła im. W.Reymonta St. Teresa School 110 Tenth St. Toronto, Ont. M8V 3G1	S.Szustaczek 6 Edyth Court Toronto, Ont. M8V 2P2 Tel. 259-9366	Polska Szkoła Swansea Swansea School - klasa języka polskiego Toronto, Ont.	Informacje - jak wyżej
Polska Szkoła im. T.Kościuszki Brockton High School 90 Croatia Ave. Toronto, Ont.	Jolanta Kuśmider 24 Coronado Court Weston, Ont. M9M 1S7 Tel. 748-8576, 534-5780	Klasa języka polskiego Runnymede School Toronto, Ont.	Informacje - jak wyżej
Polska Szkoła im. J.Kochanowskiego Bloordale Public School 10 Toledo St. Etobicoke, Ont.	T.Grześkowiak 9 Bemberg Cr. Etobicoke, Ont. M9W 3V6 Tel. 743-2009		

Toronto Public Board of Education

Rozwiązanie krzyżówki
- z aktualnościami z Polski -
z poprzedniego numeru

POZIOMO: Kopernik, koks, barok, koryto, tatarnik, posada, treserka, zakłopotanie, Kisielewski, real, Ternate, Adamawa, realizm, kwartet, etat, policjantka, makroanaliza, saszetka, pastor, kompleks, Illone, akwen, yale, Borodino.

PIONOWO: kurtyzana, Partyka, neon, tarpan, konspekt, Akra, wrotki, konsternacja, kaprys, okapi, skat, dekarz, ograniczenie, amarant, starter, Evert, kwiz, Raksa, Dino, strawa, malarstwo, tematyka, widelki, posąg, Iiszka, Neapol, Kornel, orka, plec, metr.

ZE ŚMIECHEM NIE MA ŻARTÓW

Najlepszych ludzi uformowało naprawianie własnych błędów.

Szekspir

Nie bój się krytyki, ale pochwały lękaj się bardzo.

Mickiewicz

Tajemniczym źródłem humoru jest nie radość, lecz smutek.

Mark Twain

Politycy utożsamiają często swe dążenia osobiste z celami ludzkości.

Stefan Kisielewski

Cała udręka tkwi w tym, że głupcy są pewni siebie i że rozumni ludzie wciąż mają wątpliwości.

Bertrand Russell

Książki i człowiek mają tych samych nieprzyjaciół: ogień, wilgoć, robaństwo, czas i własną treść.

Paul Valery

Znajomy - to osoba, którą znamy na tyle, aby od niej pożyczyć, ale nie na tyle, aby jej pożyczyć.

Ambrose Bierce

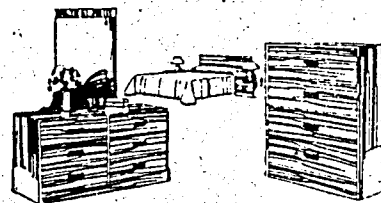
SKLEP, KTÓRY WARTO ODWIEDZIĆ!

ALMAR FURNITURE

2879 A Lakeshore Blvd. W., Toronto, Ontario M8V 1J1
2 BLOCKS EAST OF ISLINGTON. TEL. 251 - 3251

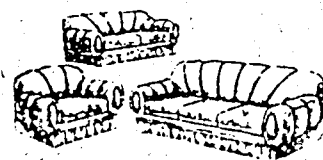
CO TYDZIEŃ
WYPRZEDAŻ

9-częściowa sypialnia
wraz z pełnym matercem
i podstawą

\$ 699.00

Komplet wypoczynkowy do salonu
w różnych deseniach i kolorach -
sofa, kanapa, fotel - TYLKO

\$ 699.00

**MEBLE ZA BEZCEN
W DUŻYM WYBORZE!**

Lóżko : podstawa i materac - TYLKO
pojedyncze: \$ 149.00
podwójne: \$ 169.00
Queen: \$ 199.00

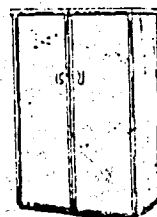

3 stoliki do salonu \$ 399.00
Szafki kuchenne \$ 179.00
Biuurka uczniowskie \$ 99.00
Meblóścianki (3 szt.) \$ 299.00

STÓLOWY NA START I

stół i 4 krzesła - kosztuje \$ 259.00
U NAS - \$ 179.00

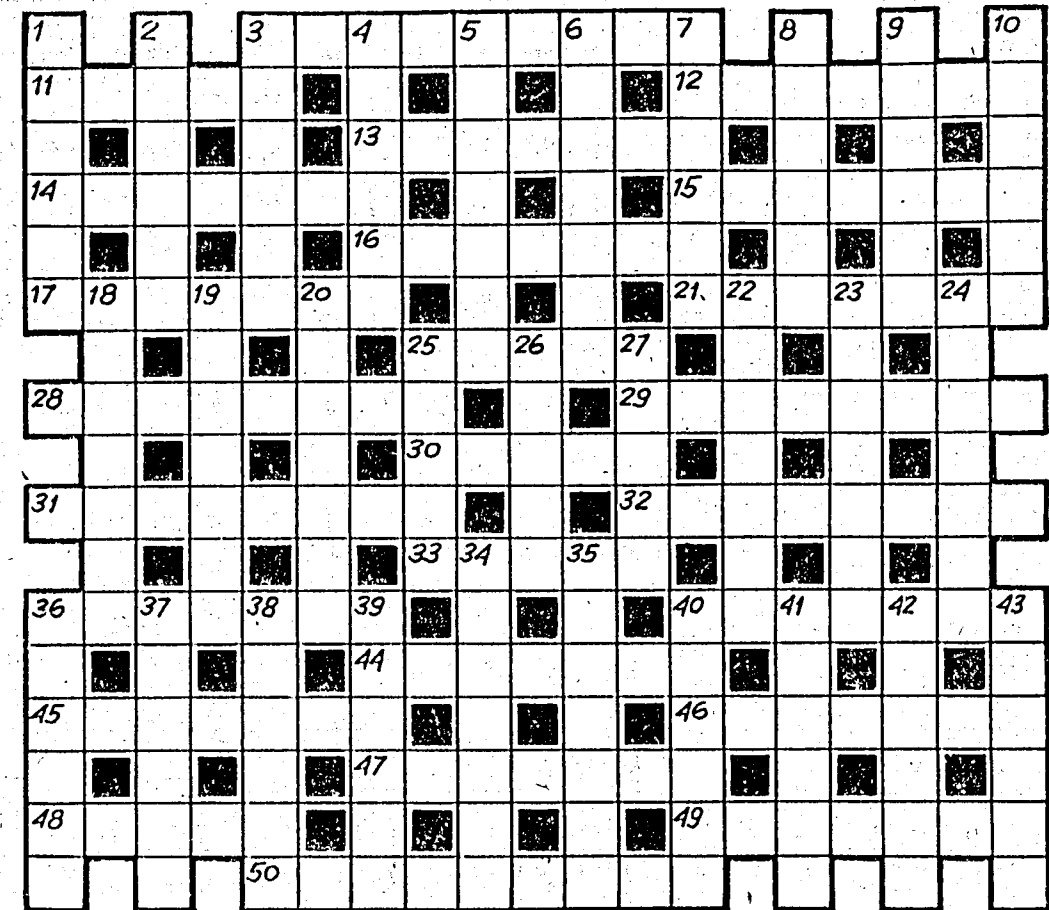

SZAFY

Kosztuje \$ 399.00

**U NAS
\$ 299.00**

Krzyżówka skojarzeniowa

POZIOMO:

- 3) diablíkawalek rosnący na łące.
- 11) mieszka na bucie.
- 12) pieniądze na cel.
- 13) widok, że włosy dęba stają.
- 14) honorowa z miejscami.
- 15) pod mostkiem.
- 16) wyrób pod zdechłym psem.
- 17) sporna.
- 21) nie ma go, gdy kogoś nie ma.
- 25) Ave!
- 28) imię wśród mineralów.
- 29) furtka z przedsiönka do komory.
- 30) para do grania.
- 31) na koźle.
- 32) „bulek kolejność”.

- 33) Stach od Hanki, czy też Czarnej Mańki.
- 36) zemsta dla bogów.
- 40) kiedyś dostawał wieniec, dziś nagrodę.
- 44) niedoła w kółko.
- 45) „też się kochał w Krysi”.
- 46) tego, który włączysz, nie nawiązesz.
- 47) zmieniona tonacja.
- 48) u malowanych wrót.
- 49) starzec, długosz i marek.
- 50) poważny piosenkarz.

PIONOWO:

- 1) do odesłania z.
- 2) rozwierają się.
- 3) słodkie patyczki.
- 4) w szóstym wagonie.
- 5) zegarowo-świerczowe.
- 6) co drugi człowiek (pi razy oko).
- 7) skokami sadzi susy.
- 8) średnia buda.
- 9) znajdź potrawę: kolibry z oliwą.

- 10) słodki ciężar po latach.
- 18) świdruje.
- 19) zna się na rumbach.
- 20) nie twój!
- 22) goryle.
- 23) miodu nie na rany.
- 24) honorowa nie dla więźnia.
- 25) trzymać język za zębami.
- 26) milczenia.
- 27) w tym!
- 34) kręcąca grupa.
- 35) przedwojenne uzdrowienie.
- 36) na połowie.
- 37) rzucanie w ziemię.
- 38) tutaj między i i.
- 39) każdy ma własne?
- 40) czasem czas jest najlepszym.
- 41) do patrzenia w przyszłość (optymistycznie).
- 42) skóra garnka.
- 43) to mu się nie podoba, tamto mu się nie podoba, a właściwie wszystko mu się nie podoba.

INCOME TAX CONSULTANT

Członek Kanadyjskiej Federacji Konsultantów Podatkowych

CZESŁAW KĘPA

1768 Pagehurst Ave.
Mississauga, Ont.
TEL. 238-0447

	Burnhamthorpe Rd.E.	
Dixie Rd.	Havenwood Dr.	Pagehurst Ave.
	Fleigate Dr.	1768

Prowadzi jedną z najdłuższych istniejących w Ontario i najsprawniej działających polskich firm konsultacji podatkowych. Dokonujemy usług w zakresie: sporządzania zeznań podatkowych i księgowości, odwołań do Ministerstwa Finansów, listów i sprawozdań finansowych, otwierania i kupowania i sprzedaży biznesów, całoroczne konsultacje z prawa podatkowego.

Career Counselling Services

Krzysztof Nowak
Professional manager of
services in the following areas:

- designing career path
- job searching
- test interviews (video-taped)
- preparing resume and cover letter

To register for a FREE information session please call: **513-0803** (after 6 p.m.)

TLUMACZENIA Z 9 JEZYKÓW

Sabank
communications

Maciej Syrokomla

255-5691
Fax 251-8236

2559 Lakeshore Blvd. W. ste. 40

Manulife
Financial

JERZY SZEPLIŃSKI

- Spłaty hipoteki poprzez RRSP
- Ubezpieczenia indywidualne i grupowe na życie, chorobowe, biznesu, świadczenia socjalne (dentysta, lekarstwa)
- Ubezpieczenia emerytalne RRSP
- Plany edukacyjne dla dzieci
- Inwestycje, \$ 100 000 wolne od podatku
- Ubezpieczenia dla odwiedzających

DO YOU KNOW?
- We are the biggest life insurance company in Canada by asset size...

TEL. biuro: 222-1977; dom 848-1250

Mutual of Omaha Insurance Company

na życie • biznesu

UBEZPIECZENIA dla odwiedzających w razie choroby lub wypadku
plany finansowe zabezpieczające dzieci
plany emerytalne RRSP

Jerzy Majewski, M.Sc.

Tel. bus. 631-6523; home: 792-0866

Halina Baranowska
MA, A.I.C.

Analiza potrzeb finansowych, ubezpieczenia na życie, zdrowie, plany emerytalne RRSP, dożywotnie renty, ubezpieczenia grupowe

The Prudential Assurance Co. Ltd.
Suite 625, 21 Four Seasons Place
ETOBICOKE ONT. M9B 6J8

TEL. 740-7463

NEW YORK LIFE
INSURANCE COMPANY
2 SHEPPARD AVE. E., STE. 404, TORONTO

Planowanie finansowe i ubezpieczenia
• LIFE INSURANCE - na życie
• DISABILITY - chorobowe
• MORTGAGE - hipoteczne
• GROUP, BUSINESS - handlowe
• RRSP, ANNUITY - emerytury
• VISITORS - dla odwiedzających
Po bliższe informacje proszę dzwonić
Biuro: 226-6515 Dcm: 858-0129

Andrzej Krysiak

RENEWAL CONSTRUCTION & DECORATION

Instalacje elektryczne,
renowacje łazienek, kuchni,
wykładziny, kafelki,
wykańczanie piwnic
BEZPŁATNA WYCENA
☎ 249-5212

Dr. JOLANTA JASTRZEBSKA
LEKARZ OGÓLNY

- Choroby skóry
- Choroby dzieci

Przyjmuje w poniedziałki i czwartki w g. 10 - 18, wtorki, środy, piątki w g. 10 - 20, w soboty w g. 9 - 13 (Pierwsza i trzecia sobota miesiąca gabinet nieczynny)
TEL. 588-7878
2333 Dundas St. W. 404

Dr. WANDA HEMPEL
Lek. dentysta
TEL. 466-7777

Godz. przyjęć:
Poniedz. i piątek 10 - 18
Środa 12-19, sobota 9:30-14
696 Danforth Ave.
Suite 202
(stacja kolejki Pape)
• AKCEPTUJEMY
DENTAL INSURANCE

ARNOLD PENK

GOLD MASTER SALESMAN

SALES & LEASING

od 1.9% FINANSOWANIE
lub RABAT do \$1000
NA NIKTÓRE
MODELE SAMOCHODÓW!

ARNOLD PENK jest przedstawicielem firmy sprzedającej samochody produkcji GENERAL MOTORS znajdujące się w tym samym miejscu od 1932 roku.

- Szeroki wybór nowych i używanych samochodów.
- Nowe samochody roczniki 1990/1991 posiadają gwarancję na wszystko przez 3 lata lub na 80 tys. km jak również bezpłatną gwarancję antykorozyjną na 6 lat lub 160.000 km.
- Bezpłatna klimatyzacja na niektóre modele.
- Na używane samochody można nabyć roczną lub dwuletnią gwarancję.

ARNOLD PENK specjalizuje się w sprzedaży i finansowaniu samochodów już od 20 lat. Jest jednym z najlepszych w Kanadzie w swej dziedzinie. Zwracając się do PENKA możesz liczyć na pomoc w znalezieniu najlepszego samochodu dla siebie i swojej rodziny. ARNOLD PENK gwarantuje najlepsze warunki kupna i finansowania samochodu: załatwiająca na miejscu sprzedaż, pożyczkę i pomoc w znalezieniu taniego ubezpieczenia.

Osobista opieka pana PENKA przez cały okres posiadania samochodu. ARNOLD PENK został odznaczony przez G.M. jako GOLD SALESMAN. A także jest znany jako społecznik. Czy jeszcze ktoś może tyle zaoferować? Pamiętaj! Zakup samochodu jest poważną transakcją, trzeba wiedzieć z kim nawiązać tak poważną transakcję. Doświadczenie, wiedza i uczciwość jest podstawą biznesu ARNOLDA PENKA.

Po wszelkie informacje proszę dzwonić 964-3211 lub do domu o każdej porze 771-0688, podając nazwisko i numer telefonu.

832 Bay St., Toronto Ont. (przy College St.)

Amerykański magazyn "Fortune" opublikował swoją coroczną listę najbogatszych ludzi na świecie (w przeciwieństwie do listy magazynu "Forbes" umieszcza na niej także koronowane głowy oraz osoby, których majątek w całości pochodzi z dziedziczenia bądź bogatego ożenku). Według "Fortune" na świecie jest 202 miliardów. Najbogatszym człowiekiem świata po raz piąty z rzędu jest sultan Brunei, którego majątek ma wartość 31 mld dol. Drugie miejsce zajmuje Amerykanin Sam Walton - właściciel sieci domów towarowych Wal-Mart - 21,1. Na liście jest 13 kobiet, z których najbogatszą jest królowa Wielkiej Brytanii Elżbieta II - 10,7. Najmłodszym miliarderm na liście jest 8-letni książę Albert von Thurn und Taxis, który po śmierci swego ojca niemieckiego księcia Johannes odziedziczył 1,8 mld. Najwięcej miliardów - 60, mają USA.

UWAGA OSOBY PRAGNĄCE WYJECHAĆ NA STAŁE DO USA

W październiku bieżącego roku otwarta zostanie loteria wizowa do USA. Zostanie rozlosowanych 40,000 wiz imigracyjnych. Osoby urodzone między innymi w Polsce, bez względu na ich status w Kanadzie mogą w niej wziąć udział.

Mogą też być złożone losy Polaków mieszkających obecnie w Polsce lub innych krajach.

Warunki loterii wskazują na pewne sposoby zwiększenia szans biorących udział, które pomożemy Ci wykorzystać.

Po bliższe informacje prosimy kontaktować się telefonicznie lub osobiście w godzinach 12:00 - 18:00 od poniedziałku do piątku. Prosić Maćka.

W innych porach prosimy zostawić wiadomość na maszynie.

Adres: CSC LTD.

2733 Lakeshore Blvd. W. Suite 14
Toronto, Ont. M8V 1G7

tel.: (416) 251-5749

fax: (416) 251-9499

NR 198 • 26 września - 2 października 91

Zbigniew Obrębski

Artysta- fotograf.

Wykonuje na zamówienie zdjęcia portretowe oraz ślubne
tel (416) 694-3792

PolBiz
BUSINESS WITH POLAND NEWSLETTER

IMPORT • EXPORT • INWESTYCJE W POLSCE
Najnowsze polskie przepisy prawne •
podatkowe • celne • adresy • kontakty
cyfry • daty • opinie • ceny

Interesujesz się biznesem w Polsce ?
We wrześniu ukaże się pierwszy, bezpłatny numer PolBiz.
Jeżeli chciałbyś otrzymać go pocztą,
zadzwoń lub napisz do nas.

MASTER PRINTING INC. 2965 Dundas St. W., Toronto, Ont. M6P 1Z2
Tel. (416) 761-9659 Fax (416) 761-1933

NAJBARDZIEJ ZNANA
WŚRÓD POLAKÓW
W KANADZIE

WIKOZYWA
ANNA

Dziękuję darowi intuicji
pomoże Ci w rozwiązaniu
Twoich problemów.
Wróżba z kart • przyszłość
• teraźniejszość • przeszłość
TEL. 633-4469

STUDIO
ANKA
Anka Czudec
photographer

2374 Bloor St. West, Toronto
(416) 769-4488

Horoskop tygodnia 26 września - 2 października

BARAN: 21 marca - 20 kwietnia
Przemysł dwa razy swoją decyzję wyjazdów. Nie sprzyjają te dni Twoim peregrinacjom, więc może jednak przegłównać?! Pomoc kogoś bliskiego w załatwianiu wszystkich obowiązkowych teraz prac i wizyt będzie nieodzowna. Trwaj przy tym uparcie! Niespodziewane spotkanie okaże się bardzo mile i na czasie. Dobry kontakt z Wodnikiem, nie wchodzi w drogę Bliźniętom. Dzień miły - sobota, liczba - 8.

BYK: 21 kwietnia - 21 maja
Jakim jesteś skarbem dla najbliższych, uda Ci się dowiedzieć w najbliższych dniach! Z kolei ich uznanie i zachwyty będą miodem na Twoje serce. A więc po bieganiu w złych myślach przyjdą dni, których atmosfera w pełni Ci usatysfakcjonuje. Tylko wiadomość o kimś zaprzyjaźnionym i jego kłopotach - poważnie zmartwi. Stawiaj na Ryby, Wadzę nie ufaj za grosz. Dzień miły - poniedziałek, liczba szczęśliwa - 3.

BLIŹNIĘTA: 22 maja - 21 czerwca
Najbliższe dni przebiegną tak, jak sobie tego życzysz. Wprawdzie nie uda się uniknąć pewnych stałych obowiązków, ale nie popuszczaj one dobrej atmosfery i nastroju. Przeprowadzisz przy okazji kilka ciekawych rozmów, z których jedna może zaowocować udanymi decyzjami w sprawach Cię interesujących. Waga Ci sprzyja, a nie musisz się liczyć ze Strzelcem. Dzień miły - niedziela, liczba szczęśliwa - 5.

RAK: 22 czerwca - 22 lipca
Takie właśnie wypoczynkowe dni przed Tobą. Po wysiłku minionego tygodnia spokojna atmosfera będzie Ci potrzebna. Nie puszczaj jakims nieprzemysłanym sporem z kimś na kim Ci wcale nie zależy. Takie nieoczekiwane spięcie może mieć przykre skutki, trudne do naprawienia. Nie pora na to. Długo oczekiwany list. Sympatyczny znak - Byk, unikaj Skorpiona. Dzień miły - niedziela, liczba - 3.

LEW: 23 lipca - 23 sierpnia
Sporo dobrego obiecuje najbliższy tydzień. Nie będą to sprawy wielkie, ale nie na tyle małe, żeby miało nie odczuć ich pojawienia się. Ze strony bliskich osób usłyszysz życiwe słowa. Okaż, jak wiele radości ci sprawiają. Im też się należy uśmiech za to, że myślą o Tobie i doceniają Twoje osiągnięcia. Przychylny jest Skorpion, ale Baran nie myśli o Tobie pozytywnie. Dzień miły - sobota, liczba - 2.

PANNA: 24 sierpnia - 22 września
Odlóż sprawy mniej ważne, mało pilne, albo wręcz o nich zapomnij na te kilka dni. Ucieszysz bliskich, będą Ci wdzięczni, że dostarczają tylko ich! Najbliższy tydzień zapowiada się dobrze i spokojnie. Postaraj się dopasować do tego krajobrazu i atmosfery! Wiara we własne siły pomoże Ci osiągnąć sukces. Najlepszy znak - Waga, unikaj Raka. Dzień miły - piątek, liczba szczęśliwa - 8.

WAGA: 23 września - 23 października
Będzie dobrze pod jednym warunkiem - nie przesadzaj w niczym! Postępuj z umiarem na każdym miejscu i w każdej sytuacji. Tylko taka postawa ułatwi Ci przyjemne spędzenie tych dni. Nie grozi Ci wówczas żaden kłopot. Szczególnie uważnie zachowuj się w drodze i na drodze! Cenny kontakt ze Skorpionem. Wodnik natomiast patrzy, jak zwykle zresztą, krzywym okiem. Dzień miły - środa, liczba - 8.

SKORPION: 24 października - 22 listopada
Parę drobnych radości i pogodnych sytuacji nie pomoże wiele, i tak odczujesz pewne zmęczenie, a chwilami wręcz nudę. Co będzie powodem takiej atmosfery, trudno powiedzieć. Może wina będzie po prostu Twoja? Nie zdobędziesz się na dosyć energii, by dorównać werwą innym. Szykuje się ciekawy wyjazd. Szukaj towarzysztwa Raka, natomiast unikaj Ryb. Dzień miły - sobota, liczba - 4.

STRZELEC: 23 listopada - 21 grudnia
Najbliższe dni będą tak pełne różnorodnych zajęć i obowiązków, że łatwo się będzie zgubić. A trzeba będzie, zresztą i zechcesz być wszędzie, załatwić wszystko. Bez planu - nie podołasz! Ktoś bliski też nie bardzo potrafi Ci pomóc, zapanować nad sytuacją. Musisz liczyć na siebie. Najlepsze kontakty z Panną, a Strzelca płci odmiennej unikaj. Dzień miły - poniedziałek, liczba - 3.

KOZIOROŻEC: 22 grudnia - 20 stycznia
W najmniej odpowiednim momencie przyjdą Ci do głowy różne ryzykowne pomysły. Postaraj się za wszelką cenę odsunąć je na termin późniejszy. Najlepiej pod koniec miesiąca. Teraz ani czas, ani pora na takie sprawy. Propozycja godna uwagi, pozwoli Ci bowiem na wykazanie się talentami. Lew pobudza Twój intelekt i wyobraźnię, ale kontakty z Bliźniętami działają destruktywnie. Dzień miły - niedziela, liczba - 13.

WODNIK: 21 stycznia - 18 lutego
Czeka Cię porcja ciepłych uczuć i miłej atmosfery, ale nie ominą twarde obowiązki i konieczność krzątania się koło spraw czy osób, których nie darzysz większą sympatią. Na ogół - ocenisz tydzień całkiem nieźle, choć zał Ci będzie sytuacji, z których trzeba było zrezygnować. Stusnie myślisz o Baranie, jako o sojuszniku, a konfliktów z Wodnikiem unikaj. Dzień miły - środa, liczba szczęśliwa - 5.

RYBY: 19 lutego - 20 marca
Nie wzbudzi Twego zainteresowania to, co nie będzie dotyczyło Ciebie bezpośrednio. Skupisz swoją uwagę tylko na własnych sprawach, poświęcisz czas tylko temu, co lubisz. Trudno przewidzieć efekty, ale przedsięwzięcie będzie ryzykowne... A nuż się uda! Osobiste problemy także rzutować będą na Twoje samopoczucie. Znak sprzyjający - Baran, unikaj Lwa. Dzień miły - środa, liczba - 3.

CELEBRATION OF
FLAMING LEAF 1991
RENFREW • BARRY'S BAY
MADAWASKA
FESTYN
KANADYJSKIEGO SYROPU
INFORMACJA 1-800-267-0114

5 października 91
o g. 7 wiecz. na Beverley St.
Dolna Sala
STOWARZYSZENIE
TECHNIKÓW POLSKICH
ODDZIAŁ TORONTO
SERDECZNIE ZAPRASZA
WSZYSTKICH CZŁONKÓW
NA PRZYJĘCIE
"WINE AND CHEESE"
Dla Członków Stowarzyszenia
wstęp wolny,
pozostali Goście \$10.
Obowiązuje strój wizytowy.

Z A B A W A
w każdą sobotę
w sali
POLISH ARMY VETERANS
ASSOCIATION OF AMERICA
przy 783 College St. w Toronto
W najbliższą sobotę,
tj. 28 WRZEŚNIA
wstęp DARMO.
Rozpoczęcie zabawy o godz. 19:00.
Organizatorem zabawy jest
POLONIA RADIO/TV
SERDECZNIE ZAPRASZAMY

Stowarzyszenie
Zawodów
Medycznych
przyjmuje zapisy na
kursy przygotowujące
do egzaminu TOEFL.
Po informacje proszę
dzwonić do dr. Julity
Rybczyńskiej
458 - 5138

Wszystkie naprawy samochodowe
• Pisemna gwarancja ważna
w całej Kanadzie
• Konserwacja przeciwkorozyjna
• Większość napraw w 30 minut
Bezpłatna inspekcja
Specjalne ceny
Certyfikaty aut - \$29.95
Hamulce tylne - \$59.95
Hamulce przednie - \$84.95
Tłumiki od \$40,05
(Installed, Lifetime Guaranty)
251-2203, po polsku 274-8229
Thruway Muffler & Brakes Centre
3090 Lakeshore Blvd. W. Toronto
Dруга lokalizacja w SCARBOROUGH - TEL. 297-4800

"PANI JADWIGA"
Polski
Program Radiowy
1250 AM, soboty od godz. 1 - 2 po poł.
TEL. 604-2247
Wiadomości, publicystyka, muzyka

A & A MOTORS
NAPRAWA I SPRZEDAŻ SAMOCHODÓW
Inż. ANDRZEJ BOGUCKI ANDRZEJ KOZIARSKI
Wszystkie naprawy mechaniczne i elektryczne samochodów amerykańskich i importowanych. W przypadku awarii załatwiamy holowanie.
ZAŚWIADCZENIA DO REJESTRACJI SAMOCHODU
Naprawa hamulców (przód lub tył) + części \$49.99
Wymiana oleju + filtra (do 5 litrów oleju) \$24.99
POLECAMY: Przy pomocy najnowocześniejszych dodatków do olejów i paliw:
• przedłużanie żywotności silników i skrzyń biegów • obniżanie zużycia paliwa
• przywracanie utraconych osiągnięć silnikom
1541 - A The Queensway, Toronto, Ontario M8Z 1T8 252-0226
Najlepiej zadzwoń o silnik - używając

UNICAR
AUTO
COLLISION
& Paint Centre
• naprawy powypadkowe
• prostowanie ram • zabezpieczenia przed korozją
Bezpłatne kosztorysy napraw
• rozliczanie z firmami ubezpieczeniowymi • Holowanie
• samochody zastępcze
• Kompletnie malowanie
TYLKO \$ 600
Południowe Etobicoke,
81 Shorncliffe Rd.,
TEL. (416) 239-7377

KAPITAŁNE REMONTY SILNIKÓW
wraz z pełnym instalowaniem
objęte 1-roczną lub 30 000 km gwarancją na pracę i części
CRANKSHAFT SERVICE SUPPLIES LTD
Stan Ignakiewicz 30 LAT PRAKTYKI Leszek Kraska
KOMPLETNE NAPRAWY SAMOCHODÓW
KRAJOWYCH I IMPORTOWANYCH
- certyfikaty samochodów do rejestracji
- naprawy głowic
- borowanie bloków
- naprawy układów hamulcowych i kierowniczych
- przebudowa transmisji
- okazjonalna sprzedaż części zamiennych do silników
PENNZOIL ZABEZPIECZY TWÓJ MOTOR
537-2529 483 DUPONT STREET (przy Bathurst) 537-5857

MALICKI and MALICKI
Marek S. Malicki
Adwokat

3020 Kirwin Ave. Mississauga, L5A 2K6
TEL. 279 - 6250

Załatwia sprawy:
- kupna i sprzedaży nieruchomości - hipoteki - sporne sprawy
matrymonialne - testamenty (ostatnie wole) - spadki

FIRMA ADWOKACKA

MICHAEL CZUMA ASSOCIATES

Oferuje doświadczenie i efektywną pomoc
w sprawach **KARNYCH**

- Prowadzenia samochodu w stanie nietrzeźwym (impaired driving)
- Napaści (assaults) • Kradzież (theft)
- oraz we wszelkich sprawach podlegających kodeksowi karnemu, włączając sprawy sądowe i apelacje na wszystkich szczeblach sądownictwa

Mec. Michał Czuma, L.L.B.
599 - 5799

481 University Ave., Suite 502
Toronto, Ontario M5G 2E9

... przychodzi z pomocą
każdemu,
kto ma problemy
z prawem karnym
Auto - 580-6445

adwokat

KRZYSZTOF PREOBRAŻEŃSKI

dom (24 g.): 537-8842 praca: 964-1717
fax: (416) 964-0823

Adres kancelarii adwokackiej:

99 CHARLES STREET, E. TORONTO, ONT. M4Y 1V2

Concept 100
Advance
Real Estate Ltd.

• \$249 tys. Piękny backsplit, 4 poziomy, bungalow,
4 sypialnie, apartament w piwnicy, garaż, basen.
Blisko do "Go Trains", Dundas/Hwy 10, Mississauga.
Właściciel weźmie drugą hipotekę.
• TYLKO \$94 tys., condo apartament, 2 sypialnie,
Dundas/Dixie, Mississauga. Blisko sklepów, publicznego
transportu i szkoły.

SPRZEDAŻ • KUPNO
• WYCENA
FINANSOWANIE
NIERUCHOMOŚCI

BEZPŁATNE
PORADY FINANSOWE
POSZUKUJĘ
DOMÓW NA SPRZEDAŻ

**HENRY
A. RASTON**

Biurowo: 534-9246 Dom: 767-4022
1655 Bloor St.W., Toronto, Ont. M6P 1A6

J.W. REFRIGERATION

NAPRAWA klimatyzacji (air conditioning)
centralnej i okiennej oraz lodówek, pralek,
suszarek i pieców elektrycznych
SPRZEDAŻ nowych i używanych
klimatyzatorów (air conditioning)

Józef TEL. 255-6073

Hubert Węsierski, Ivan Grgić
2342 Bloor St. W., Toronto
Tel. 762-5365

**KINGSWAY
MEAT
PRODUCTS
&
DELICATESSEN
LTD.**

Ponad 100 gatunków wyrobów wędliniarskich własnej
produkcji, wyrabianych przez wysoko wykwalifikowanych
polskich rzeźników według tradycyjnych polskich
receptur

CENY KONKURENCYJNE

DR. M.J. CELIŃSKI

Registered Psychologist

Usługi w języku polskim.

Badania powypadkowe dla sądu (urazy głowy,
zaburzenia emocjonalne, psychoterapia rodzinna i
indywidualna, bóle głowy i zaburzenia psychoso-
matyczne, terapia relaksująca i hipnoza (fobie,
leczenie odwykowe palaczy i osób z nadwagą)
Badania inteligencji dzieci i dorosłych

TEL. 226-6397

344 Sheppard Ave. East. Willowdale, Ont. M2N 3B4

DR. TERESA MIRECKA

DERMATOLOG Z POLSKI

Uprzejmie informuje o otwarciu gabinetu
kosmetyki leczniczej i elektrolizy
w Mississauga

2155 Cawthra Rd. (pomiędzy Queensway i Q.E.W.)

TEL. 949-8461

LECZENIE NATURALNE

Chorób ostrych i przewlekłych

bóle głowy, stawów, schorzenia przewodu
pokarmowego, alergie, astma, nerwice, bezsenność

i wiele innych dolegliwości

LIDIA DOBOSZ, N. D.

Doktor medycyny naturalnej

1595 Bloor St.W. Toronto, Ont. M6P 1A6

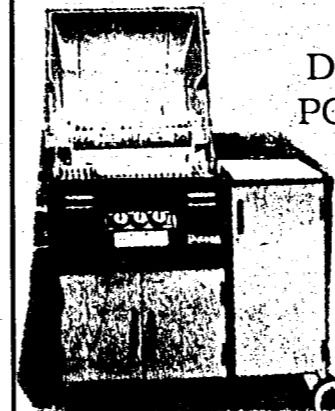
TEL. 534-6527

POL - CAN - COLOR

**SABINA & JERZY
JAWORSKI**

TEL.: (416) 453-3148

- * ŚLUBY
- * WEDDINGS
- * PORTRETY
- * PORTRAITS
- * REKLAMA
- * ADVERTISING
- * REPORTAŻE
- * REPORTAGE

SPRZEDAJE
NOWE WÓZKI
DO HOT DOGÓW
PO DOSTĘPNYCH
CENACH

(519)974-9698

METRO TORONTO

Sprzedaz - kupno -
wynajem domów, interesów
i apartamentów.

Solidna i fachowa pomoc w
załatwianiu formalności
prawnych i finansowych

**Kamil
KOWALCZYK**

TEL. biuro: 536-5000, dom: 247-2658

- \$189,900 - Najlepsza cena w okolicy Roncesvalles Ave., murowany dom.
- \$159,000 - 3-sypialniowe condominium przy Eglinton/Scarlett Rd.
- \$109,000 - 2-sypialniowy Co-op. apart. Browns Line/Evans.
- \$329,000 - Royal York/Eglinton Ave. Przepiękne "bungalow" z dużym ogrodem,
blisko parku, szkół, komunikacji i sklepów.
- \$239,000 - Weston Rd./Eglinton Ave. 4-sypialniowy wolno stojący, murowany dom,
z prywatnym jazadem, dużym garażem, osobnym 2-sypialniowym apartamentem w
"basemencie". Musi być sprzedany!!!
- \$254,000 - Howard Park Ave., dom z przeznaczeniem do wynajmowania, osobne
wejście, kuchnia, łazienki.
- \$356,000 - Parklawn Rd./Queensway, bardzo duży "bungalow", budowany na specjalne
zamówienie właściciela. Obszerne pokoje, nowoczesne rozwiązania. Działka 50x140.
- Sklep delikatesowy z wyposażeniem, przystępna cena.

BIURO PODRÓŻY

AUTORYZOWANY
DEALER

SAVE-O-WAY

OVERSEAS SERVICES

A division of 547319 Ontario Ltd.

WORLD WIDE TRAVEL

331 Roncesvalles Ave. Toronto, Ont. Canada M6R 2M8
TEL. (416) 532-3042, 532-3794 (Otwarte: 10 - 18; soboty: 10 - 16)
720 Burnhamthorpe Rd. W., Unit 17, Mississauga, Ont., Canada L5C 2R9
TEL. (416) 896-2832, Fax 273-5993 (Otwarte: 10 - 18, soboty: 10 - 16)

Każdy klient
kupujący bilet lotniczy
o wartości powyżej \$500
może wysłać bezpłatnie
paczki morską owadze
do 10 kg do Polski
lub innego kraju
na świecie!

Już z górą 9 lat firma Save-O-Way wysyła co tydzień regularnie kontenery z paczkami do Polski.

- BILETY LOTNICZE DO POLSKI I INNYCH KRAJÓW • PRZELOTY CZARTEROWE DO POLSKI SAMOLOTAMI LOT
- ZAPROSZENIA I NAJTAŃSZE UBEZPIECZENIA DLA OSÓB ODWIEDZAJĄCYCH KANADĘ
- WYSYLKA SAMOCHODÓW • SŁONECZNE WAKACJE W CIEPŁYCH KRAJACH

**PACZKI DO
STA TERENC**

p. Alicja
160 Wilkinson Rd.
unit 36
Brampton
Tel. 452-0485

KINGSTON'S DELI
91 Princess St.
Kingston, Ont.
(613) 531-8380

European Sausage Deli
Lidia Piskiewicz-Jan Górski
92 Halsey Ave. Tor. M4B 1A9
Tel. (416) 755-4221
SCARBOROUGH, ONT.

BIG WIN CENTRE
Lottery Headquarters
760 Brant Street
Burlington, Ont. L7R 4B7
tel. 639-7547

Kitchener, Ont.
Kazan Overseas Parcels
83 Shanley St.
Tel. 743-7653

Woodstock, Ont.
Holy Cross Church
169 Ingersoll Rd.
Tel. 539-1050

Dellhi, Ont.
Aleksander Bożek
R.R. 1, Dellhi
Tel. 582-1058

Brantford, Ont.
Polonaise Deli
24 Dalhousie St.
Tel. 753-7550

Sault Ste Marie, Ont.
Edward Glowik
324 Whitney Ave.
Tel. (705) 253-7240

DANA PARCEL
55 Thornhill Dr.
Guelph, Ont. N1H 3C7
Tel. 836-4872

Oshawa, Ont.
Barbara Rzeźniczek
869 Capri Court
Tel. 435-0600

Hamilton, Ont.
Save O Way
747 Barton St. E.
Tel. 545-6788

Thunder Bay, Ont.
Frank Customs
519 Simson St.
Tel. 622-3885

St. Catharines, Ont.
St. Joseph's Bakery
53 Facer St.
Tel. 937-4411

PRACA

- LIVE in housekeeper needed. TEL. 398-2108
- 198-200 OPIEKUNKA do dziecka 16-miesięcznego potrzebna z zamieszaniem w własnym pokoju. Rosyjski niekonieczny, ale pomocny. TEL. 771-1175
- 198-200 POTRZEBNA pani do prowadzenia domu z zamieszaniem. Mieszkamy poza miastem. Dziewczynki chodzą do szkoły. TEL. 293-2719
- 198-200 POTRZEBNA kobieta do opieki nad dzieckiem 3 razy w tygodniu. Musi rozmawiać po angielsku. Dora. TEL. 762-2558
- 198-200 NEEDED lady to live in and work at the business. TEL. 398-2106; 736-1571
- 198-200 ASYSTENTKA lub asystent do gabinetu lekarskiego potrzebni od zaraz. Proszę przysłać resume: 54 Redlea Ave., Scarborough, Ont. M1V 4B3
- 198-200 OFERUJEMY zajęcie na part-time. SIN konieczny. TEL. 665-6419
- 198-200 JEŚLI uważasz, że to co robisz w Kanadzie nie jest drogą do sukcesu z pewnością poprzez International Network Marketing zdobędziesz szansę na realizację marzeń. TEL. 650-9320
- 198-200 PRZYJMĘ sprzątanie domów lub inne propozycje pracy. Proszę dzwonić po g. 18. Ewa. TEL. 698-0622
- 198-200 ZAWODOWY basista z własnym sprzętem i transportem szuka pracy w zespole. Darek. TEL. 251-8840
- 198-200 MĘŻCZYŻNA posiadający SIN i samochód podejmie pracę. TEL. 534-3079
- 198-200 SZYJĘ zastony, firanki, pościel, poprawki i inne akcesoria domowego użytku. Alicja. TEL. 270-8145
- 198-200 SZUKAM pracy w zawodzie tokarz, ślusarz, mechanik lub inna. Może być opieką nad dziećmi lub starszą osobą - mam doświadczenie. Andrzej. TEL. 731-0318
- 198-200 SZUKAM jakiegokolwiek pracy do południa na part-time. Grażyna. TEL. 423-6895
- 198-200 DYPLOWANA pielęgniarka z długą praktyką kanadyjską w Nursing Home przyjmie pracę na 6 miesięcy przy chorych osobach lub do towarzyszenia na Florydzie lub w innej miejscowości. TEL. 255-0838
- 198-200 MŁODA, solidna, uczciwa posprząta apartament lub domek. Lucyna. TEL. 530-4104
- 198-200 MŁODY, prawo jazdy i angielski, z doświadczeniem w różnych zawodach poszukuje pracy. TEL. 663-3563
- 198-200 POSZUKUJĘ jakiegokolwiek pracy. Alicja. TEL. 503-3014
- 198-200 SPAWACZ, ślusarz podejmie jakiegokolwiek pracę. TEL. 431-3208
- 198-200 PODEJMĘ sprzątanie. Solidnie posprzątam dom, biuro, apartament. Barbara. TEL. 748-2509
- 198-200 DWIE panie w średnim wieku, uczciwe i solidne poszukują pracy przy sprzątaniu domów i biur w Mississauga. Barbara i Regina. TEL. 270-4525
- 198-200 MECHANIK z licencją kanadyjską wykonuje serwis i sprawdzenie samochodu u klienta lub u siebie. Specjalne ceny na naprawy i części. Rachunki i gwarancja. TEL. 279-9834
- 197-199 TECHNIK elektronik z kanadyjskim doświadczeniem poszukuje pracy. TEL. 490-6988
- 197-199 PODEJMĘ sprzątanie biura, apartamentu, lokalu, domu. Barbara. TEL. 743-1378
- 197-199 ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu w Mississauga. Dixie i Tomken. TEL. 949-1489
- 197-199 KULTURALNA miła pani przyjmie pracę na weekendy. Może być sprzątanie lub opieka. Dzwonić po g. 18. TEL. 298-1943
- 197-199 MŁODY, znający angielski, poszukuje stałej pracy. TEL. 232-2220
- 198-198 MŁODY, energiczny, doświadczenie w różnych zawodach szuka pracy. TEL. 683-3563
- 198-198 ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu lub blisko domu, blisko Lakeshore, Etobicoke. TEL. 255-4273
- 198-198 ZAOPIEKUJĘ się u siebie w domu dzieckiem w wieku od lat 2. Mieszkam w Mississauga, Woodlands. TEL. 848-9152
- 198-198 ABSOLWENTKA akademii muzycznej z długoletnim doświadczeniem udziela lekcji gry na pianinie oraz innych instrumentach klawiszowych. Przygotowanie do egzaminów RCM. Warunek - własny instrument. TEL. 615-1703
- 198-198 ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu, okolica Markham Rd. i Tuxedo Cr. Scarb. TEL. 431-7387
- 198-198 MŁODY mężczyzna podejmie pracę na budowie lub inne propozycje. Posiada doświadczenie kanadyjskie, SIN. TEL. 534-4623
- 198-198 ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu w Scarb., proszę dzwonić między 19-21 Dorota. TEL. 431-3643
- 198-198 DWÓCH mężczyzn posiadających ciężarówkę osobowo-towarową podejmie pracę dostawców. Mogą to być również dostawy pomiędzy Kanadą i USA. TEL. kontaktowy 1 (416) 241-6113
- 198-198 POTRZEBNA pani w średnim wieku do opieki nad dziećmi 10 i 2 lata w Mississauga, 3 dni w tygodniu z zamieszaniem lub bez. TEL. 820-2384 maszyna
- 198-198 POTRZEBNA pani do opieki nad dzieckiem, okolica Burnhamthorpe/Colonial. Joanna, tel. 820-2384
- 198-198 POTRZEBNA opiekunka do 4-letniej dziewczynki, okolica Wilson Churchhill i Britania Road. TEL. 542-8978 proszę dzwonić po godz. 8 wiecz., proszę Anię
- 198-198 POTRZEBNA pani do prowadzenia domu z zamieszaniem poza miastem. 2 dziewczynki chodzą do szkoły. TEL. 293-2719
- 198-198 POTRZEBNA opiekunka do 4-miesięcznego dziecka z zamieszaniem, praca 6 dni w tygodniu, płaca \$120 tygodniowo, własny pokój, telewizor, łóżko. Powinna rozmawiać trochę po rosyjsku. TEL. 882-8780
- 198-198 NANNY live in, Russian speaking, preferable. TEL. 737-3868 after 6 pm
- 198-198 POTRZEBNA kobieta z zamieszaniem na miejscu. TEL. 398-2106
- 198-198

WSZYSTKIE DROBNE OGŁOSZENIA dotyczące pracy, mieszkań i sprzedaży są bezpłatne 2-3-krotnie

Przyjmujemy je do wtorku, do g. 5 po poł.
Proszę dzwonić 747 - 6034 i zostawić dokładną treść ogłoszenia na maszynie, powtórzyć nr telefonu

- POTRZEBNA pani do opieki nad 2-letnim dzieckiem, okolica Mississauga Rd. i GEW. TEL. 425-4392
- 198-198 POSZUKUJĘ energicznych i inteligentnych ludzi, pragnących w niedługim czasie osiągnąć finansową niezależność. TEL. 398-8056 Marek
- 198-198 PIEKARZ potrzebny lub osoba znająca się na wypieku chleba - od zaraz. TEL. 533-7755 p. Ela lub p. Maria
- 198-198 POTRZEBNE kobiety do sprzątania biur i domów w rejonie Oakville. Muszą mieć swój samochód i mieszkać w tym rejonie lub w Mississauga. TEL. 844-6220
- 198-198 POTRZEBNI energiczni z inwencją, potrafili się zaangażować w dobrze rozwijający się biznes. TEL. 247-7779
- 198-198 POTRZEBNA osoba do sprzedaży hot dogów w Mississauga. SIN konieczny. TEL. 824-7414
- 198-198 MAMY dla ciebie ofertę pracy w domu. Po informację przyslij zwrótną kopertę ze znaczkiem na adres: J.N. Network, P.O.Box 2192 Station C, Downsview, Ont.
- 198-198 POTRZEBUJĘ osoby do wykreślenia planów domu, zamontowania i wybudowania kominka. TEL. 267-5994 po 6 wiecz.
- 198-198 MASAŻE ciała i twarzy łącznie z kosmetyczną pielęgnacją twarzy wykonuje Ewa. TEL. 539-9974
- 198-198 MĘŻCZYŻNA pilnie szuka pracy, telefon kontaktowy 255-0090, 238-0657
- 198-198 MĘŻCZYŻNA lat 29, wykonuje prace w kamieniu, jak również tanio i szybko kominki. TEL. 503-0068 Bogdan
- 198-198 EMERYTOWANA nauczycielka zaopiekuje się dzieckiem lub dziećmi u siebie w domu. TEL. 270-3461
- 198-198 TANIÓ maluję i układam dywany. TEL. 823-4045
- 198-198 POSZUKUJĘ doświadczonej fryzjerki wykonującej usługi fryzjerskie w domu klienta lub u siebie. Anna. TEL. 485-8570
- 197-199 POTRZEBNA gospodyni dla 2 pracujących osób, która gotowa jest podróżować. TEL. 486-1966 Pola
- 197-199 POTRZEBNA kobieta do prac domowych z zamieszaniem. TEL. 635-7098
- 197-199 POTRZEBNA miła, odpowiedzialna, niepaląca pani w średnim wieku do opieki nad dziećmi (3 i 1 rok) od zaraz z zamieszaniem. TEL. 737-7441
- 197-199 SZUKAM pomocy domowej z zamieszaniem, niepalącej, Bathurst i Eglinton. Tamara. TEL. 787-1552
- 197-199 MAID, housekeeper live in, required. Dina. TEL. 731-7809
- 197-199
- 197-199 BARDZO dobre zarobki, praca w domu. Załącz kopertę ze znaczkiem. Free Enterprises 541 21 St. East, Prince Albert, Saskatchewan, S6V 1M5
- 197-199 POSZUKUJĘ partnerów w biznesie telefonicznym - 900. Twórczy umysł, zdolności cdytorickie i znajomość angielskiego. TEL. 569-3944
- 197-199 MOŻLIWOŚĆ uzyskania dodatkowych pieniędzy przy niewielkim nakładzie finansowym. TEL. 267-2852
- 197-199 POTRZEBNI doświadczeni pracownicy do remontów. TEL. 451-0142
- 197-199 DOBRA okazja dla osób zainteresowanych dochodem od kilkuset do kilku tysięcy miesięcznie. SIN, angielski, samochód. 24 godz. 966-4343
- 197-199 POSZUKIWANE są osoby do sprzedaży małych anten satelitarnych. Wymagany SIN i znajomość podstawowa angielskiego. Darek. TEL. 842-1813
- 197-199 INTERNATIONAL Network Marketing. Teresa i Waldek. TEL. 650-5492
- 197-199 JESTEM pielęgniarką. Zaopiekuję się osobą sparaliżowaną lub chorą. Proszę dzwonić po g. 18. TEL. 287-2551
- 197-199 BURLINGTON i okolice. Mężczyzna z SIN i samochodem podejmie pracę na część etatu od północy do południa, najchętniej przy dostawie artykułów, książek, prasy. TEL. 634-5593
- 197-199 ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu, Bloor i Dixie. TEL. 279-3343
- 197-199 DWÓCH mężczyzn posiadających SIN szuka pracy. Proszę dzwonić wiecz. TEL. 240-7133 Waldek lub Wojtek
- 197-199 SPRZĄTAMY w weekendy domy, biura i wszelkie pomieszczenia. Najnowsze metody. TEL. 279-9834

PROFESSIONAL RESUME WRITING
Piszę resume i cover letter. Przygotowuję do interview.
EWA DUBISKA
TEL. 925-8128

CZY OSZCZĘDZASZ DOLARY TELEFONUJĄC NA CAŁY ŚWIAT?
Czy wiesz jak działa Firma konkurencyjna dla Bella? 30% taniej!!! Oni, Ona, On czekają na Twój telefon? Oszczędzasz przez wiele lat! Koszt pełnej instrukcji \$10. Czeki prosimy wystawiać na Solex Enterprises-EC
128 Manville Unit 5A
Scarborough, MIL 4J5
197-199

SPRZEDAŻ

- SPRZEDAM mieszkanie 2-pokojowe z kuchnią i telefonem w Warszawie. TEL. 284-2551
- 198-200 SPRZEDAM Pontiac Acadia, 86, automatyczny, 4-cylindrowy, 3-drzwiowy, oszczędny. Tylko 14 tys. mil. Wygląda jak nowy. \$3800. TEL. 796-9068
- 198-200 SPRZEDAM nowe obrusy i serwetki z Cepelli, kryształ, paski do spodni, domowe zakopanki skórzane, kasetki, sezyorki i wiele innych przedmiotów. TEL. 731-0318 Andrzej.
- 198-200 SPRZEDAM planino. TEL. 285-5735
- 198-200 SPRZEDAM futro z norek, jak nowe, rozmiar 12-18 - \$600 oraz futro barankowe roz. 12-14 - \$290. TEL. 796-9068
- 198-200 ŁÓŻKO z IKEA tanio sprzedam. TEL. 566-8258
- 198-200 SPRZEDAM telewizor. Magna-Sonic 19 cali, tanio i rowerki do lat 10. TEL. 439-9698
- 197-199 84 rok, Merkurj Markiz, 6 cylindrów, nowe opony, tłumik, amortyzatory i akumulator. Cena \$1100. TEL. 614-6669
- 197-199 FORD Aerostar Cargo van, 1987, sprzedam, \$5990. TEL. 261-5262
- 197-199 CHCESZ MIESZKAĆ jak w parku? Kup 1-sypialniowe mieszkanie w budynku Co-op, okolica Eglinton/Scarlett, Toronto. Sklepy, doktor, apteka, bank, autobus. Cena do omówienia. TEL. 247-0587
- 197-199 UWAGA powracający do Polski. SPRZEDAM działkę budowlaną 2200 m kw. z budynkiem gospodarczym, 13 km od Warszawy przy trasie krakowskiej, niedaleko Janek. TEL. 253-0676 po g. 19
- 197-199 SPRZEDAM działkę budowlaną. TEL. 232-1114
- 197-199 NOWE białe łóżko z Ikea, podwójne, niedrogo sprzedam. TEL. 566-8258
- 197-199 SPRZEDAM samochód Oldsmobile Omega z 1981, 6 cylindrów silnik, w dobrym stanie, cena \$850. TEL. 245-5063
- 197-199 KUPIĘ video - Sony, 4-głowicowe, ewentualnie Panasonic. TEL. 255-0691
- 197-199 POSZUKUJĘ komputera z mikroprocesorem 386 po przystępnej cenie. TEL. 238-5024
- 198-198 KUPIĘ natychmiast profesjonalny komputer. TEL. 661-7641
- 198-198
- MIESZKANIA**
- WYNAJMĘ 3-pokojowe komfortowe mieszkanie z telefonem w Warszawie (Mokotów). TEL. 453-3062
- 198-200 DO WYNAJĘCIA kawalerka w budynku apartamentowym w High Park, cena \$581 miesięcznie. TEL. 766-2546
- 198-200 WYNAJMĘ pokój samotnej pani, Don Mills/Sheppard. Proszę dzwonić wieczorem. TEL. 758-9673
- 198-200 TANIÓ pokój dla 1-2 osób, Wilson/Jane/Keel. Dobra komunikacja. TEL. 242-9848
- 198-200

MIESZKANIE do wynajęcia w centrum Toronto, blisko metra. TEL. 285-5735

198-200 POKÓJ z używalnością kuchni i łazienki do wynajęcia dla niepalącego pana, okolica Royal York/Queensway. TEL. 253-0420

198-200 POKÓJ do wynajęcia w czystym, zielonym, spokojnym osiedlu bliźniaków. Miła atmosfera, lokatorska kuchnia, łazienka i pralnia. Krok do dużych, tanich sklepów i komunikacji. Etobicoke, Albion i Islington. Blisko parku. Cena przystępna. TEL. 748-2509

198-200 POSZUKUJĘ taniego, 1-sypialniowego mieszkania w bloku od października do 1 listopada. TEL. 533-6202

197-199 POKOJE do wynajęcia od zaraz, Dundas i Ossington. Po 6 wiecz. TEL. 366-0215

197-199 MŁODE małżeństwo poszukuje 2-sypialniowego apartamentu (do \$700), basement wykluczony. TEL. 661-7641

197-199 WYNAJMĘ komfortowe M4 lub M3 pod Warszawą. Proszę dzwonić wieczorem. TEL. 823-7377

197-199 POSZUKUJĘ kawalerki albo 1-sypialniowego mieszkania w bloku od 1 grudnia. Mirek. TEL. 255-0691

197-199 WYNAJMĘ pokój niepalącemu panu w Brampton. TEL. 793-4053

197-199

PANA przyjmę do wspólnego 2-sypialniowego mieszkania w suterynie w Mississauga. TEL. 569-2135

197-199 WYNAJMĘ pokój pracującej pani w wiewoju przy stacji metra Islington. Bardzo dobre warunki. TEL. 234-1105

197-199 UMEBLOWANY pokój z łazienką w domu, osobne wejście, dobry dojazd, cicha okolica Royal York/Evans. TEL. 255-4219

197-199 SZUKAM mieszkania 2-sypialniowego w okolicach Mississauga, w granicach \$600. TEL. 761-1874

197-199

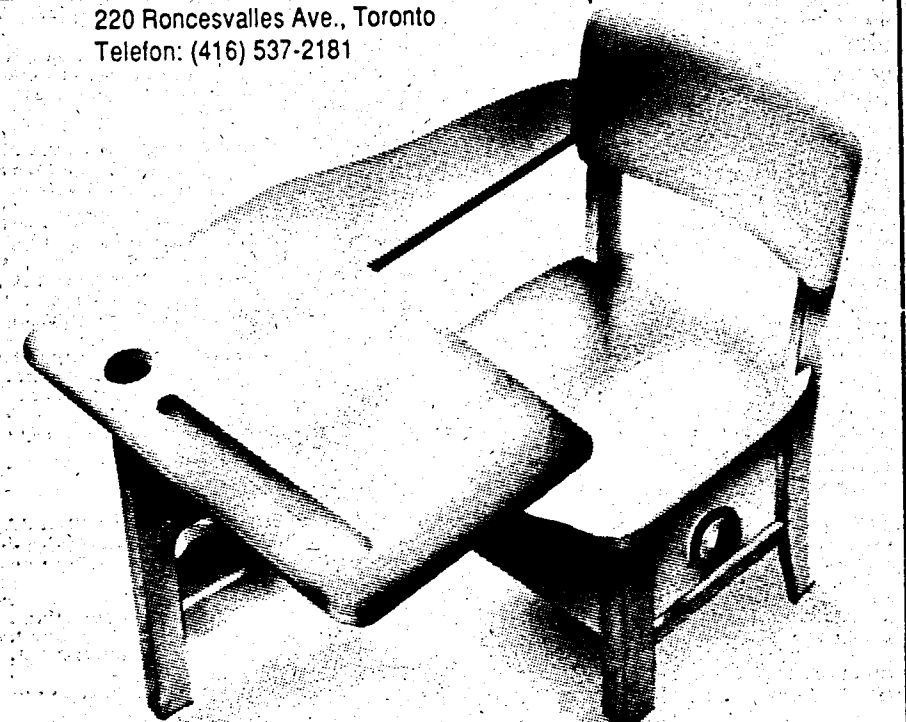
Czego się Jaś nie nauczy...

Począwszy od przedszkola a skończywszy na uniwersytecie - kształcenie dzieci to duży koszt. Koszt tym większy, im wyższe im pragniesz dać wykształcenie, na co Twoje dzieci zasługują. Pomożemy Ci sfinansować ten wydatek, bo lepiej swoich pieniędzy zainwestować nie możesz.

**ST. STANISLAUS - ST. CASIMIR'S
POLISH PARISHES CREDIT UNION LIMITED**

220 Roncesvalles Ave., Toronto
Telefon: (416) 537-2181

*Słoneczka zachodzące
za nasz jesienny stół*

POMIDÓR

Puszka soku pomidorowego dodana do wanny podczas płukania po kąpiel jest najlepszym środkiem dezodorującym uporczywie i niezbyt pięknie pachnącego ciała, któremu nie pomagają dezodoranty!

Bukiet suchych liści pomidora odstrasza skuteczniej muchy, komary, pająki i mrówki niż masa chemikaliów. Od niepamiętnych czasów środka tego używa się na południu Francji.

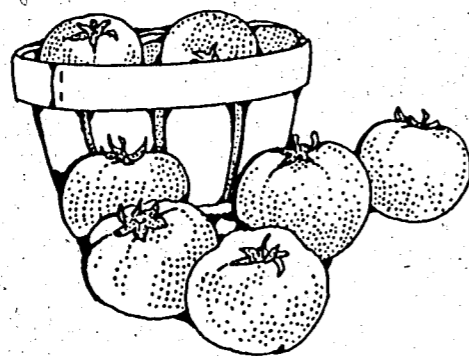
Właściwości pomidorów

Pomidory są jednym z najbardziej wartościowych warzyw. Są bogate w witaminę C, której zawierają kilka razy więcej niż jabłka. Ponadto pomidory zawierają witaminy grupy B oraz prowitaminę A, z której w organizmie ludzkim powstaje witamina A. Zawartość błonnika w pomidorach wynosi od 4 do 8%, z tego około połowa przypada na cukry.

Świeże pomidory z uprawy w gruncie są dostępne dla każdego przez 2-3 miesiące w ciągu roku. Buszel można kupić za 10 dol. Sezon na cały rok przedłuża pomidor pochodzący z uprawy pod szkłem.

Z pomidorów wyrabia się przecier pomidorowy, sok pitny, owoce całe i w połówkach w przecierze pomidorowym i w zalewie wodnej, sosy i inne przetwory. Niewskazany jest wyrób koncentratu pomidorowego, dlatego że podczas zagęszczania w otwartych naczyniach następuje rozkład witaminy C, pogorszenie barwy, smaku i zapachu pomidorów.

Przerób natomiast pomidorów, zwłaszcza na przecier i sok pitny, jest korzystny, produkty te bowiem dobrze zastępują owoce świeże, a wyrób przecieru i soku jest prosty i szybki. Dzięki temu traci się mało witamin i właściwości pomidorów niewiele się zmieniają. Korzystne jest także utrwalanie pomidorów w całości w wekach i twistach przez pasteryzację. Utrwalone w ten sposób pomidory mają takie samo zastosowanie jak świeże. Przeznacza się je przede wszystkim do sporządzania sałatek, na sosy i do zupy.

Jakość i przygotowanie surowca. Wybiera się pomidory całkowicie dojrzałe o czerwonej skórce i miąższu, zdrowe, świeże, jędrne, dobrze wyrosnięte. Lepszy surowiec otrzymuje się ze zbiorów wcześniejszych niż późniejszych. Pomidory ze zbiorów w końcu sezonu są uboższe w błonnik, słabiej zabarwione, o gor-

szym smaku i mało słodkie. Owoce drobne, o nieprawidłowym kształcie, a także z plamami można użytkować na przecier po odkrajaniu części chorych aż do zdrowego miąższu.

Pasteryzowane pomidory całe wymagają surowca dobrej jakości i odpowiedniej dojrzałości. Użycie owoców z zieloną częścią przy szypułce, tzw. zieloną plętką, pogarsza barwę i smak produktów pomidorowych. Należy wybierać owoce bez zielonej plętki, a w razie jej obecności wykrawać ją. Owoce z zieloną plętką nie nadają się do utrwalania w całości, można je przerobić na przecier lub sok pitny.

Przecier i soki pitne są tanie i łatwo dostępne na rynku, a jeśli chcemy się z pomidorami pobawić i nie stracić wprawy w przyrządzaniu domowych zapraw proponujemy prosty przepis.

Pomidory całe, nie obierane, w zalewie wodnej

Do zalewania pomidorów w wekach można użyć gorącego roztworu soli kuchennej i cukru. Na 1 l wody dodaje się 10-20 g soli i 20-40 g cukru. Pożądany jest dodatek 3-5 g kwasu cytrynowego lub winowego. Zamyka słoje i pasteryzuje słoje w temperaturze 90 stop.C: półlitrowe weki 30 min., większe - 35 min.

POLIMEX

to także

TRAVEL

215 Roncesvalles Ave.
TORONTO, ONT. M6R 2L6
TEL. (416) 537-7914

3615 Dixie Rd. Unit 11 (obok Credit Union)
MISSISSAUGA, ONT. L4Y 4H4
TEL. (416) 238-6883

WYSYŁAMY DO POLSKI I ZSSR

- PACZKI LOTNICZE
- PACZKI MORSKIE
- PRZEPROWADZKI
- PRZEKAZY PIENIĘŻNE
- OWOCE CYTRUSOWE, ŻYWNOŚĆ
- PRZESYŁKI HANDLOWE, CARGO
- SAMOCHODY

ZALATWIAMY

- BILETY LOTNICZE DO POLSKI I NA CAŁY ŚWIAT
- PRZEDPŁATY NA BILETY DLA OSÓB Z POLSKI
- WAKACJE NA SŁONECZNYM POŁUDNIU
- PASZPORTY, WIZY
- NAJTAŃSZE UBEZPIECZENIA OSÓB WIZYTUJĄCYCH
- ZAPROSZENIA, TLUMACZENIA

- BEZPŁATNY ODBIÓR PACZEK Z DOMU